

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

راهنمای هنر آموز

پرورش مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی

رشته تربیت کودک

گروه بهداشت و سلامت

شاخه فنی و حرفه‌ای

پایه یازدهم دوره دوم متوسطه

وزارت آموزش و پرورش سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

راهنمای هنرآموز پرورش مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی - ۲۱۱۸۲۶

سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

دفتر تألیف کتاب‌های درسی فنی و حرفه‌ای و کاردانش

معصومه صادق، فرشته مجیب، فاطمه قاسم‌زاده، سارا فرجاد، اکرم دهقانی [هنرآموز خبره]،

شهربانو سرداری [هنرآموز خبره] و سکینه راه‌پیما (اعضای شورای برنامه‌ریزی)

اکرم دهقانی، سکینه راه‌پیما و معصومه صادق (اعضای گروه تألیف) - محمد محمودی

(ویراستار)

اداره کل نظارت بر نشر و توزیع مواد آموزشی

جواد صفری (مدیر هنری) - زهره بهشتی‌شیرازی (صفحه‌آرا)

تهران: خیابان ایرانشهر شمالی - ساختمان شماره ۴ آموزش و پرورش (شهیدموسوی)

تلفن: ۸۸۸۳۱۱۶۱-۹، دورنگار: ۰۹۲۶۶۰۸۸۳، کد پستی: ۱۵۸۴۷۴۷۳۵۹

وب‌گاه: www.irtextbook.ir و www.chap.sch.ir

شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران: تهران - کیلومتر ۱۷ جاده مخصوص کرج -

خیابان ۶۱ (دارو پخش) تلفن: ۵-۴۴۹۸۵۱۶۱، دورنگار: ۴۴۹۸۵۱۶۰

صندوق پستی: ۱۳۹-۳۷۵۱۵

شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران «سهامی خاص»

چاپ اول ۱۳۹۶

نام کتاب:

پدیدآورنده:

مدیریت برنامه‌ریزی درسی و تألیف:

شناسه افزوده برنامه‌ریزی و تألیف:

مدیریت آماده‌سازی هنری:

شناسه افزوده آماده‌سازی:

نشانی سازمان:

ناشر:

چاپخانه:

سال انتشار و نوبت چاپ:

کلیه حقوق مادی و معنوی این کتاب متعلق به سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی وزارت آموزش و پرورش است و هرگونه استفاده از کتاب و اجزای آن به صورت چاپی و الکترونیکی و ارائه در پایگاه‌های مجازی، نمایش، اقتباس، تلخیص، تبدیل، ترجمه، عکس‌برداری، نقاشی، تهیه فیلم و تکثیر به هر شکل و نوع، بدون کسب مجوز، ممنوع است و متخلفان تحت پیگرد قانونی قرار می‌گیرند.

دست توانای معلم است که چشم انداز آینده ما را ترسیم می کند.
امام خمینی (قدس سرّه الشریف)

فصل اوّل: کلیات ۱

۲. اهداف و ساختار کتاب ..... ■

فصل دوم: معرفی واحدهای یادگیری ۷

۸. شایستگی‌های مورد انتظار ..... ■

۱۰. مسیر یادگیری درس پرورش مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی ..... ■

۱۱. اهداف تفصیلی درس پرورش مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی پایه یازدهم ..... ■

۱۶. بودجه‌بندی زمانی درس پرورش مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی پایه یازدهم ..... ■

فصل سوم: تدریس موفق ۱۹

۲۸. ارتباط اثربخش هنرآموز با هنرجویان ..... ■

فصل چهارم: راهنمای تدریس واحدهای یادگیری ۳۵

۳۷. واحد یادگیری ۱: توسعه ارتباط و مشارکت مربی با کودک ..... ■

۶۲. واحد یادگیری ۲: توسعه ارتباط و مشارکت مربی با مدیر ..... ■

۷۴. واحد یادگیری ۳: توسعه ارتباط و مشارکت مربی با کارکنان ..... ■

۸۶. واحد یادگیری ۴: توسعه ارتباط و مشارکت مربی با والدین ..... ■

۹۵. واحد یادگیری ۵: کنترل ورود و خروج کودکان ..... ■

فصل پنجم: مراکز، مواد و منابع یادگیری و صلاحیت حرفه‌ای هنرآموز ۱۰۳

۱۰۴. مراکز یادگیری ..... ■

۱۰۴. رسانه‌های یادگیری ..... ■

- ۱۰۵..... مواد یادگیری ■
- ۱۰۵..... منابع یادگیری ■
- ۱۰۵..... صلاحیت حرفه‌ای هنرآموزان رشته ■

۱۰۷..... **فصل ششم: استاندارد فضا**

- ۱۰۸..... کارگاه فعالیت‌های هنری و خلاق ■

۱۱۳..... **فصل هفتم: ایمنی و بهداشت در کارگاه‌های تخصصی**

- ۱۱۴..... مقررات ایمنی کارگاه‌های هنرستان ■
- ۱۱۵..... آیین‌نامه انضباطی ■

۱۱۷..... **فصل هشتم: ارزشیابی**

۱۱۹..... **جداول و ضمائم**

۱۲۹..... **فهرست منابع**

کتاب درسی و کتاب همراه هنرجو به همراه کتاب راهنمای هنرآموز از جمله اجزای بسته آموزشی تلقی می‌شوند که این بسته را سایر اجزا مانند فیلم، نرم‌افزار و غیره کامل می‌کند. کتاب راهنمای هنرآموز برای ایفای نقش تسهیل‌گر، انتقال‌دهنده و مرجعیت هنرآموز در نظام آموزشی طراحی و تدوین شده است. این کتاب بر اساس کتاب درسی پرورش مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی پایهٔ یازدهم رشتهٔ تحصیلی حرفه‌ای تربیت کودک تنظیم شده است و دارای پودمان‌های ۱- توسعهٔ ارتباط و مشارکت مربی با کودک، ۲- توسعهٔ ارتباط و مشارکت مربی با مدیر، ۳- توسعهٔ ارتباط و مشارکت مربی با کارکنان، ۴- توسعهٔ ارتباط و مشارکت مربی با والدین و ۵- کنترل ورود و خروج کودکان است.

هنرآموزان گرامی در هنگام مطالعهٔ این کتاب به موارد ذیل توجه فرمایند:

۱- در کتاب راهنمای هنرآموز مواردی از قبیل نمونهٔ اهداف و ساختار کتاب درسی، معرفی واحدهای یادگیری، تدریس موفق، راهنما و پاسخ فعالیت‌های یادگیری و تمرین‌ها، ایمنی و بهداشت فردی و محیطی، نکات آموزشی شایستگی‌های غیرفنی، اشتباهات و مشکلات رایج در یادگیری هنرجویان، منابع یادگیری، نکات مهم هنرآموزان در اجرا، فرایند اجرا و آموزش در محیط یادگیری، بودجه‌بندی زمانی، صلاحیت‌های حرفه‌ای و تخصصی هنرآموزان و دیگر موارد آورده شده است.

۲- ارزشیابی در درس پرورش مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی مبتنی بر شایستگی است. این درس شامل پنج پودمان است و برای هر پودمان، ارزشیابی مستقل از هنرجو صورت می‌گیرد. همچنین یک نمرهٔ مستقل برای هر پودمان ثبت خواهد شد. این نمره شامل یک نمرهٔ مستمر و یک نمرهٔ شایستگی است. ۳- ارزشیابی از پودمان‌های این درس، مطابق با جداول استانداردهای ارزشیابی پیشرفت تحصیلی صورت می‌گیرد که دفتر تألیف کتاب‌های درسی فنی و حرفه‌ای و کاردانش سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی تهیه کرده است.

۴- هنرجو زمانی در این درس قبول می‌شود که در هر پنج پودمان درس، حداقل نمرهٔ ۱۲ را کسب کند. در این صورت میانگین نمره‌های پنج پودمان به‌عنوان نمرهٔ پایانی درس در کارنامهٔ تحصیلی هنرجو منظور خواهد شد.

۵- ارزشیابی مجدد در پودمان یا پودمان‌هایی که حداقل نمرهٔ مورد نظر در آن کسب نشده است، با برنامه‌ریزی هر هنرستان انجام می‌شود و چنانچه هنرجو به هر دلیلی تا پایان خردادماه شایستگی لازم را در یک یا چند پودمان کسب نکند، می‌تواند تا پایان سال تحصیلی برای ارزشیابی مجدد، در ارزشیابی مبتنی بر شایستگی شرکت کند.

دفتر تألیف کتاب‌های درسی فنی و حرفه‌ای و کاردانش

فصل ۱

کلیات

کودک انسان همانند گل است. همان گونه که گل برای سالم و بانشاط بودن نیاز به مراقبت و رسیدگی دارد، کودک انسان نیز برای سالم و بانشاط بودن به محیطی غنی و ارضاکنده نیاز دارد. اما انسان علاوه بر رفع نیازهای فیزیولوژیک و زیستی، لازم است به نیازهای روانی و ارتباطات اجتماعی او هم توجه شود. تربیت توأم با مسئولیت‌پذیری و حساسیت بین والدین، مربیان، و سایر بزرگسالان که با کودک پیوند عاطفی برقرار می‌کنند، اساس و شالوده آموزش اجتماعی کودک است. مسئولیت‌پذیری والدین، مربیان و سایر بزرگسالان در این زمینه و پاسخ‌دهی آنها در برابر کودکان و توجه به آنها جزء لاینفک تربیت است.

از طرف دیگر، نیاز به تربیت، یک امر ضروری برای کودک است و اصولاً تربیت برای رشد سالم و پیشرفت روانی کودک لازم است و جزئی از مراحل یادگیری او به شمار می‌آید. کودک، کسانی را الگوی خود قرار می‌دهد و از آنها حرف‌شنوی دارد که برای او مظهر عشق و محبت باشند. والدین و مربیان که تمام محبت خود را نثار فرزندان‌شان می‌کنند، می‌توانند با استفاده از این محبت، او را تربیت کنند و آموزش دهند. کودک با الگوبرداری از فردی که به او علاقه زیادی دارد و تقلید از او، بسیاری از مفاهیم، قوانین و مقررات مورد نیاز برای زندگی اجتماعی خود را فرا می‌گیرد. وظیفه ما تثبیت تربیت در کودکان است تا بدین وسیله به آنان کمک شود تا حس درست و نادرست را پیدا کنند و به این ترتیب، رفتاری اجتماعی پیدا کنند.

دوران پیش از دبستان از نظر دست‌اندرکاران تعلیم و تربیت، یکی از مهم‌ترین و اساسی‌ترین مراحل آموزشی کودکان است، زیرا از یک طرف با آرامش و ثبات خانوادگی، واژه‌های کودکانه، آغوش گرم مادری و آزادی‌های کودکی، و از طرف دیگر با آمادگی برای تربیت و آموزش‌پذیری در قالب برنامه‌های منظم و پذیرفتن قوانین اجتماعی و مقررات مرکز روبه‌رو است. به عبارتی، می‌توان این دوره را دوران طلایی نامید. پس به‌راحتی و با سادگی نمی‌توان از کنار این دوره مهم گذشت. هرگونه سرمایه‌گذاری برای تربیت و آموزش در این مرحله که در حقیقت دانشگاه اصلی تربیت انسان است، ضروری است.

در دوره پیش از دبستان، کودک به محیطی وارد می‌شود که کاملاً با خانواده تفاوت دارد، زیرا در خانواده کودک با پدر و مادر، خواهر و برادر زندگی می‌کند و با آنها عادت کرده است، اما در محیط پیش از دبستان با افراد متفاوتی روبه‌رو می‌شود که باید با آنها سازگار گردد. کودکانی که در دوره اولیه دچار مشکلات رفتاری و روانی بوده‌اند، در این مرحله نیز ممکن است با بحران‌هایی مانند کم‌رویی، خجالتی بودن و یا آزار و اذیت دیگران روبه‌رو گردند. در این حال طریقه برخورد با این گونه رفتارها در محیط خانه و پیش از دبستان بسیار مهم است. در این دوره، موضوع مهم این است که پدر

و مادر، مرکز پیش از دبستان و مربی چگونه آموزش و یادگیری را برای کودک خود تفسیر کرده باشند و کودک چه تصویری از آموزش و مرکز دارد.

در این راستا، کتاب پرورش مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی، یکی از شش درس کارگاهی تخصصی این رشته، با ۸ واحد نظری و عملی تهیه شده است. هدف اصلی این کتاب آشنا کردن هنرجویان با روش‌های برقراری ارتباط و مشارکت با کودک، مدیر، کارکنان، والدین و کنترل ورود و خروج کودک در مراکز پیش از دبستان و ارائه فعالیت‌هایی در این راستا است. بر همین اساس مطالب این کتاب، ضمن ارائه فعالیت‌های مختلف و بیان یافته‌های علمی و تحقیقی و ضرورت‌ها، کمک می‌کند تا علاوه بر شناخت اهمیت و ضرورت ارتباط و مشارکت با مردم در مرکز پیش از دبستان، برنامه آموزشی در این زمینه، گام به گام از طریق فعالیت‌های مختلف تهیه، اجرا و ارزشیابی گردد.

هدف کلی کتاب درسی، آشنا کردن هنرجویان با مفهوم مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی مربی در مراکز پیش از دبستان و نقش و اهمیت آن در آموزش و پرورش کودکان و نحوه آموزش آن از طریق تمرین‌ها و فعالیت‌های مختلف است. محتوای اصلی این درس، شامل پنج پودمان است که به‌طور خلاصه در زیر به آنها اشاره می‌شود:

پودمان اول: هدف، آشنا کردن هنرجویان با ارزش و اهمیت توسعه ارتباط و مشارکت مربی با کودک در مراکز پیش از دبستان و نقش آن در آموزش و پرورش کودکان از طریق تمرین‌ها، بازدیدها و انجام فعالیت‌های مختلف است.

پودمان دوم: هدف، آشنا کردن هنرجویان با ارزش و اهمیت توسعه ارتباط و مشارکت مربی با مدیر در مراکز پیش از دبستان و نقش آن در آموزش و پرورش کودکان از طریق تمرین‌ها، بازدیدها و انجام فعالیت‌های مختلف است.

پودمان سوم: هدف، آشنا کردن هنرجویان با ارزش و اهمیت توسعه ارتباط و مشارکت مربی با کارکنان در مراکز پیش از دبستان و نقش آن در آموزش و پرورش کودکان از طریق تمرین‌ها، بازدیدها و انجام فعالیت‌های مختلف است.

پودمان چهارم: هدف، آشنا کردن هنرجویان با ارزش و اهمیت توسعه ارتباط و مشارکت مربی با والدین در مراکز پیش از دبستان و نقش آن در آموزش و پرورش کودکان از طریق تمرین‌ها، بازدیدها و انجام فعالیت‌های مختلف است.

پودمان پنجم: هدف، آشنا کردن هنرجویان با ارزش و اهمیت کنترل ورود و خروج کودک با همکاری سایر کارکنان و نقش آن در سلامت و آموزش و پرورش کودکان از طریق تمرین‌ها، بازدیدها و انجام فعالیت‌های مختلف است.

برای ارتقای کیفیت تدریس و کسب مهارت حرفه‌ای لازم است میزان خودآموزی، خودفهمی و خودانگیزی هنرجویان افزایش یابد و این برعهده هنرآموزان عزیز است که زمینه را فراهم سازند.

هنرآموز گرامی؛

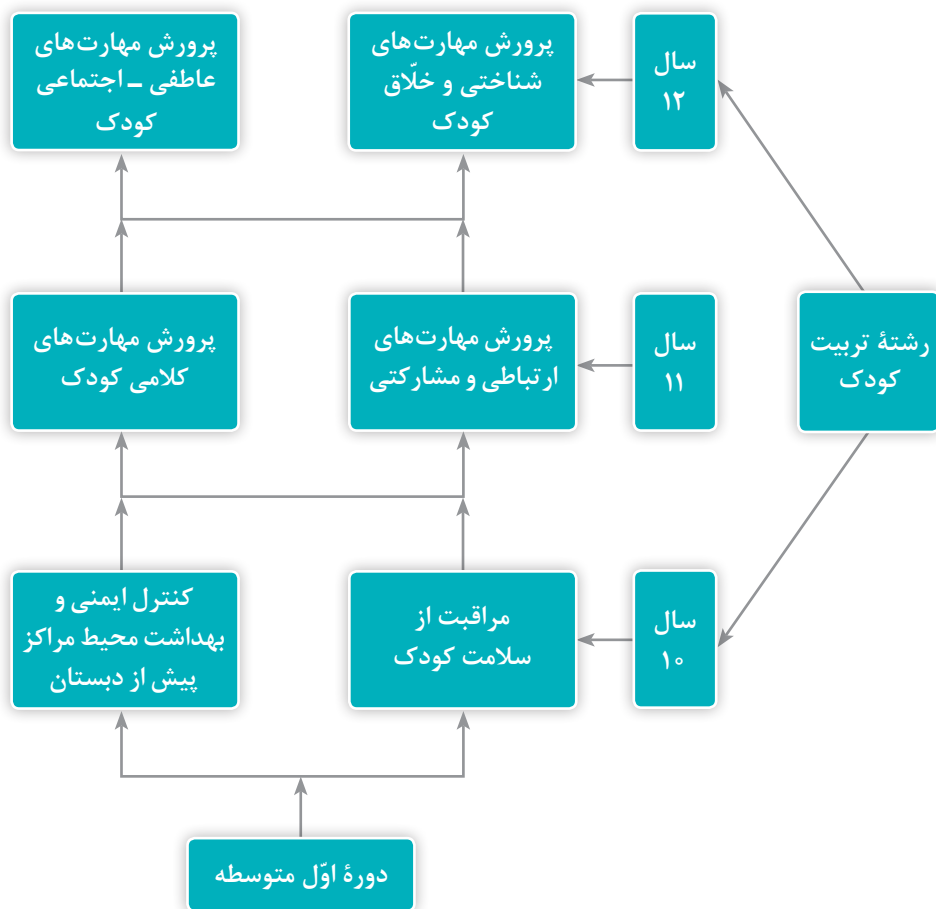
تدریس شما تلاش دوجانبه شما و هنرجویان است. راهنمای هنرآموز حاضر، برنامه مدونی را برای یاد دادن و یادگرفتن واحدهای یادگیری در اختیار شما قرار می‌دهد و شما خواهید توانست با استفاده از فنون و ابزارهای آموزشی، هنرجو را درگیر آموزش کنید. او باید به عنوان گیرنده فعال و همراه شما، مهارت‌های یادگیری، مهارت اتکای به خود، ارتباط کلامی، تفکر، اندیشه، خردورزی، حل مسئله، روابط انسانی، همکاری، مشارکت و تعاون را تجربه کند تا بدان حد که آنها را در زندگی روزمره خود به کار گیرد و خود در آینده این روش را در مورد کودکان اجرا کند. بنابراین، تا حد امکان برای او فرصت تمرین و تجربه فراهم کنید و نوآوری و خلاقیت او را ارج بگذارید.

پودمان‌های این کتاب درسی علی‌رغم گوناگون بودن، در یک نگاه کلی با هم در ارتباط هستند. قبل از توجه به نکات پیشنهادی، به منظور نهادینه شدن آنها لازم است، یادگیری مداوم، مسئولیت‌پذیری، روحیه ایثارگری، وجدان کاری، همکاری و مشارکت، صرفه‌جویی، توجه به محیط‌زیست، پاسداری از ارزش‌های مذهبی و اخلاقی، حفظ آداب و رسوم و سنت‌ها، احترام به قانون و غیره، در طول آموزش باید سرلوحه کار قرار گیرد.

توجه: برای اجرای برخی از فعالیت‌ها لازم است هماهنگی‌های لازم با مراکز پیش‌از دبستان انجام شود. پیشنهاد می‌شود هنرجویان حداقل ماهی یک جلسه بین ۴ تا ۶ ساعت در مراکز پیش‌از دبستان حضور یابند و فعالیت‌های موردنظر را انجام دهند. لازم به یادآوری است چون هر دو درس پرورش مهارت‌های کلامی کودک و پرورش مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی به صورت موازی اجرا می‌شود با هماهنگی هنرآموزان مدرس درس‌ها، فعالیت‌های هر دو درس هم‌زمان می‌تواند در مرکز پیش‌از دبستان انجام شود.

هدایت تحصیلی - حرفه‌ای

هدایت از طریق در اختیار قرار دادن اطلاعات شغلی و حرفه‌ای که در برنامه درسی رشته، بخشی از آن وجود دارد و بخش‌های دیگر شامل مسیر توسعه حرفه‌ای از طریق بازدید و کارآموزی محقق می‌شود. مسیر هدایت تحصیلی دروس تخصصی رشته از پایه دهم تا دوازدهم در نمودار صفحه بعد نمایش داده شده است:

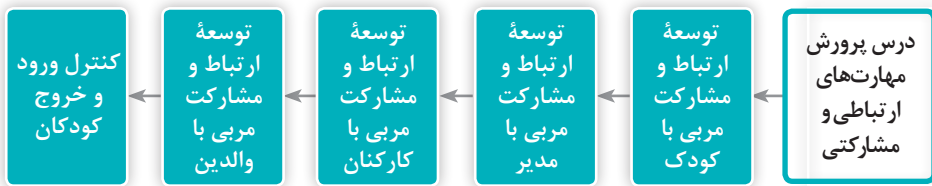

فصل ۲

معرفی واحدهای یادگیری

سازمان دهی محتوا

درس پرورش مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی در سال یازدهم در قالب پنج پودمان مستقل از یکدیگر به صورت خطی ارائه می‌شود. سازمان‌دهی تکالیف به صورت خطی است و مراحل کاری به صورت ارائه دانش در قالب تکالیف یادگیری ساخت یافته و مهارت بعد از آن به صورت تمرین عملی در حیطه وسعت محتوا به ترتیب آورده می‌شود. شایستگی‌های غیرفنی، زیست‌محیطی، ایمنی و نگرشی به صورت تلفیقی در دانش و مهارت ارائه می‌شود.

شایستگی‌های مورد انتظار

شایستگی‌های فنی:

1 توسعه ارتباط و مشارکت مربی با کودک

1-1- برقراری ارتباط مؤثر با کودک

1-2- توسعه مشارکت با کودک

1-3- به‌کارگیری حقوق کودک در توسعه ارتباط و مشارکت با کودک

2 توسعه ارتباط و مشارکت مربی با مدیر

2-1- توسعه شناخت وظایف و شرایط کارکنان مراکز پیش از دبستان

2-2- ارتباط و مشارکت مربی در تدوین برنامه‌های آموزشی مراکز پیش از دبستان

2-3- اطلاع‌رسانی موارد خاص کودکان به مدیر

2 توسعه ارتباط و مشارکت مربی با کارکنان

3-1- توسعه شناخت روش‌های ارتباط و مشارکت مربی با همکاران

3-2- نظارت بر فعالیت مراقب و مربی‌یار

3-3- توسعه شناخت مشکلات ارتباطی و مشارکتی با کارکنان

4 توسعه ارتباط و مشارکت مربی با والدین

4-1- برقراری ارتباط مؤثر با والدین

4-2- توسعه مشارکت با والدین

4-3- توسعه شناخت روش‌های آموزش خانواده

۵ کنترل ورود و خروج کودکان

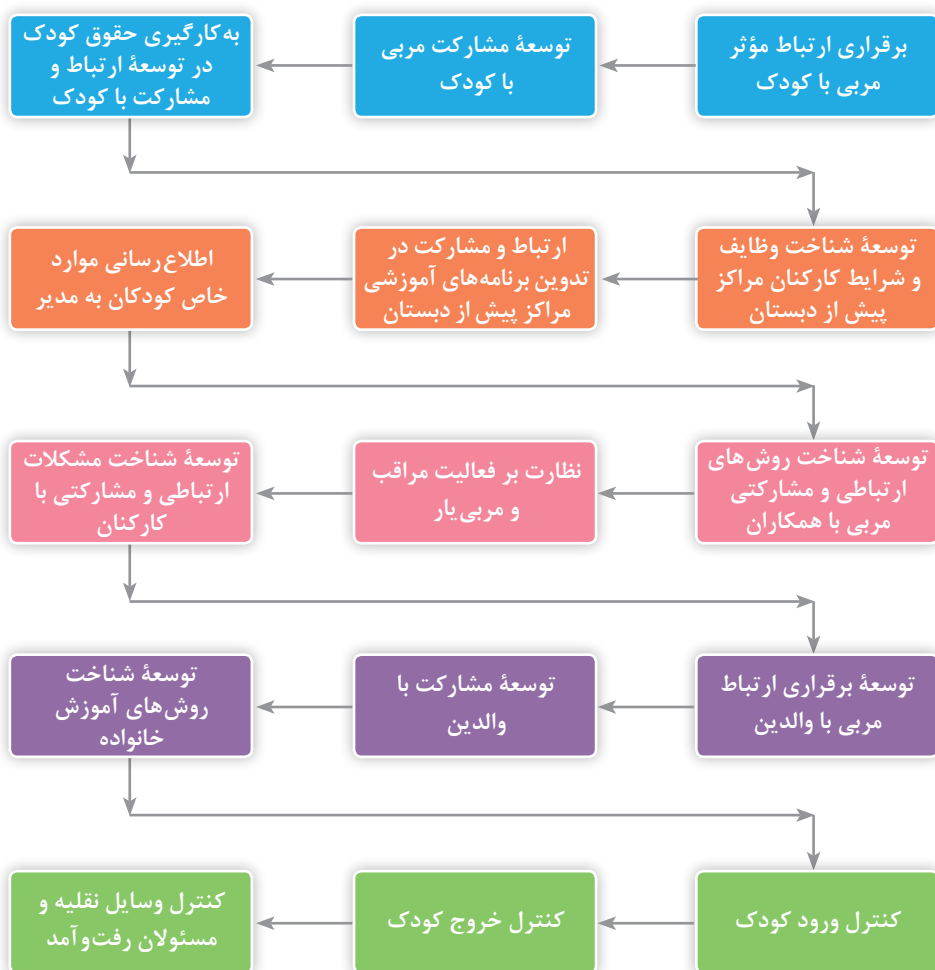
- ۵-۱- کنترل ورود کودک
- ۵-۲- کنترل خروج کودک
- ۵-۳- کنترل وسایل نقلیه و مسئولان رفت و آمد

شایستگی های غیر فنی:

- ۱ مسئولیت پذیری
- ۲ یادگیری
- ۳ مدیریت زمان
- ۴ شرکت در اجتماعات و فعالیت ها
- ۵ تفکر انتقادی

مسیر یادگیری درس پرورش مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی

- توسعه ارتباط و مشارکت مربی با کودک
- توسعه ارتباط و مشارکت مربی با مدیر
- توسعه ارتباط و مشارکت مربی با کارکنان
- توسعه ارتباط و مشارکت مربی با والدین
- کنترل ورود و خروج کودکان

اهداف تفصیلی درس پرورش مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی پایه یازدهم:

عناصر / عرصه	رابطه با خویشتن (روح، روان و جسم)	رابطه با خدا	رابطه با خلق خدا (سایر انسان‌ها)	رابطه با خلقت
تعقل، تفکر و اندیشه‌ورزی	۳- توجه به اخلاق حرفه‌ای خود در پرورش مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی کودک - درک وظایف خویش در پرورش مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی کودک	۳- تفکر در آیات الهی در رابطه با مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی - درک دلایل آفرینش انسان‌ها توسط خداوند و برقراری ارتباط بین آنها	۳- درک ارتباط مؤثر با همکاران در پرورش مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی کودک و والدین در مراکز پیش از دبستان	۳- درک قوانین محافظت از محیط زیست - توجه به مشارکت در حفظ محیط زیست در بحران‌ها
	۴- توجه به مسئولیت‌های محوله در پرورش مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی کودک	۴- توجه به اخلاق اسلامی در پرورش مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی	۴- توجه به مدیریت مشارکت کودکان در بهبود مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی خود	۴- خلاقیت در استفاده بهینه از محیط زیست در پرورش مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی - تدبیر در ایمنی و بهداشت محیط آموزشی
	- کشف توانایی‌های خلاق خویش در پرورش مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی کودک	الهی در جهت برقراری ارتباط سالم	۵- مشارکتی کودکان - خردورزی در پرورش مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی	۵- تجزیه و تحلیل نقش طبیعت در پرورش مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی کودک
	۵- توجه به وظایف خود در رابطه با اصول پرورش مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی کودک	- توجه به سیره تربیتی ائمه <small>علیهم‌السلام</small> در پرورش مهارت‌های ارتباطی سالم کودک به عنوان امانت الهی	۵- تجزیه و تحلیل مسائل و مشکلات ارتباطی و مشارکتی کودکان	- درک تأثیر پرورش مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی کودک در کاهش صدمات زیست‌محیطی

اهداف تفصیلی ۱ و ۲ برای شایستگی‌های عمومی است.

عناصر	عرصه	رابطه با خویشتن (روح، روان و جسم)	رابطه با خدا	رابطه با خلق خدا (سایر انسان‌ها)	رابطه با خلقت
ایمان و باور	۳- افزایش علاقه‌مندی خود به کاربرد فناوری‌های نو در پرورش مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی کودک - باور به یادگیری مستمر خود در پرورش مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی کودک ۴- ارتقای مسئولیت‌پذیری خویش در پرورش مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی کودک - پذیرش خودباوری در پرورش مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی کودک ۵- علاقه‌مندی به شغل خویش در اجرای وظایف مربوط به پرورش مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی کودک - پذیرش اخلاق حرفه‌ای خود در پرورش مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی کودک	۳- التزام قلبی به دستورهای الهی در پرورش مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی - ایمان به تفکر دینی در پرورش مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی ۴- پذیرش اخلاق اسلامی در پرورش مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی - پرورش مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی با توکل به خداوند ۵- نگرش مثبت به دستورهای الهی در پرورش مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی - باور به آیات الهی در اهمیت پرورش مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی	۳- باور به مشارکت همکاران در پرورش مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی - ارزش‌گذاری به نگرش سیستمی در جلب مشارکت کودکان برای برقراری ارتباط صحیح با دیگران ۴- علاقه به آموزش پرورش مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی - نگرش مطلوب به طراحی فعالیت‌های آموزشی مبنی بر پرورش مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی ۵- ارزش‌گذاری به نقش مربی در ایجاد محیط گرم و صمیمی برای کودک - باور به نقش یادگیری مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی در ایجاد محیط سالم برای کودک	۳- نگرش مطلوب به استفاده بهینه از منابع طبیعی در پرورش مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی - ارزش‌گذاری به مهارت‌های سالم ارتباطی و مشارکتی فعال در حفظ محیط زیست ۴- مسئولیت‌پذیری در حفظ منابع طبیعی برای پرورش مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی کودکان - خردورزی در حفظ وسایل و ابزار مورد نیاز در محیط آموزش کودک در رابطه با مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی ۵- علاقه‌مندی به حفظ منابع طبیعی در پرورش مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی برای کودکان - نگرش مثبت به نقش طبیعت در پرورش مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی	رابطه با خلقت

اهداف تفصیلی ۱ و ۲ برای شایستگی‌های عمومی است.

عناصر عرصه	رابطه با خویشتن (روح، روان و جسم)	رابطه با خدا	رابطه با خلق خدا (سایر انسان ها)	رابطه با خلقت
<p>۳- ارتقای بصیرت و آگاهی خویش برای پرورش مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی کودک</p> <p>- افزایش آگاهی خود از روش‌های صحیح پرورش مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی کودک</p> <p>- افزایش آگاهی خود از فناوری‌های نو در آموزش پرورش مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی کودک</p> <p>۴- افزایش شناخت خویش از ضرورت و اهمیت پرورش مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی کودک</p> <p>- ارتقای شناخت خویش از روش‌های ارتباطی و مشارکتی کودک</p> <p>۵- افزایش شناخت خویش از اصول و فرایندهای پرورش مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی کودک</p> <p>- کسب آگاهی از وظایف محوله خویش در پرورش مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی کودک</p>	<p>۳- شناخت آیات الهی در پرورش مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی - بصیرت به نقش تفکر در دستورهای الهی در پرورش مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی</p> <p>۴- آگاهی از قوانین اسلامی در پرورش مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی</p> <p>- شناخت اخلاق اسلامی در پرورش مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی</p> <p>۵- کسب معرفت از آیات الهی در پرورش آگاهی مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی</p> <p>- آگاهی از سیره پیامبر ﷺ و ائمه اطهار علیهم‌السلام در انجام وظایف شغلی خود در زمینه پرورش مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی</p>	<p>۳- شناخت ارتباط مؤثر با همکاران در پرورش مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی کودک</p> <p>- شناخت تفکر خلاق در آموزشی‌های مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی کودک</p> <p>۴- آگاهی از مسئولیت همکاران در پرورش مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی کودک</p> <p>- شناخت اهمیت خودباوری کودکان برای پرورش مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی</p> <p>۵- آگاهی درک مشکلات در پرورش مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی کودک</p> <p>- آگاهی از تأثیرات مفید کار گروهی در پرورش مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی</p>	<p>۳- آگاهی از مدیریت منابع طبیعی در پرورش مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی کودکان</p> <p>- آگاهی از تأثیر مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی در کاهش صدمات زیست محیطی</p> <p>۴- شناخت مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی با استفاده از منابع زیست محیطی</p> <p>- شناخت روش‌های آموزش حفظ محیط زیست در جهت ایجاد مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی</p> <p>۵- شناخت روش‌های بهینه‌سازی محیط زیست برای پرورش مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی</p> <p>- شناخت روش‌های مدیریت ارتباطی و مشارکتی در حفظ محیط زیست</p>	

علم
(کسب
معرفت،
شناخت،
بصیرت و
آگاهی)

اهداف تفصیلی ۱ و ۲ برای شایستگی‌های عمومی است.

عناصر	عرصه	رابطه با خویشتن (روح، روان و جسم)	رابطه با خدا	رابطه با خلق خدا (سایر انسان‌ها)	رابطه با خلقت
عمل (کار، تلاش، اطاعت، عبادت، مجاهدت، کارآفرینی، مهارت و...)	۳- تلاش در به‌کارگیری فناوری‌های نو در پرورش مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی کودک - تلاش در اجرای دقیق پرورش مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی کودک ۴- افزایش مهارت خود در به‌کارگیری روش‌های خلاق در پرورش مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی کودک - افزایش مسئولیت‌پذیری خود در پرورش مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی کودک ۵- ارتقای مهارت خود در اجرای مؤثر پرورش مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی کودک - ارتقای مهارت خود در به‌کارگیری روش‌های نو در آموزش مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی کودک	۳- پایبندی به احکام اسلام در پرورش مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی - تلاش در کسب اطلاعات دینی در اجرای فعالیت‌های آموزشی مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی ۴- به‌کارگیری اخلاق اسلامی در پرورش مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی - تلاش در به‌کارگیری ارزش‌های دینی و مذهبی در آموزش مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی ۵- کاربرد آیات الهی در پرورش مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی - به‌کارگیری آداب و سلوک اسلامی در پرورش مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی	۳- مهارت در ارتباط مؤثر با همکاران برای آموزش مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی کودکان - مهارت در بهبود ارتباط و مشارکت کودکان در فعالیت‌ها ۴- حضور با نشاط در فعالیت‌های آموزش مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی - کاربرد روش‌های خلاق در پرورش مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی کودک ۵- کسب مهارت در آموزش مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی کودکان - تلاش در جهت نظارت مؤثر بر مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی کودکان	۳- کاربرد فناوری‌های نوین در به‌حداقل رساندن صدمات زیست‌محیطی در انجام فعالیت‌های آموزش مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی - رعایت بهداشت و ایمنی محیط در انجام فعالیت‌های مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی ۴- به‌کارگیری اصول و روش‌های پیشگیری از صدمات زیست محیطی در آموزش‌های مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی - مسئولیت‌پذیری در جهت حفظ محیط زیست در اجرای فعالیت‌های آموزشی مرتبط با مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی ۵- استفاده بهینه از منابع زیست‌محیطی در آموزش مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی - تلاش در جهت کاهش دورریزها به منظور حفظ بهداشت محیط زیست در آموزش مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی	

اهداف تفصیلی ۱ و ۲ برای شایستگی‌های عمومی است.

عناصر / عرصه	رابطه با خویشتن (روح، روان و جسم)	رابطه با خدا	رابطه با خلق خدا (سایر انسان‌ها)	رابطه با خلقت
اخلاق (تزکیه، عاطفه و ملکات نفسانی)	۳- تزکیه نفس خویش برای پرورش مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی کودک - تعهد به اخلاق حرفه‌ای خود در پرورش مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی کودک ۴- ارتقای تعهد خود به گسترش روش‌های خلاق در پرورش مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی کودک - ارتقای پایبندی خویش به نظارت بر پرورش مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی کودک ۵- ارزش‌گذاری به نقش خویش در پرورش مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی کودک - مهرورزی و خیرخواهی در انجام فعالیت‌های آموزشی مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی کودک	۳- سعی در گسترش سیره پیامبر و ائمه اطهار در پرورش مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی - علاقه به تفکر دینی در پرورش مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی ۴- پرورش عواطف معنوی در آموزش مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی - علاقه به اخلاق اسلامی در پرورش مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی ۵- احترام به ارزش‌های دینی در پرورش مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی - صداقت در آموزش مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی	۳- تعهد به پرورش مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی کودکان - گسترش فرهنگ ارتباط و مشارکت با دیگران در محیط ۴- مهرورزی به کودکان در اجرای آموزش مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی - برخورداری از روحیه تعاون و همکاری با دیگران در پرورش مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی ۵- پایبندی به حفظ سلامت روان کودکان در پرورش مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی - گسترش فرهنگ مسئولیت‌پذیری در کار گروهی به منظور ایجاد مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی	۳- پرهیز از آلوده کردن محیط زیست در فعالیت‌های پرورش مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی - احترام به محیط زیست در اجرای فعالیت‌های آموزش مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی ۴- ارزش قائل شدن به روش‌های مؤثر در ایجاد ارتباط و مشارکت در محیط آموزش - تعهد به اجرای قوانین مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی به اهمیت دادن به مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی برای ایجاد روابط مؤثر در محیط آموزش - تعهد به استفاده بهینه از منابع طبیعی در آموزش مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی

اهداف تفصیلی ۱ و ۲ برای شایستگی‌های عمومی است.

بودجه‌بندی زمانی درس پرورش مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی پایه یازدهم

این درس شامل پنج پودمان به شرح زیر است:

ردیف	پودمان	کل ساعت	ساعت نظری	ساعت عملی
۱	توسعه ارتباط و مشارکت مربی با کودک	۶۰	۲۴	۳۶
۲	توسعه ارتباط و مشارکت مربی با مدیر	۶۰	۲۴	۳۶
۳	توسعه ارتباط و مشارکت مربی با کارکنان	۶۰	۲۴	۳۶
۴	توسعه ارتباط و مشارکت مربی با والدین	۶۰	۲۴	۳۶
۵	کنترل ورود و خروج کودکان	۶۰	۲۴	۳۶

هر پودمان نیز شامل چند مرحله به شرح زیر خواهد بود:

توسعه ارتباط و مشارکت مربی با کودک				
ردیف	مراحل	عملی	نظری	جمع کل
۱	برقراری ارتباط مؤثر با کودک	۱۵	۱۰	۲۵
۲	توسعه مشارکت با کودک	۱۵	۱۰	۲۵
۳	به‌کارگیری حقوق کودک در توسعه ارتباط و مشارکت با کودک	۶	۴	۱۰

توسعه ارتباط و مشارکت مربی با مدیر				
ردیف	مراحل	عملی	نظری	جمع کل
۱	توسعه شناخت وظایف و شرایط کارکنان مراکز پیش از دبستان	۱۵	۱۰	۲۵
۲	ارتباط و مشارکت مربی در تدوین برنامه‌های آموزشی مراکز پیش از دبستان	۸	۱۲	۲۰
۳	اطلاع‌رسانی موارد خاص کودکان به مدیر	۹	۶	۱۵

توسعه ارتباط و مشارکت مربی با کارکنان				
ردیف	مراحل	عملی	نظری	جمع کل
۱	توسعه شناخت روش های ارتباط و مشارکت مربی با همکاران	۱۲	۸	۲۰
۲	نظارت بر فعالیت مراقب و مربی یار	۱۵	۱۰	۲۵
۳	توسعه شناخت مشکلات ارتباطی و مشارکتی با کارکنان	۹	۶	۱۵

توسعه ارتباط و مشارکت مربی با والدین				
ردیف	مراحل	عملی	نظری	جمع کل
۱	برقراری ارتباط مؤثر با والدین	۱۲	۸	۲۰
۲	توسعه مشارکت با والدین	۱۲	۸	۲۰
۳	توسعه شناخت روش های آموزش خانواده	۱۲	۸	۲۰

کنترل ورود و خروج کودکان				
ردیف	مراحل	عملی	نظری	جمع کل
۱	کنترل ورود کودک	۱۸	۱۲	۳۰
۲	کنترل خروج کودک	۹	۶	۱۵
۳	کنترل وسایل نقلیه و مسئولان رفت و آمد	۹	۶	۱۵

فصل ٣

تدریس موفق

بسیاری از متخصصان تعلیم و تربیت، تدریس را هنر می‌دانند و معتقدند تا زمانی که فردی علاقه و هنر علم‌آموزی را نداشته باشد، نمی‌تواند هنرآموزی موفق باشد. اما بعضی دیگر عقیده دارند که معلمی علمی است که می‌توان اصول آن را پس از طی مراحل، کسب کرد و در کلاس درس به مرحله اجرا گذاشت. عده‌ای نیز معلمی را ترکیبی از هنر و علم می‌دانند؛ یعنی معلم از علم خود برای انتخاب مواد آموزشی، و از هنر خود برای نحوه تدریس آن ماده آموزشی استفاده می‌کند. بنابراین تدریس زمانی موفق است که معلم بتواند به کمک علم و هنر آموزش به اهداف موردنظر در تدریس خود دست یابد. مهم‌ترین نقش‌های معلم در تدریس موفق عبارت است از:

■ کارشناس

■ مشوق

■ مدیر کلاس

■ مشاور

■ الگو

معلم به عنوان کارشناس: معلم‌ها باید در مورد مواد و موضوعات آموزشی و شیوه‌های تدریس خود تصمیم‌گیری کنند. در طول هفته صدها تصمیم به ذهن معلمان خطور می‌کند که انتظار دارند برای آنها جواب‌های مناسبی بیابند. سؤالاتی مانند اینکه چگونه می‌توان به دانش‌آموز^۲ راه‌های ارتباط و مشارکت با کودک را آموزش داد و کدام روش تدریس برای درس موردنظر مناسب است.

معلم به عنوان مشوق: معمولاً معلمان از خود سؤال می‌کنند که چگونه می‌توانند دانش‌آموزان را به صورت فعال در خصوص یادگیری درگیر کنند؟ بسیاری از اعمال معلم در برانگیختن دانش‌آموزان و ارتقای سطح فکر آنها مؤثر است. برای مثال، نحوه نمره‌دادن یا امتحان کردن معلم باعث دلگرمی یا دلسردی دانش‌آموزان می‌شود یا هرگونه تکلیف می‌تواند به عنوان عاملی مشوق یا دلسردکننده عمل کند. در واقع یکی از مهم‌ترین نقش‌هایی که معلم می‌پذیرد، این است که خود را به عنوان عاملی محرک و مشوق بداند.

معلم به عنوان مدیر کلاس: نحوه مدیریت کلاس و برقراری ارتباط با تک‌تک دانش‌آموزان یکی از مهم‌ترین وظایف معلمان است؛ اینکه معلم بتواند به طریقی مطلوب از عهده این گونه وظایف برآید، نقش مهمی در چگونگی انجام وظیفه او خواهد داشت. این مدیریت کلیه تصمیم‌گیری‌ها و اعمالی را که برای نظم بخشیدن

۱- در هنرستان‌های فنی و حرفه‌ای به معلم، هنرآموز گفته می‌شود.

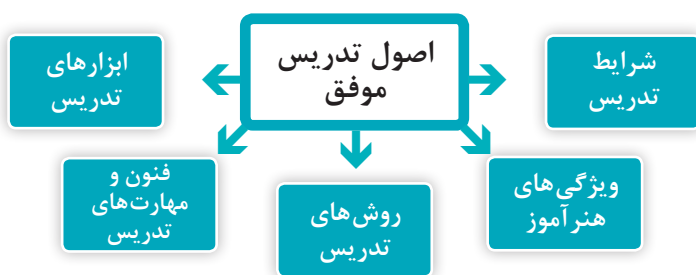
۲- در هنرستان‌های فنی و حرفه‌ای به دانش‌آموز، هنرجو گفته می‌شود.

به کلاس لازم است و تحت عنوان انضباط مطرح می‌شود، شامل می‌شود. منظور از این گونه مدیریت، نگهداری یا فراهم آوردن محیطی است که در آن یادگیری صحیح همراه با کاهش مسائل و مشکلات برای دانش‌آموزان انجام می‌شود.

معلم به‌عنوان مشاور: دانش‌آموزان معمولاً با ورود به مدرسه با مسائل جدیدی روبه‌رو می‌شوند که برای حل آنها نیاز به مشورت پیدا می‌کنند و در این راه بهترین کسی که می‌تواند به دانش‌آموز کمک کند، معلم اوست. اگرچه نمی‌توان از معلمان انتظار داشت که مانند مشاور عمل کنند، ولی باید نسبت به رفتار شاگردان خود مشاهده‌گران حساسی باشند. همچنین زمانی که احساسات دانش‌آموزان مانعی برای یادگیری آنهاست، باید پاسخ مناسب و راهکار مؤثری به آنها ارائه دهند و در صورت لزوم، آنها را نزد مشاور و متخصص مربوط بفرستند.

معلم به‌عنوان الگو: بسیاری از دانش‌آموزان با ورود به فضای آموزشی سعی می‌کنند الگویی برای خود برگزینند؛ ولی معمولاً معلم نخستین گزینه‌ای است که انتخاب می‌کنند. بنابراین معلم باید بتواند از هر نظر الگوی خوبی برای دانش‌آموز خود باشد. در واقع یک معلم علاقه‌مند که حتی خوب هم تدریس نمی‌کند، در مقایسه با معلمی که خوب تدریس می‌کند ولی با جدیت و اشتیاق موضوع را دنبال نمی‌کند، دانش‌آموزان را بیشتر به درس علاقه‌مند می‌سازد؛ زیرا معلمان در هر حال، الگویی برای دانش‌آموزان هستند.

اصول تدریس موفق: تدریس هر درسی، آشنایی با تجربه‌های بسیاری است. این تجربه‌ها می‌تواند تسهیل‌کننده مسیر فرایند یاددهی - یادگیری برای هنرآموز و هنرجو باشد. (نمودار ۱)

نمودار ۱- اصول تدریس موفق

- ۱- شرایط تدریس
- ← شرایط زمانی تدریس
  - ← شرایط مکانی تدریس
  - ← شرایط ارائه درس
  - ← شرایط رفتاری و عاطفی تدریس

الف) شرایط زمانی تدریس

۱ برای رفتن به کلاس تأخیر نداشته باشید و از قانون نادرست «نظم ما در بی‌نظمی ماست» جداً پرهیز کنید؛ زیرا چنانچه شاگردان کلاس شما ۱۶ نفر باشند و شما ۱۰ دقیقه تأخیر کنید، در حقیقت ۱۶۰ دقیقه (۳ ساعت) از وقت انسان‌ها را به هدر داده‌اید و این اتلاف وقت قابل جبران نیست. در موارد ضروری و غیر اختیاری بیش از ۵۰ دقیقه تدریس نکنید، و زمان هر جلسه تدریس را در نظر داشته باشید تا با کمی یا زیادی وقت روبه‌رو نشوید؛ یعنی درس را به‌موقع آغاز نمایید و به‌موقع نیز تمام کنید.

۲ بین دو جلسه تدریس حداقل ۱۰ دقیقه استراحت کنید. این استراحت تأثیر بسزایی در تدریس‌های بعدی شما خواهد داشت. از استاد کهنسالی پرسیدند: «شما با این سن و سال زیاد، چگونه این همه تدریس می‌کنید؟» پاسخ داد: «من در برابر یک ساعت تدریس، یک ساعت نیز استراحت می‌کنم».

۳ درس خود را با توجه به زمان پیش‌بینی شده و تعداد جلسات تدریس و روزهای تعطیل زمان‌بندی کنید. این زمان‌بندی کمک می‌کند تا از نظر زمانی در پایان دوره یا سال با مشکلی روبه‌رو نشوید. این کار نوعی «برنامه‌ریزی آموزشی» است. بیشتر استادان و معلمان با شروع درس‌ها، تقویمی تهیه می‌کنند و با توجه به روزهای تعطیل و تعداد جلسات، برای درس خود برنامه‌ریزی دارند. (طرح درس سالانه)

ب) شرایط مکانی تدریس

۱ سعی کنید مکان تدریس شما دارای دما، روشنایی، مساحت، بهداشت، آرامش، میز و صندلی مناسب باشد.

۲ شاگردانی را که گوش یا چشمشان ضعیف است، در جلوی کلاس، و شاگردانی را که قدشان بلند است، در انتهای کلاس بنشانید.

۳ فاصله شما با شاگردان، مناسب باشد؛ به‌طوری که صدایتان برای همه آنان به‌خوبی شنیده شود.

۴ در صورت امکان، محل استقرار خود در کلاس را در جایی انتخاب کنید که هنرجویان از شما بسیار دور نباشد.^۱

ج) شرایط ارائه درس

۱ در پایان هر تدریس، با نظرخواهی از فراگیران به ارزیابی آموزشی و تأثیرات پرورشی درس خود بپردازید.

۱- برای کسب اطلاعات بیشتر در این زمینه، به کتاب راهنمای هنرآموز، درس کنترل بهداشت و ایمنی محیط مراکز پیش از دبستان پایه دهم مراجعه کنید.

۲ مطالب درسی را دسته‌بندی کنید؛ زیرا دسته‌بندی مطالب در تفهیم درس و کیفیت تدریس بسیار مؤثر است.

بیار ای سخنگوی چابک‌سرای بساط سخن را یکایک به جای

۳ رئوس مطالب درسی را روی یک کاغذ کوچک بنویسید و از روی آن تدریس کنید تا مطلبی فراموشتان نشود.

۴ یکی از مهم‌ترین اصول آموزشی، داشتن «تنوع روش تدریس» در هنگام آموزش است؛ پس بیشتر به آن توجه کنید.

۵ اگر سؤالی را در کلاس مطرح کردید، سرانجام جواب آن را بدهید و آن را بی‌جواب نگذارید.

۶ سعی کنید در هر جلسه تدریس، مطالب نو و تازه‌ای نیز برای هنرجویان خود داشته باشید. این امر موجب پویایی و بالندگی کلاس شما خواهد شد.

۷ درس را از افراد مختلف و از جای‌جای کلاس و در اوقات گوناگون بپرسید تا همه هنرجویان همواره از آمادگی درسی برخوردار باشند.

۸ در کلاس درس، سؤالات خود را به گونه‌ای مطرح کنید که هنرجویان را به اندیشیدن وادارد و تا آنجا که امکان دارد، اجازه دهید خود هنرجویان پاسخ آن را بیابند و یا حتی زمینه پاسخ دادن را نیز برای آنان فراهم آورید، نه اینکه خودتان بی‌درنگ پاسخ آن را بدهید.

۹ در صورتی که خستگی را در وجود هنرجویان احساس کردید، اگر می‌توانید از ادامه تدریس خودداری کنید. گاه این خستگی در هنرجویان به صورت‌های گوناگونی مانند نگاه به ساعت، گذاشتن پلک‌ها روی هم، بستن کتاب و کلاسور با صدای بلند، سخن گفتن با یکدیگر، توجه نکردن به درس و نگاه به جاهای دیگر جلوه‌گر می‌شود.

۱۰ خلاصه، جمع‌بندی و نتیجه درس را در پایان تدریس برای هنرجویان خود بیان کنید.

۱۱ برخی از روان‌شناسان معتقدند که اگر بخواهیم تمام اصول یادگیری را در یک اصل خلاصه کنیم، آن اصل عبارت از «توجه کردن به آموخته‌های قبلی فراگیران» است.

۱۲ مطلبی را که هنرجویان با سعی و تلاش خود به دست می‌آورند، از آن خود می‌دانند و آن را با علاقه و بدون مقاومت می‌پذیرند. پس زمینه دستیابی به مطالب به‌وسیله خود هنرجویان را برای آنان فراهم آورید.

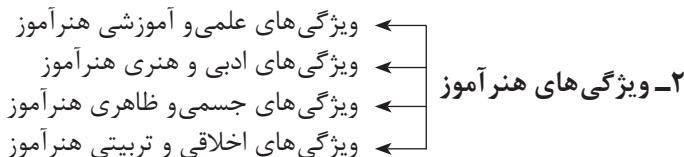
۱۳ توجه داشته باشید که هنرجویان حدود ۲۵ دقیقه می‌توانند روی یک موضوع خاص تمرکز کافی داشته باشند. پس از آن، تمرکز حواسشان سیر نزولی خواهد داشت. از این رو باید پس از این مدت، در کلاس درس «تنوع» ایجاد کنید.

د) شرایط رفتاری و عاطفی تدریس

۱ هنگامی که نشاط روحی و عاطفی دارید، تدریس کنید و این کار را با خوشرویی، نرم‌خویی، و خون‌سردی انجام دهید. تا آنجا که ممکن است، از تدریس به هنگام کسالت، عصبانیت، خواب‌آلودگی، اضطراب، نگرانی، ناراحتی و غمگینی بپرهیزید.

۲ خودتان در تدریس، شور و احساس داشته باشید تا بتوانید شور و احساس هنرجویان را نیز برانگیزانید.

۳ رابطه‌ای صمیمی و عاطفی با هنرجویان برقرار کنید و آنان را در حل مشکلات خانوادگی و گرفتاری‌های شخصی‌شان یاری دهید. رسیدگی نکردن به این گونه مسائل، ممکن است باعث افت تحصیلی آنان شود.

الف) ویژگی‌های علمی و آموزشی هنرآموز

۱ پیش از آغاز تدریس، شناخت اجمالی از هنرجویان و سطح معلومات آنها به‌دست آورید.

۲ یکی از ویژگی‌های هر هنرآموزی، تسلط علمی او بر موضوع و محتوای درس است. حتماً برای تدریس خود، پیش‌مطالعه داشته باشید.

۳ برای تدریس خود طرح و برنامه‌ریزی درسی داشته باشید؛ این امر تأثیر بسزایی در کیفیت و کمیت آموزش و تدریس شما خواهد داشت.

۴ به هنرجویان خود اجازه سخن گفتن و سؤال کردن بدهید و سخنان آنان را بدون دلیل قطع نکنید.

۵ اگر بیرون از کلاس حادثه‌ای رخ داد، در صورت امکان آن را با مطالب درسی خود ارتباط دهید و یا به‌صورت کوتاه درباره آن سخنی بگویید تا آن حادثه، فکر و ذهن فراگیران را به خود مشغول نکند.

۶ در صورت امکان و پیش از آغاز هر درس، در مورد مطالب دروس قبلی، از هنرجویان خود اگر حتی یک نفر باشد سؤالاتی بکنید؛ زیرا این کار به رشد کیفی آموزشی کمک می‌کند؛ علاوه بر این، به تجربه ثابت شده است که هنرجویان معمولاً درس هنرآموزان پرسشگر را بیشتر مطالعه می‌کنند، ولی به مطالعه درس هنرآموزان دیگر کمتر توجه نشان می‌دهند.

۷ در زمان‌های مناسب آزمون‌های مختلف برگزار کنید و پاسخ صحیح سؤالات آزمون و نتیجه آن را در اسرع وقت به هنرجویان بگویید.

۸ کتاب‌های کمک درسی و منابعی را که با موضوع و محتوای درسی هنرجویان مرتبط است، به آنان معرفی کنید.

ب) ویژگی‌های ادبی و هنری هنرآموز

۱ قلم، بیان و تلفظ کلمات را با کسب آگاهی از دستور زبان و آیین نگارش و با مطالعه نثرهای فاخر و نظم‌های زیبا، صحیح و زیبا کنید؛ زیرا قلم و بیان صحیح و زیبایی شما در تدریس‌تان تأثیر مثبت خواهد گذاشت؛ مثلاً به جای واژه «کور» از واژه «نابینا» و یا «روشندل» استفاده کنید، و یا املاي کلمات «دوم» و «سوم» و «ذغال» را به صورت صحیح آن یعنی «دوم» و «سوم» و «زغال» بنویسید.

۲ از خطی زیبا و یا خوانا برخوردار باشید؛ زیرا گاه هنرجویان از چگونگی خط معلم، به شخصیت وی پی می‌برند. و البته چگونگی خط، در تدریس انسان نیز بی‌تأثیر نیست. یکی از هنرآموزان خوش خط می‌گفت: «گاهی که از هنرجویان خود در مورد کلاس و تدریس‌م نظرخواهی می‌کنم، یکی از نکاتی که به آن اشاره می‌کنند، این است که خط زیبای شما در تفهیم مطالب به ما مؤثر بود».

۳ واژه‌های غیرایرانی به‌ویژه واژه‌های انگلیسی را در صورت دانستن تلفظ و معنای صحیح آنها به کار ببرید. در غیر این صورت، از به‌کارگیری آنها خودداری کنید؛ زیرا تأثیر منفی آن بیش از تأثیر مثبت آن است و باید عطایش را به لقایش بخشید.

ج) ویژگی‌های جسمی و ظاهری هنرآموز

۱ تدریس موفق نیازمند تقویت جسمانی است؛ مثلاً بین هر دو جلسه تدریس چیزی بخورید و یا بنوشید، اگر چه اندک باشد.

۲ به آراستگی ظاهر خود، از قبیل مرتب لباس پوشیدن، تمیز بودن لباس‌ها، واکس زدن کفش‌ها، بدبو نبودن دهان، مسواک زدن دندان‌ها، خوش‌بویی، پاکیزه بودن بدن، و امثال آن توجه داشته باشید.

۳ اگر جراحی یا بیماری ظاهری و مانند آن دارید، پیش از آغاز تدریس درباره‌اش توضیح مختصری بدهید تا ذهن هنرجویان در طول تدریس، به آن مشغول نشود.

۴ گاهی هنگام تدریس کمی‌راه بروید و تحرک و جابه‌جایی داشته باشید و از نشستن در یک جا و به‌صورت یکنواخت پرهیز کنید.

د) ویژگی‌های اخلاقی و تربیتی هنرآموز

۱ در تدریس بر خدا توکل کنید و با نام او آغاز کنید.

۲ توجه به مناسبت‌های ملی - مذهبی درس را با بیان حدیثی از ائمه اطهار علیهم‌السلام آغاز کنید.

۲ برای خودتان خودسازی داشته باشید تا بتوانید هنرجویان را بسازید:

ذات نایافته از هستی بخش
خشک ابری که بود ز آب تهی
کی تواند که شود هستی بخش
ناید از وی صفت آب دهی

۴ در گفتن کلمه «نمی دانم» شهادت داشته باشید. شیخ مرتضی انصاری (رحمه الله)، از عالمان برجسته شیعه و با آن همه عظمت علمی، هنگامی که مطلبی را از ایشان می پرسیدند و پاسخ آن را نمی دانست، می فرمود: «ندونم، ندونم، ندونم»^۱.

۵ به وعده ها و قول هایی که در کلاس می دهید، به ویژه در مورد دادن هدیه و جایزه، عمل کنید.

۶ نسبت به هنرجویان خود محبت داشته باشید. این امر باعث می شود که هنرجو نیز به هنرآموز خود محبت داشته باشد، و همین محبت دوسویه در فهمیدن و فهماندن تأثیر خواهد گذاشت. آنان را مؤدبانه صدا بزنید؛ مثلاً هنرجویان دختر خود را با پیشوند «خانم» صدا کنید.

۷ به هیچ وجه به هنرجویان توهین نکنید.

۸ در کلاس درس از گفتن کلمات و جملات رکیک و شوخی های خارج از ادب و نزاکت جداً پرهیز کنید.

۹ اگر مطلبی را به صورت اشتباه برای هنرجویان بیان کردید، آن اشتباه را در همان جلسه و یا در جلسات بعد برطرف کنید.

۱۰ به هنرجویان خود، به ویژه هنگام ورود به کلاس، سلام کنید و سلام آنان را نیز با گرمی بیشتر و به صورتی بهتر جواب دهید. هرگز نپندارید که این کار از شخصیت معلم می کاهد. تجربه ثابت کرده است که این رفتار او بر محبوبیت می افزاید.

۱۱ تنبیه تمام افراد یک گروه بر اثر رفتار بد یک فرد یا یک گروه کوچک، کار عاقلانه و خدایسندانه ای نیست. مواظب باشید تر و خشک را با یکدیگر نسوزانید.

۱۲ بکوشید که هنرجویان متخلف را به عذرخواهی از خودتان مجبور نکنید، و در صورت عذرخواهی، عذرشان را پذیرا باشید.

۳- روش های تدریس

۱ تلاش کنید برای تدریس خود، «روش تدریس» داشته باشید. از این رو، شایسته و حتی بایسته است که با روش های کلی تدریس و روش های اختصاصی تدریس هر درس آشنا شوید؛ زیرا گفته اند: «دنیای امروز دنیای یادگیری روش ها و به کارگیری آنهاست».

۲ معمولاً هنرمندی هر هنرآموزی در جلسه اول و بر اساس روشی که در تدریس خود برمی گزیند، مشخص می شود. در این باره بسیار بیندیشید و آن را دست کم نگیرید.

۱- نمی دانم، نمی دانم، نمی دانم

۲ به خاطر داشته باشید که طبق آمار ارائه شده از سوی برخی از روان شناسان، حدود ۷۵٪ یادگیری از راه چشم و بقیه آن از راه حواس دیگر انجام می‌گیرد. از این رو در تدریس، لازم است تا آنجا که امکان دارد، مواد و مطالب درسی خود را به صورت بصری نیز ارائه کنید؛ زیرا گفته‌اند: «یک تصویر، گویاتر از هزار کلمه است»^۱.

۴- فنون و مهارت‌های تدریس

فنون و مهارت‌های تدریس شامل فنون پیش از تدریس، ضمن تدریس و پس از تدریس است.

الف) فنون و مهارت‌های پیش از تدریس؛ مانند آماده کردن طرح درس و یا ایجاد فضای مناسب آموزشی.

ب) فنون و مهارت‌های ضمن تدریس؛ مانند آماده‌سازی ذهنی هنرجویان و ارائه درس.

ج) فنون و مهارت‌های پس از تدریس؛ مانند ارزشیابی تدریس خودتان و یا ارزشیابی مهارت‌های هنرجویان.

۵- ابزارهای تدریس (وسایل کمک آموزشی)

۱ در تدریس از ابزارهایی مانند گچ، تخته‌سیاه یا وایت‌برد^۲، طرح و نمودار و لوحه، عکس و پوستر، فیلم و اسلاید، نوارهای صوتی و تصویری، رایانه، بلندگو، اورهد، آپک، فیلم استریپ استفاده کنید تا بر ارتقای کیفیت آموزش خود بیفزایید.

۲ روی تخته‌سیاه یا وایت‌برد و مانند آن هر مطلبی را ننویسید، بلکه فقط مطالب مهم و ضروری را، آن هم به صورت دسته‌بندی شده، بنویسید.

۳ هنگامی که روی تخته‌سیاه مطلبی را می‌نویسید، آن را با صدایی رسا نیز بخوانید تا همه هنرجویان آن مطلب را بشنوند و بدون درنگ بنویسند و منتظر کنار رفتن شما از جلوی تخته نباشند.

۴ در صورت امکان، برای نوشتن مطالب و یا کشیدن شکل‌ها و به‌ویژه مطالب و شکل‌های مهم درسی، از گچ یا ماژیک رنگی غیر از قرمز و رنگ‌هایی مانند آن که به‌وضوح دیده نمی‌شوند، استفاده کنید.

۵ برای نشان دادن مطالبی که روی تخته کلاس و مانند آن نوشته و یا کشیده شده است، می‌توانید از نشانگرهای مناسب (لیزری، یک چوب اشاره، خط‌کش و یا حتی آنتن جدا شده رادیو) استفاده کنید.

۱- برای کسب اطلاعات بیشتر در زمینه روش‌های نوین تدریس، به کتاب راهنمای هنرآموز درس مراقبت از سلامت کودک مراجعه کنید.

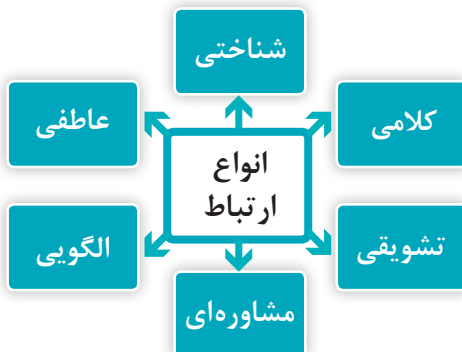
۲- برای کسب اطلاعات بیشتر در این زمینه، به کتاب راهنمای هنرآموز درس کنترل بهداشت و ایمنی محیط مراکز پیش از دبستان پایه دهم مراجعه کنید.

ارتباط اثربخش هنرآموز با هنرجویان

یکی از عوامل بسیار مهم در تدریس موفق هنرآموز، چگونگی برخورد او با هنرجویان در اولین روزهای حضور در کلاس درس است. هنرآموز موفق کسی است که در روزهای اولیه حضور خود در هنرستان با ایجاد محیط عاطفی مثبت از خود و درسی که باید ارائه بدهد، هنرجویان را نسبت به خویشتن و موضوع تدریس خود علاقه‌مند سازد و آن‌گاه در این زمینه به ارائه مطلب پردازد. به یاد داشته باشید:

- تصور هنرآموزان درباره فرد و نحوه آشنایی هنرجو با هنرآموز و رابطه‌ای که بین این دو ایجاد می‌گردد، عامل مهمی در شکل‌گیری شخصیت و نحوه خویشتن‌پنداری هنرجویان به شمار می‌آید. هنرآموز علاقه‌مند با رفتار انسانی خود هنرجویانی با صفات انسانی و علاقه‌مند به هنرستان تربیت می‌کند؛ در حالی که هنرآموزان بی‌علاقه و وقت‌گذران که به روابط انسانی بی‌توجه است، هنرجویانی افسرده و گریزان از هنرستان پرورش می‌دهد. اعتقاد و پندار هنرآموز درباره نوع رفتار هنرجو و توانایی‌های او و نحوه استفاده از این عوامل می‌تواند شخصیت او را در مسیر خاصی پرورش دهد.

- یکی از زمینه‌های اصلی آموزش و پرورش موفق، آن است که هنرآموز در نگاه هنرجویان، چهره‌ای محبوب و دوست‌داشتنی جلوه کند و با این ویژگی است که هنرجو می‌تواند با برقراری یک رابطه عاطفی مثبت به هنرآموز خود اعتماد کند، به درس و مدرسه علاقه‌مند شود و انگیزش درونی او برانگیخته می‌شود.
- دیدگاه هنرجویان نسبت به هنرآموز در همان دو سه جلسه اول شکل می‌گیرد و از آن به بعد به‌ندرت تغییر می‌یابد. علاوه بر تأثیرات اولیه روش کار و برخورد هنرآموز بر طرز فکر هنرجویان، اغلب هنرجویان پیش از ثبت‌نام و با اطلاع از حضور هنرآموز خاص در کلاس از طریق دیگر هنرجویان و سایر منابع درباره او اطلاعاتی را کسب می‌کنند و همین عامل باعث می‌شود که خیلی زود نسبت به او و درس او طرز فکر ثابتی در آنان ایجاد شود. این طرز فکر تقریباً تا پایان سال بدون تغییر باقی می‌ماند.

نمودار ۲- انواع ارتباط

الف) انواع ارتباط

مربیان و هنرآموزان باید شش نوع ارتباط را در نظر داشته باشند و بکوشند این ارتباط را با هنرجویان برقرار کنند و آنها را گسترش دهند. (نمودار ۱ و ۲)

ارتباط شناختی:

هنرآموز در این محور با نفوذ در دنیای هنرجویان خود، شناخت و معرفت لازم را در مورد جنبه‌های وجودی آنان به دست می‌آورد. این جنبه‌ها عبارت‌اند: از انگیزه‌ها، خلاقیت‌ها، نقاط ضعف، نقاط قوت، وضعیت مالی، وضعیت درسی، وضعیت اخلاقی، وضعیت خانوادگی و غیره. این ارتباط زیربنای ارتباط‌های بعدی است و هر اندازه که هنرجو بیشتر شناخته شود، تدابیر و شیوه‌های آگاهانه‌تر و موفقیت‌آمیزی در تربیت او اتخاذ خواهد شد. مطالعه کتب روان‌شناسی رشد در این زمینه برای مربیان و هنرآموزان راه‌گشا است.

ارتباط کلامی:

هنرآموز طی روز با هنرجویان روبه‌رو می‌شود. روبه‌رو شدن، موقعیت مناسب و بهانه‌ای برای برقراری ارتباط کلامی است. ارتباط در این محور بر پایه میزان تبادل کلامی شکل می‌گیرد. رابطه کلامی هنرآموز باعث می‌شود که:

- ۱ هنرجو از انتظارات هنرآموز خود آگاه شود.
- ۲ هنرجو با سخن گفتن، دریچه جدیدی از معرفت به روی هنرآموز بگشاید و جنبه‌های درون خویش را آشکار سازد.
- ۳ موانع و حجاب‌ها بین هنرآموز و هنرجو از بین برود و هنرجو احساس کند در وقت ضرورت می‌تواند به راحتی با هنرآموز سخن بگوید و مسائل خود را با او دوستانه در میان بگذارد.

ارتباط عاطفی:

هنرآموز در این محور، هنرجویان را از عواطف عمیق و توأم با مسئولیت خود مطمئن و دلگرم می‌کند. هنرجویان نیز فرصتی می‌یابند تا در پرتو خورشید وجود هنرآموز، گرمی خاصی در جان‌شان احساس کنند و فروغ زندگی با احساس گرم و محکم هنرآموز، در اعماق روان‌شان جوانه زند؛ اما باید مراقب بود که تبادل عاطفی هنرآموز و هنرجو به سطح اتکای عاطفی تنزل نکند و هنرجو به مرحله وابستگی عاطفی سقوط نکند. تبادل عاطفی از هنرجویان شخصیت‌های سالم و کارآمد می‌آفریند و اتکای عاطفی هنرجو موجب وابستگی و آسیب‌پذیری او می‌شود. روایات و آیات قرآنی نیز نشان می‌دهد که ارتباط خداوند، در مقام اولین معلم انسان، بر محور «یحییم و یحیونه» استوار است. معلم به تبعیت از خداوند باید اکسیر جان‌بخش محبت را در روح مدرسه جاری کند.

ارتباط تشویقی:

بدون تردید، تشویق و ترغیب از مهم‌ترین ارکان روان‌شناسی تربیتی و عامل مؤثر در تحریک انگیزه‌های پیشرفت و عملکرد فرد در فرایند یادگیری و تقویت

رفتارهای مطلوب است. تشویق به منزلهٔ یک نیاز، از اولین گام‌های یادگیری در فرایند تربیت هنرجو است. وقتی هنرجو را تشویق می‌کنید، فرصتی فراهم می‌آورد به توانایی، ظرفیت و ارزش‌های خود پی ببرد و در نتیجه، مفهوم مثبت و ارزنده‌ای از عملکرد مفید خود در ذهن تصویر کند که بعدها شکل‌دهندهٔ حرمت نفس او خواهد بود. لازم است هنرآموز در موقعیت‌های مناسب به فراخور موفقیت‌های اخلاقی، اجتماعی، ورزشی، فرهنگی، هنری و علمی، هنرجویان را تشویق کند. تشویق می‌تواند شامل انواع زیر باشد:

(الف) تشویق مادی (تقدیرنامه، مدال و غیره)

(ب) تشویق غیرمادی یا کلامی (بسیارخوب! زنده باد! عالی است! آفرین!!)

(پ) به‌صورت غیرمادی و غیرکلامی (لبخند زدن، دست‌زدن روی شانه، و غیره)

از لحاظ تربیتی، مهم است که تشویق با سن و عمل هنرجو متناسب باشد و به امری تکراری و پیش پا افتاده تبدیل نشود.

نکته

ارتباط الگویی:

ارائه الگو و اسوه، مؤثرترین و موفقیت‌آمیزترین شیوهٔ تربیتی است. زیرا هنرجو در زندگی نیاز به الگو دارد. او نیاز دارد که بفهمد چه باید بکند، چه نوع رفتاری را از خود بروز دهد، در برابر امور و دشواری‌ها چه موضع و راه حلی باید در پیش گیرد و چگونه با امور مواجه شود. به این سبب، خدای تبارک و تعالی، رسول اکرم ﷺ را در حکم بهترین سرمشق به جهانیان معرفی کرده است: «لقد کان لکم فی رسول الله اسوه حسنه: همانا رسول خدا برای شما سرمشق نیکویی است».

رسول خدا ﷺ در طول تاریخ، بزرگ‌ترین سرمشق بشر بود. او قبل از اینکه با گفتار خود راهنمای خلق باشد، با رفتار خویش بهترین مربی بود. معلم (هنرآموز) در مدارس یکی از عناصر مهم الگوسازی است و باید الگوی مناسبی برای هنرجو باشد. او باید در جهت اصلاح خود بکوشد و «در فن زندگی» استادگردد. حضرت علی ؑ می‌فرمایند:

«اگر درصدد اصلاح دیگران هستی، نخست خود را اصلاح کن. این عیب بزرگی است که به اصلاح و تربیت دیگران بپردازی، در حالی که خود فاسد هستی».

روان‌شناسان معتقدند کودکان و نوجوانان به مراتب بیش از آنچه از گوش‌های خود یاد می‌گیرند، از چشمانشان فرامی‌گیرند. امام صادق ؑ می‌فرمایند: «اگر عالم بر طبق دانایی خویش رفتار نکند، محبت او از دل‌ها همچون باران از روی سنگ‌ها می‌لغزد».

ارتباط مشاوره‌ای:

بیشتر هنرجویان در گذرگاه‌های تحصیل و زندگی، به نقطه‌ای می‌رسند که در انتخاب راه دچار تردید می‌شوند. می‌توان به آنان آموخت که در ابتدای کار خودشان مشاور خویش باشند و در مراحل بعدی، با اعتماد به هنرآموز، از آنها چاره‌جویی کنند. هنرآموز باید در این لحظات بحرانی نقش خود را به خوبی ایفا نماید و هنرجویان را از لحاظ روحی حمایت و یآوری کند. برای مثال، فردی که در امتحانات یا در مسابقات هنرستانی دچار ناکامی شده است، به برخورد حمایتی و روحیه‌سازی نیاز دارد و در لحظات دشوار تصمیم‌گیری، هنرآموز با مشخص کردن نقاط قوت و ضعف، او را به انتخابی آگاهانه ترغیب می‌کند.

۱- مهارت پذیرش بدون قید و شرط

لازمهٔ یک ارتباط مؤثر، پذیرش مخاطب است. هنرآموز باید هنرجو را، همان‌گونه که هست، بپذیرد. پذیرش هنرجو، شامل شناخت او در حکم یک فرد واحد و یگانه است که به خاطر انسان بودن قابل احترام است و ارزش رفتار احترام‌آمیز دارد. حقیر شمردن، اعتراض کردن، تحقیر کردن، انتقاد کردن از دانش‌آموزان کار آسانی است. اما پذیرش بدون قید و شرط یک دانش‌آموز کار دشواری است و لازم است هنرآموز در این زمینه مهارت کسب کند. هنرآموز دلسوز بر رفتار خود مسلط است و به پیروی از خداوند متعال، که به انسان تاج «لقد کرمنا بنی آدم» بخشید، به همهٔ هنرجویان در مقام انسان احترام می‌گذارد و بدون قید و شرط آنان را می‌پذیرد.

۲- مهارت شنیدن (هنر خوب گوش کردن)

در قرآن کریم صفت «شنوا» بودن خداوند متعال بر صفات دیگر مقدم گردیده است: «ان الله سمیع بصیر» یا «انه هو السميع العليم». در روایات است که حضرت علی علیه السلام در توصیف یکی از بارانش می‌فرماید: «او بر شنیدن حریص‌تر بود تا گفتن». اگرچه خوب گوش کردن یک مهارت به ظاهر ساده است، در عمل ظرافت و پیچیدگی بسیاری دارد. خوب گوش کردن، در مورد هنرجویان معجزه می‌کند. زیرا اولاً وقتی هنرآموز به حرف‌های هنرجو گوش می‌دهد، او احساس می‌کند که من فرد با ارزشی هستم که هنرآموز من به حرف‌هایم گوش می‌دهد و این احساس، ارزش را در او زنده می‌کند. ثانیاً هنرجو هم یاد می‌گیرد که به سخن معلم گوش دهد.

۳- مهارت سخن گفتن (هنر سخن نیکو)

مهارت گفتگوی صحیح با هنرجویان عامل بسیار مهمی در ارتباط است و هنرآموز باید این مهارت را خود تقویت کند. از نظر تربیتی، مهم است که هنرآموز هنگام به کار بردن کلمات، به جنبه عاطفی آنها توجه کند. متأسفانه مشاهده شده است که بعضی هنرآموزان به این مورد توجه ندارند و ناآگاهانه با به کار بردن کلمات تحقیرکننده، هنرجویان را رنج می‌دهند. هنرآموز دلسوز سعی می‌کند در بیشتر موارد از واژه‌هایی استفاده کند که بار عاطفی توأم با صمیمیت، محبت، ستایش، تحسین، تشویق، حمایت و غیره را به هنرجو منتقل کند. پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می‌فرمایند: «هرکس با برادر مسلمانش با کلمه‌ای محبت‌آمیز برخورد کند یا در مجلس او را اکرام کند تا زمانی که در این حالت است، مشمول رحمت الهی قرار دارد». یا حضرت علی علیه السلام می‌فرمایند: «با مخاطب خویش پسندیده و مؤدب سخن بگویند تا او نیز با شما با احترام صحبت کند». بنابراین هنرآموز باید سعی کند در حد فهم و درک هنرجو با او سخن بگوید.

چون که با کودک سروکار افتاد   هم زبان کودکی باید گشاد

۴- مهارت دیدن (هنر نگاه کردن)

یکی از مهم‌ترین کارهای چشم انسان، درک معلومات و تجربیات است. هنرآموز با مشاهده رفتار هنرجویان، آنها را بهتر می‌شناسد. علاوه بر این، چشم دریچه‌ای بر درون انسان است که احساسات به راحتی در آن موج می‌زند. هنرآموز از طریق نگاه صمیمانه و محبت‌آمیز و عاشقانه با تک‌تک هنرجویان ارتباط عاطفی عمیق و مستحکمی برقرار می‌کند. با هنرجویان خود رابطه دوستانه برقرار کنید:

درس معلم ار بود زمزمه محبتی   جمعه به مکتب آورد طفل گریزپای را

اگر کمی فکر کنید مطالب دیگری به ذهن می‌آید، مانند اینکه:

- روان‌شناسان اجتماعی دریافته‌اند نوجوانان مهم‌ترین منبع کسب هویت خود را، دوستان و هم‌تایان خود می‌دانند.
- بسیاری از کودکان و نوجوانان در پیدا کردن دوست ناتوانند و ممکن است زمینه‌های آسیب‌های اجتماعی را برای آنان ایجاد کنند.
- موفقیت هر یک از ما منوط به موفقیت دیگران است.
- سلامت جامعه بستگی به سلامت تک تک اعضای آن دارد.
- می‌توانید شاهد موفقیت گروهی از جوان‌ها و نوجوان‌ها در صحنه‌های مختلف باشید.

■ می‌توانید یار و غمخوار هم باشید.

به هنرجویان که با دل‌های پر از امید به محیط آموزشی شما قدم می‌گذارند، یاد بدهید که چگونه دوست‌یابی کنند، چگونه با او دوستی کنند و چگونه دوست را برای خود نگه دارند و وجودش را مغتنم بشمارند. پس از آن، از مهارتی که آنها کسب کرده‌اند در اجرای برنامه‌های تربیتی و آموزشی خود کمک بگیرید. پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله فرمود: «در سنین نوجوانی فرزندان خود، از آنها به عنوان مشاور استفاده کنید».

فصل ۴

راهنمای تدریس واحدهای یادگیری

سخنی با هنر آموز گرامی

برای این که بتوانید تدریس موفق و مؤثرتری داشته باشید، به نکات زیر توجه کنید:
1 ابتدا پودمان‌های کتاب را به‌طور خلاصه و با استفاده از نمودار زیر به هنرجویان خود معرفی کنید.

پودمان‌های درس پرورش مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی

- 2 با استفاده از تجربیات تدریس خود و هنرجویانتان در زمینه کتاب‌های پایهٔ دهم، انواع فعالیت‌ها (گفت‌وگو کنید، تمرین کنید، بروشور درست کنید...) و نحوهٔ انجام صحیح آنها را توضیح دهید.
- 3 با نمایش نمودارهای مربوط در ابتدای هر پودمان، آن را خلاصه معرفی کنید.
- 4 پیوستگی پودمان‌ها با هم را برای هنرجویان توضیح دهید.
- 5 بر انجام گروه‌بندی در کلاس با توجه به اصول آن و جلب مشارکت هنرجویان در فعالیت‌های گروهی تأکید کنید.
- 6 از فیلم‌های آموزشی برحسب موضوع استفاده کنید.
- 7 بر استفاده از کتاب همراه هنرجو در تمرینات مرتبط تأکید کنید.
- 8 نحوهٔ ارزشیابی از هر پودمان را شرح دهید.
- 9 بر انجام صادقانه خود ارزیابی که در پایان هر پودمان آورده شده است، تأکید کنید.
- 10 جلساتی جبرانی برای پاسخ به سؤالات هنرجویان و افزایش شایستگی آنها در پودمان مورد نظر پیش‌بینی و اجرا کنید.

واحد یادگیری ۱

توسعه ارتباط و مشارکت مربی با کودک

واحد یادگیری در یک نگاه

این قسمت اولین پودمان درس مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی است. زمان آموزش ۶۰ ساعت است که به صورت ۲۴ ساعت نظری و ۳۶ ساعت عملی تدریس می‌شود. بسته یادگیری این واحد یادگیری شامل کتاب‌درسی، کتاب راهنمای هنرآموز و کتاب همراه هنرجو، فیلم و پوستر آموزشی است. مسیر یادگیری و ساعت آموزشی هر مرحله از این واحد یادگیری با احتساب ۴۰٪ نظری و ۶۰٪ عملی است.

کلید واژه‌ها: ارتباط، مشارکت، کودک، مربی، مربی یار، مدیر، کارکنان، والدین، آموزش خانواده، نیازسنجی آموزشی، سامان‌دهی ورود کودکان، تحویل کودک، ورود روزانه، ورود نخستین، سامان‌دهی خروج کودکان، حمل‌ونقل ایمن

ابزار: لوازم‌التحریر، تصاویر، فیلم و پوستر آموزشی، کتاب همراه هنرجو، راهنمای هنرآموز

فضا: کارگاه/ کلاس، فضای مرکز پیش از دبستان

هدف توانمندسازی ۱-۱: شیوه‌های برقراری ارتباط مؤثر با کودک را توضیح دهد.

ابتدا هنرجویان را بر اساس شرایط و وضعیت موجود آنها، در گروه‌های سه تا پنج نفره با در نظر گرفتن قوانین، گروه‌بندی کنید. سپس به معرفی اهداف کتاب، پودمان‌های آن، نقش کتاب در تربیت مربی و مربی‌یار کودک، چگونگی کسب شایستگی در هر پودمان و کل کتاب بپردازید و هدف توانمندسازی ۱-۱ را معرفی کنید. چگونگی انجام فعالیت‌های مختلف را با ارجاع هنرجویان به کتاب‌های پایهٔ دهم، با آنها مرور کنید و آنها را برای انجام فعالیت (۱) در پودمان (۱) آماده کنید.

فعالیت ۱

از هنرجویان بخواهید تصویر مورد نظر را با دقت مشاهده کنند. با استفاده از تجربیات خود، درمورد ارتباط مربی با کودکان در مراکز پیش از دبستان گفت‌وگو کنند. نظرات خود را در مورد ارتباط و اهمیت آن در زندگی در کلاس ارائه دهند. با جمع‌بندی نظرات هنرجویان، به ارائه تعریفی از ارتباط و اهمیت آن در زندگی بپردازید. توجه آنها را به نکات مهم جلب کنید و در مورد آن نکات گفت‌وگو کنید و هنرجویان را برای انجام فعالیت (۲) راهنمایی کنید:

نکته ۱: همهٔ روابط من با دیگران از رابطهٔ من با من آغاز می‌شود.

نکته ۲: نگاه محبت‌آمیز مربی به چهرهٔ کودک، مایهٔ آرامش اوست.

فعالیت ۲

از هنرجویان بخواهید با توجه به آنچه در مورد ارتباط و اهمیت آن آموخته‌اند و با استفاده از تجربیات خود در مورد روابط با هم‌کلاسی‌های خود، در گروه‌های کلاسی، در مورد تأثیر ارتباط کودک با مربیان خود در مراکز پیش از دبستان گفت‌وگو کنند و نظرات خود را در کلاس ارائه دهند. آنها را برای انجام «بیشتر ببندیشیم» هدایت کنید. با جمع‌بندی نظرات هنرجویان در مورد ارتباط مؤثر مربی با کودک، با آنها گفت‌وگو کنید و توجهشان را به نمودار (۱) جلب کنید. در مورد عوامل آن با توجه به ارتباط مؤثر بین افراد و به خصوص رابطهٔ مربی با کودک گفت‌وگو کنید.

اهداف طراحی فعالیت‌هایی با عنوان «بیشتر بیندیشیم» شامل موارد زیر است:

۱ تقویت فراشناخت هنرجو: شناخت هنرجو نسبت به شناخت خود؛ یعنی بداند که چقدر می‌داند.

۲ تقویت سؤال کردن هنرجو: با تقویت سؤال کردن، سرنخ‌هایی به هنرجو ارائه می‌شود که می‌تواند باعث افزایش علاقه، کنترل رفتار، فعال بودن در جریان یادگیری و رشد تفکر انتقادی و خلاق در او شود. یادگیرندگان قوی می‌دانند که چقدر می‌دانند و تفاوت یادگیرندگان در همین فراشناخت آنها است.

فعالیت ۳

از هنرجویان بخواهید در گروه‌های کلاسی، با توجه به عناصر ارتباط مؤثر با کودک، در خصوص فواید ارتباط مؤثر مربی با کودک گفت‌وگو کنند و نظرات خود را در کلاس ارائه دهند. با استفاده از نظرات و جلب مشارکت آنها در گفت‌وگوهای کلاسی، در مورد هفت مورد ارائه شده در این زمینه با آنها گفت‌وگو کنید.

فعالیت ۴

از هنرجویان بخواهید هر کدام با توجه به اهمیت ارتباط با کودک، به کمک تجربیات خود و آموخته‌هایشان از کتاب دانش فنی پایه سال دهم و مهارت‌های رشد کلامی کودک پایه یازدهم، با تهیه کارت‌های تصویری، قصه‌ای برای نشان دادن ارتباط مؤثر یک مربی با کودک نشان دهند. می‌توانید از آنها بخواهید نمایشگاهی از این کارت‌ها در کلاس برگزار کنند و هر هنرجو، با استفاده از کارت‌های خود، قصه خود را بخواند. برای نمونه می‌توانید از مطالب زیر استفاده کنید:

دانستنی‌ها هنرآموز

قصه خرگوش با هوش

شکل ۱- نمونه کارت‌های تصویری

همچنین می‌توانید قصه زیر را برای آنها بخوانید و از آنها بخواهید کارت تصویری آن را درست کنند و در کلاس آن را برای هم گروه‌های خود اجرا کنند و چگونگی برقراری ارتباط را نمایش دهند.

در جنگل سر سبز و قشنگی، خرگوش باهوشی زندگی می‌کرد. یک گرگ پیر و یک روباه بدجنس هم همیشه نقشه می‌کشیدند تا این خرگوش را شکار کنند. ولی هیچ‌وقت موفق نمی‌شدند.

یک روز روباه مکار به گرگ گفت: من نقشه جالبی دارم. این دفعه می‌توانیم خرگوش

را شکار کنیم.

گرگ گفت: چه نقشه‌ای؟

روباه گفت: تو برو ته جنگل، همان‌جا که قارچ‌های سمّی رشد می‌کند و خودت را به مردن بزنی. من پیش خرگوش می‌روم و می‌گویم که تو مردی. وقتی خرگوش می‌آید تا تو رو ببیند تو بپر و او را بگیر. گرگ قبول کرد و به همان جایی رفت که روباه گفته بود. روباه هم نزدیک خانه خرگوش رفت و شروع به گریه و زاری کرد.

او با صدای بلند گفت: خرگوش اگر بدانی چه بلایی سرم آمده و همین‌طور با گریه و زاری ادامه داد، دیشب دوست عزیزم، گرگ پیر اشتباهی از قارچ‌های سمّی جنگل خورده و مرده. اگر باور نمی‌کنی برو خودت ببین و همین‌طور که خودش را ناراحت نشان می‌داد، دور شد.

خرگوش از این خبر خوشحال شد و پیش خودش گفت، برم و ببینم چه خبر شده است. او همان جایی رفت که قارچ‌های سمّی رشد می‌کرد. از پشت بوته‌ها نگاه کرد و دید گرگ پیر روی زمین افتاده و تکان نمی‌خورد.

خوشحال شد و گفت از شر این گرگ بدجنس راحت شدیم. خواست جلو برود و از نزدیک او را ببیند، اما قبل از اینکه از اینکه از پشت بوته‌ها بیرون بیاید پیش خودش گفت: اگر زنده باشد چی؟ آن وقت مرا یک لقمه چپ می‌کند. بهتر است احتیاط کنم و مطمئن شوم که او حتماً مرده است.

بنابراین از پشت بوته‌ها با صدای بلند، طوری که گرگ بشنود، گفت: پدرم به من گفته وقتی گرگ می‌میرد، دهنش باز می‌شود، ولی گرگ پیر که دهانش بسته است. گرگ با شنیدن این حرف کم‌کم و آهسته دهانش را باز کرد تا به خرگوش نشان بدهد که مرده است.

خرگوش هم که با دقت به دهان گرگ نگاه می‌کرد متوجه تکان خوردن دهان گرگ شد و فهمید که گرگ زنده است. بعد با صدای بلند فریاد زد: ای گرگ بدجنس، تو اگر مرده‌ای پس چرا دهانت تکان می‌خورد. پاشو پاشو باز هم حقه‌ شما نگرفت و با سرعت از آنجا دور شد.

همچنین می‌توانید کارت‌های تصویری شکل ۲ را به هنرجویان خود نشان دهید و از آنها بخواهید با رسم مجدد آن داستانی برای آن بنویسند.

شکل ۲- نمونه کارت‌های تصویری

فعالیت ۵

ابتدا منابع علمی معتبر، روش استفاده از این منابع و چگونگی دست‌یابی به آنها را برای هنرجویان خود یادآوری کنید. سپس از آنها بخواهید در گروه‌های کلاسی خود، مجموعه‌ای از احادیث و روایات پیامبر ﷺ و ائمه اطهار  پیرامون ارتباط با کودکان را با جست‌وجو در این منابع جمع‌آوری کنند و نتیجه را به صورت بروشور در کلاس ارائه دهند. از احادیث زیر می‌توانید استفاده کنید:

دانستنی‌ها
هنرآموز

- ۱ پیامبر خدا ﷺ فرمود: کودکان خود را دوست بدانید و با آنان مهربان باشید. وقتی به آنها وعده‌ای می‌دهید، حتماً وفا کنید؛ زیرا کودکان، شما را رازق خود می‌پندارند.^۱
- ۲ پیامبر خدا ﷺ فرمود: هر کس فرزند خود را ببوسد، خداوند بزرگ برای او کار نیکی می‌نویسد. هر کس فرزند خویش را شادمان کند، خداوند نیز در روز قیامت وی را شادمان می‌کند. هر کس به فرزندش قرآن بیاموزد، آن فرزند در روز قیامت همراه پدر و مادرش فرا خوانده می‌شود تا دو جامه بر تن آن دو ببوشند؛ به گونه‌ای که چهره‌های بهشتیان از فروغشان بدرخشند.
- ۳ پیامبر خدا ﷺ فرمود: نوزادان خود را به سبب گریه‌شان کتک نزنید.
- ۴ پیامبر خدا ﷺ فرمود: مهر خداوندی از آن کسی باد که فرزند خود را در نیکو شدنش یاری دهد. روایت گر حدیث می‌گوید: به حضرت عرض کردم: چگونه می‌تواند او را در نیکو شدنش یاری دهد؟ حضرت فرمودند: کاری را که به آسانی انجام داده است، از وی بپذیرد؛ از کاری که انجام دادن آن برایش سخت است، در گذرد؛ او را به کاری بیش از توانش واندارد؛ و وی را نادان نپندارد.
- ۵ پیامبر خدا ﷺ فرمود: هر کس نزدش کودکی باشد، باید با او کودکانه رفتار کند.
- ۶ شخصی می‌گوید: از دست فرزندم نزد امام کاظم  شکایت کردم. حضرت به من فرمودند: او را کتک نزن و با وی قهر کن، اما آن را طولانی نکن.
- ۷ امام صادق  می‌فرمایند: روزی پیامبر خدا ﷺ نماز ظهر را با مردم به جای آوردند و دو رکعت پایانی نماز را با شتاب خواندند. چون نماز پایان یافت، مردم به آن حضرت عرض کردند: آیا در نماز اتفاقی رخ داد؟ پیامبر ﷺ فرمودند: مگر چه شده است؟ عرض کردند: دو رکعت پایانی نماز را با شتاب خواندید. پیامبر ﷺ به آنان فرمودند: مگر شما فریاد بلند آن کودک را نشنیدید؟
- ۸ پیامبر خدا ﷺ فرمود: به بزرگسالان خود احترام کنید و نسبت به کودکان خویش ترحم و عطف نمایند.^۲
- ۹ پیامبر خدا ﷺ نشسته بود، حسن و حسین  وارد شدند، حضرت به احترام آنها از جای برخاست و به انتظار ایستاد. حرکت آن دو به سوی پیامبر به طول انجامید. رسول اکرم ﷺ به طرف کودکان پیش رفت و از آنان استقبال کرد. هر دو را بر دوش خود سوار کرد و فرمود: فرزندان عزیز، مرکب شما چه خوب مرکبی است و شماها چه سواران خوبی هستید!^۳
- ۱۰ امام علی  فرمود: کسی که کودکی دارد باید (در راه تربیت او) کودکانه رفتار نماید.^۴

۱- وسائل الشیعه، ج ۵، ص ۱۲۶.

۲- عیون اخبار الرضا، ص ۱۶۳.

۳- بحار الانوار، ج ۱۰، ص ۸۰.

۴- وسائل الشیعه، ج ۵، ص ۱۲۶.

۱۱ پیامبر خدا ﷺ فرمود: خداوند دوست دارد که میان فرزندانان عادلانه رفتار کنید، حتی در بوسیدن آنها^۱.
 هنرجویان باید بعد از تهیه احادیث، آنها را در بروشوری جمع آوری کنند و در پوشه خود نگهداری کنند. می‌توانید نمونه بروشورهای زیر را به هنرجویان خود معرفی کنید.

شکل ۳- نمونه بروشور

هنرجویان همچنین با بهره‌گیری از مطالب فصل (۵) کتاب دانش فنی پایه سال دهم، در مورد نقش رسانه‌ها در نشان دادن ضرورت و اهمیت ارتباط مؤثر با کودک در منابع علمی جست‌وجو کنند و اطلاعات بیشتری در این زمینه جمع‌آوری کنند و بر حسب زمان کلاس، نتیجه را با هم کلاسی‌های خود به اشتراک گذارند.

فعالیت ۶

هنرجویان را برای انجام این فعالیت تصویرخوانی هدایت کنید. از آنها بخواهید به شکل (۲) نگاه کنند و در مورد ارتباط کودکان با یکدیگر و مشارکت آنها در انجام فعالیت‌ها با یکدیگر در گروه‌های کلاسی گفت‌وگو کنند؛ پیام‌های تصویر را با توجه به موضوع یادداشت کنند و آنها را با سایر گروه‌ها به اشتراک بگذارند و فهرستی از عوامل مؤثر در ایجاد این نوع ارتباط‌های کودکان تهیه کنند. نتایج گفت‌وگوها را با کمک هنرجویان جمع‌بندی کنید و در مورد مهارت‌های اجتماعی، با هدایت آنها به شکل (۳)، برای آنها توضیح دهید. در مورد ویژگی‌های مهارت‌های اجتماعی با استفاده از نظرات آنها و بهره‌گیری از مثال‌های تصویری یا سایر مهارت‌ها با ارجاع آنها به جدول مهارت‌های اجتماعی کتاب همراه هنرجو، با آنها گفت‌وگو کنید.

فعالیت ۷

برای اطمینان از این که هنرجویان مهارت‌های اجتماعی را درک کرده‌اند، با استفاده از روش مشارکتی، از آنها بخواهید با توجه به ویژگی‌های مهارت‌های اجتماعی، یکی از رفتارهای دوست خود مانند شرکت او در فعالیت‌های گروهی را در نظر بگیرید و ویژگی‌های آن را بررسی کنید و نتیجه را به صورت فهرست در کلاس ارائه دهند.

فعالیت ۸

با جمع‌بندی نتایج فعالیت قبل، از گروه‌های کلاسی بخواهید با مشاهده شکل (۴) در مورد رفتارهای کودکان که مهارت‌های اجتماعی آنها را نشان می‌دهد گفت‌وگو کنند و رفتار اجتماعی کودکان در کمک به دوست خود را بررسی کنند. نکته مهم در انجام این فعالیت، مقایسه و واکنش کودکان نسبت به یکدیگر است. با ارائه نظریات هنرجویان در این مورد و با مشارکت آنها، در مورد پیامدهای مهارت‌های اجتماعی با آنها گفت‌وگو کنید و با استفاده از نظریات آنها، فهرستی از این پیامدها را در کلاس ارائه دهید. در این مورد، توجه آنها را به نکته مربوط جلب کنید و در مورد آن با آنها گفت‌وگو کنید.

نکته

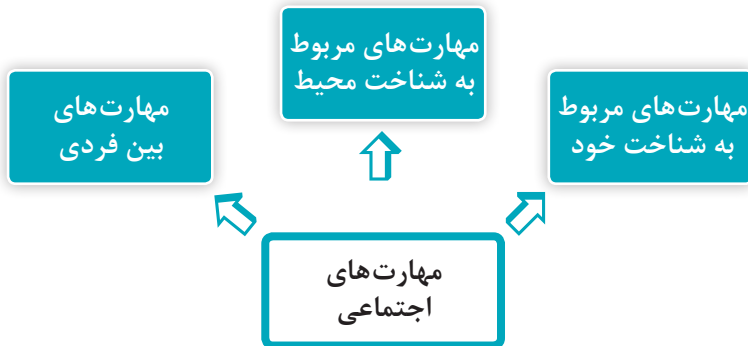

افرادی که مهارت‌های اجتماعی ضعیفی دارند، در معرض روبه‌رو شدن با پیامدهای منفی، شامل طرد شدن توسط همسالان، ظهور اختلال‌های روان‌شناختی، گوشه‌گیری و عملکرد تحصیلی پایین هستند. می‌توانید از آنها بخواهید پیامدهای یادگیری مهارت‌های اجتماعی را در سطح وسیع‌تر در جامعه در نظر بگیرید و در این مورد نظرات خود را در کلاس ارائه دهند.

فعالیت ۹

با انجام فعالیت ۷ و ۸ و مراجعه به کتاب همراه هنرجو، از هنرجویان بخواهید در گروه‌های خود با توجه به شکل (۵) و (۶) و گفت‌وگو در مورد مهارت‌های اجتماعی، یک تقسیم‌بندی از مهارت‌های اجتماعی کودک ارائه دهند. با جمع‌بندی و استفاده از نظرات آنها، ضمن ترسیم نموداری مانند نمودار زیر، انواع مهارت‌های اجتماعی را به آنها معرفی کنید. (نمودار ۱)

نمودار ۱- مهارت‌های اجتماعی

برای کسب اطلاعات بیشتر در این زمینه می‌توانید از مطالب زیر استفاده کنید:

مدیریت مهارت‌های اجتماعی برای تغییر رفتار
نیازهای زندگی امروز، تغییرات سریع اجتماعی و فرهنگی، تغییر ساختار خانواده، شبکه گسترده و پیچیده ارتباطات انسانی و نیز تنوع، گستردگی و هجوم منابع اطلاعاتی، انسان‌ها را با چالش‌ها، استرس‌ها و فشارهای متعددی روبه‌رو کرده است که مقابله مؤثر با آنها نیازمند توانمندی‌های روانی - اجتماعی است. مهارت‌های زندگی که از طریق آموزش و تجربه قابل استفاده است موجب ثبات شخصیت و هویت بخشی عمیق، توسعه فرهنگ فردی و رضایت، مقبولیت و موفقیت در زندگی فرد می‌شود. باید بدانید که همه مشکلات، با رعایت یک اصل مهم، به راحتی از بین خواهند رفت؛ یعنی تعیین «بایدها و نبایدها».

مهارت‌های زندگی شامل مجموعه‌ای از توانایی‌ها هستند که قدرت سازگاری و رفتار مثبت و کارآمد را افزایش می‌دهند؛ در نتیجه شخص قادر می‌شود بدون اینکه به خود یا دیگران صدمه بزند، مسئولیت‌های مربوط به نقش اجتماعی خود را بپذیرد و با چالش‌ها و مشکلات روزانه زندگی به شکل مؤثر روبه‌رو شود. محققان تأثیر مثبت مهارت‌های زندگی را در کاهش سوء مصرف مواد، استفاده از ظرفیت‌ها و توانمندی‌های هوشی و شناختی، پیشگیری از رفتارهای خشونت‌آمیز، افزایش خود اتکایی و اعتماد به نفس و غیره مورد تأیید قرار داده‌اند؛ به‌ویژه در کاهش سوء مصرف مواد بر نقش کلیدی مهارت‌های زندگی تأکید می‌شود. همچنین آموزش این مهارت‌ها به عنوان یک روش عام پیشگیری از آسیب‌های فردی و اجتماعی مورد تأکید بوده است.

مهارت‌های ده‌گانه زندگی

مهارت‌های زندگی توانمندی‌هایی هستند که فرد را برای رویارویی با مشکلات و حل آنها، سازگاری بیشتر با خود و دیگران و دستیابی به زندگی بهتر آماده می‌سازد. رمز برخورداری از این مهارت‌های ده‌گانه دانستن، تمرین و به‌کارگیری هر چه بیشتر در زندگی روزمره است.

۱ خودآگاهی: مهارت خودآگاهی، توانایی شناخت از نقاط ضعف و قوت خواسته‌ها، نیازها، رغبت‌ها و تصویر واقع بینانه از خود است تا حقوق فردی، اجتماعی و مسئولیت‌های خود را بهتر بشناسیم. با کسب این مهارت، به این سؤال اساسی که «من کیستم؟» پاسخ می‌گوییم.

۲ همدلی: همدلی یعنی اینکه فرد بتواند زندگی دیگران را حتی زمانی که در آن شرایط قرار ندارد، درک کند. همدلی به فرد کمک می‌کند تا بتواند انسان‌های دیگر را حتی وقتی با آنها متفاوت است، بپذیرد و به آنها احترام بگذارد. همدلی روابط اجتماعی را بهبود می‌بخشد و به ایجاد رفتارهای حمایت‌کننده و پذیرنده نسبت به انسان‌های دیگر، منجر می‌شود. این مهارت موجب می‌شود تا به دیگران توجه کنیم و آنها را دوست داشته باشیم و خود نیز مورد توجه و دوست داشتن دیگران

قرار بگیریم و با ایجاد روابط اجتماعی بهتر به هم نزدیک تر شویم.

۲ ارتباط مؤثر: کسب این مهارت به ما می‌آموزد برای درک موقعیت دیگران چگونه به سخنان آنان فعالانه گوش دهیم و چگونه دیگران را از احساس و نیازهای خود آگاه کنیم تا ضمن به‌دست آوردن خواسته‌های خود، طرف مقابل نیز احساس رضایت کند.

۴ روابط بین فردی: مهارتی است که موجب می‌شود ضمن تقویت روحیه مشارکت، روابط بین فردی مثبت و مؤثر با انسان‌های دیگر ایجاد شود. یکی از این موارد، توانایی ایجاد روابط دوستانه است که در سلامت روانی و اجتماعی، روابط گرم خانوادگی، به‌عنوان یک منبع مهم روابط اجتماعی سالم، نقش بسیار مهمی دارد.

۵ تصمیم‌گیری: مهارت تصمیم‌گیری به ما کمک می‌کند تا با اطلاعات و آگاهی کافی و با توجه به اهداف واقع بینانه خود، از بین راه‌حل‌های مختلف، بهترین راه‌حل را انتخاب کنیم و به کار بگیریم و پذیرای پیامدهای آن نیز باشیم. این توانایی به فرد کمک می‌کند تا به نحو مؤثرتری در مورد مسائل تصمیم‌گیری کند. اگر کودکان و نوجوانان بتوانند فعالانه در مورد اعمالشان تصمیم‌گیری کنند، جوانب مختلف انتخاب را بررسی نمایند و پیامد هر انتخاب را ارزیابی کنند، مسلماً در سطوح بالاتر بهداشت روانی قرار خواهند گرفت.

۶ توانایی حل مسئله: مهارت حل مسئله این توانایی را به ما می‌دهد که با توجه به تجارب عملی و توانمندی‌های ذهنی خود بتوانیم در جهت حل مسئله یا مشکل قدم برداریم و به نتیجه مطلوب دست یابیم. این توانایی همچنین فرد را قادر می‌سازد تا به‌طور مؤثرتری مسائل زندگی را حل کند. مسائل مهم زندگی چنانچه حل نشده باقی بمانند، استرس روانی ایجاد می‌کنند که به فشار جسمی منجر می‌شود.

۷ تفکر خلاق: فکر کردن مهارتی است که از کودکی می‌آموزیم. مهارت تفکر خلاق، قدرت کشف و تولید اندیشه جدید را برای ما فراهم می‌آورد و به ما کمک می‌کند در مواجهه با حوادث ناگوار چگونه احساسات منفی خود را به احساسات مثبت تبدیل کنیم. در این تفکر هیچ‌گاه مشکل یک عامل مزاحم به حساب نمی‌آید، بلکه یک فرصت برای کشف راه‌حل‌های نو و بدیع تلقی می‌شود که تاکنون کسی به آن توجه نکرده است.

۸ تفکر انتقادی: تفکر نقادانه نوعی دیگر از تفکر است. کسب این مهارت به ما می‌آموزد تا هر چیزی را به‌سادگی قبول یا رد نکنیم، ابتدا در مورد آن موضوع سؤال و استدلال کنیم، سپس بپذیریم یا رد کنیم. کسانی که از تفکر نقادانه برخوردارند، فریب دیگران را نمی‌خورند و به راحتی به گروه‌ها، افراد و غیره جذب نمی‌شوند، چرا که همواره با سؤال کردن به عاقبت کار می‌اندیشند.

۹ **مقابله با هیجان‌های ناخوشایند:** این توانایی فرد را قادر می‌سازد تا هیجان‌ها را در خود و دیگران تشخیص دهد، نحوه تأثیر هیجان‌ها بر رفتار را بداند و بتواند واکنش مناسبی به هیجان‌های مختلف نشان دهد. اگر با حالات هیجانی، مثل غم و خشم یا اضطراب درست برخورد نشود، این هیجان تأثیر منفی‌ای بر سلامت جسمی و روانی خواهد گذاشت و برای سلامت، پیامدهای منفی به دنبال خواهد داشت.

۱۰ **توانایی مقابله با استرس:** این توانایی شامل شناخت اضطراب‌های مختلف زندگی و تأثیر آنها بر فرد است. شناسایی منابع اضطراب و نحوه تأثیر آن بر انسان، فرد را قادر می‌سازد تا با اعمال و موضع‌گیری‌های خود فشار و اضطراب را کاهش دهد.

فواید و کاربردهای مهارت زندگی:

- ۱ نحوه کنار آمدن با انتظارات متفاوت خود، خانواده، همسر، فرزندان، دوستان، همکاران، فامیل و جامعه؛
- ۲ روابط لذت‌بخش و رشددهنده با امکانات، تکنولوژی و محیط زندگی؛
- ۳ دفع فشارهای روانی از طرف محیط‌های متفاوت؛
- ۴ سازگاری با مسائل اقتصادی و نیازهای معیشتی؛
- ۵ مدیریت خانواده و تربیت فرزندان؛
- ۶ تقویت اعتماد به نفس؛
- ۷ رشد و تقویت عواطف و احساسات انسانی؛
- ۸ شناخت و کنترل هیجانات و احساسات خود و دیگران؛
- ۹ تقویت مهارت‌های ارتباطی؛
- ۱۰ تأمین سلامت جسمی و بهداشت روانی؛
- ۱۱ رفع درگیری‌ها و تنش‌های درونی؛
- ۱۲ تأمین آرامش و لذت زندگی؛
- ۱۳ رشد شخصی، خود شکوفایی، بالندگی، خوشبختی و شادابی.^۱

از هنرجویان بخواهید در گروه‌های کلاسی، با مراجعه به کتاب همراه هنرجو و کتاب‌درسی، فهرستی از مهارت‌های اجتماعی مربوط به شناخت خود، شناخت محیط و مهارت‌های بین فردی را تهیه کنند و با ارائه در کلاس، با نظارت شما فهرستی کامل از انواع مهارت‌های اجتماعی ارائه دهند. در مورد انواع مهارت‌های اجتماعی توضیح کاملی ارائه دهید.

فعالیت ۱۰

۱- برای کسب اطلاعات بیشتر در این زمینه می‌توانید به کتاب‌های مهارت‌های زندگی تهیه شده توسط هسته مشاوره وزارت آموزش و پرورش و سازمان بهزیستی مراجعه کنید.

فعالیت ۱۱

از هنرجویان بخواهید در گروه‌های کلاسی، با مطالعه داستان علی در فعالیت ۱۱، فهرستی از مهارت‌های اجتماعی که او لازم است یاد بگیرد را تهیه کنند و در کلاس ارائه دهند.^۱ با مشارکت آنها، فهرست تهیه شده توسط گروه‌ها را با هم مقایسه کنید. از آنها بخواهید فهرستی جامع در کلاس ارائه دهند.

پیشنهاد: می‌توانید داستان علی را با مشارکت گروه‌های کلاسی و استفاده از روش ایفای نقش در کلاس نمایش دهید.

برای کسب اطلاعات بیشتر در این زمینه می‌توانید از مطالب زیر استفاده کنید:

دانستنی‌ها
هنرآموز

روش ایفای نقش در تکوین شخصیت فردی و اجتماعی فراگیرندگان سهم بسزایی دارد. این روش در تقویت و بهبود روابط اجتماعی هنرجویان یک سیاست اصولی است. در این روش، هنرجویان براساس علایق خویش، نقش‌های مورد نظر را انتخاب می‌کنند و با نظارت هنرآموز و همکاری همکلاسان، به ایفای نقش می‌پردازند. از این طریق، آموزش قوانین و روابط اجتماعی حاکم بر جامعه بهتر انجام می‌شود و به یادگیری مؤثر و کارآمد می‌انجامد. زیرا هنرجویان ضمن شناخت هنجارهای اجتماعی، به تحلیل آنها می‌پردازند و در حین ایفای نقش، نگرش خود را تثبیت می‌کنند. و نوعی ارتباط عاطفی و انسانی با دیگران برقرار می‌سازند. در این روش، مهارت‌های کلامی آنان نیز تقویت می‌شود که خود سبب ساز درک اطراف است. روش تدریس ایفای نقش به این صورت اجرا می‌شود که هنرآموز بر اساس موقعیت یا موضوع درس و با تقسیم‌بندی موضوعات و سرفصل‌ها، نمایشی را طراحی می‌کند، تعدادی از هنرجویان را انتخاب می‌کند، به هر کدام نقشی می‌دهد و در حین انجام نمایش نیز خطاها را تصحیح می‌کند و روند انجام نمایش را مدیریت می‌کند. عده‌ای از هنرجویان وارد نمایش می‌شوند. بقیه که مشاهده‌گر هستند، وظیفه پرسش‌گری و نتیجه‌گیری دارند و مشاهده‌گر فعال محسوب می‌شوند.

امتیازات روش ایفای نقش:

- ۱ ایجاد شور و شوق و انگیزه درونی در هنرجویان
- ۲ مشارکت و فعالیت هنرجویان
- ۳ کاهش کم‌رویی و خجالت هنرجویان
- ۴ افزایش مهارت‌های روانی حرکتی در هنرجویان
- ۵ کسب نگرش‌های جدید و قبول ارزش‌های اجتماعی
- ۶ تقویت قدرت مدیریت و سازماندهی

۱- برای انجام این فعالیت لازم است هنرجویان را به مطالعه انواع مهارت‌های اجتماعی و جدول رشد اجتماعی در کتاب همراه هنرجو ترغیب کنید.

شرکت کنندگان در روش ایفای نقش:

- معلم (هنرآموز)
- تعدادی از هنرجویان در نقش بازیگر اصلی
- بقیه هنرجویان به عنوان تماشاچی

مراحل روش ایفای نقش

مرحله اول: انتخاب موضوع: شناسایی و انتخاب موضوع اولین قدم برای الگوی ایفای نقش است و انتخاب آن به دو صورت انجام می‌شود: موضوع درس (مورد تدریس) یا موضوعات دلخواه که هنرجویان کلاس براساس علایق خود انتخاب می‌کنند، در هر دو صورت، باید ابعاد گوناگون آن تشریح و به کلیه هنرجویان تفهیم گردد تا ایفاگران نقش‌ها، مفهوم اصلی را درک کنند. در این مرحله، موارد زیر باید رعایت شود:

- واضح و روشن و قابل فهم باشد.
- مورد علاقه هنرجویان باشد.
- دارای اهداف مهم اجتماعی باشد.
- در ساختار الگوی ایفای نقش قابل اجرا باشد.
- واژه‌های موجود در موضوع تعریف و مشخص گردد.
- جذاب و متناسب با توانایی‌های ذهنی و روانی هنرجویان باشد.

مرحله دوم نوشتن نمایش نامه: نگارش نمایش نامه، پیکره اصلی الگوی ایفای نقش است. در این مرحله، کلیه فعالیت‌ها از شروع تا پایان به صورت محاوره‌ای نوشته می‌شود و هنرجویان با کمک و همکاری هنرآموز خود، مراحل را می‌نویسند. اهداف اصلی موضوع درس باید در یکایک مراحل گنجانده شود. رعایت ارزش‌های اجتماعی و پرهیز از عادت‌های نامطلوب و محتوای نامناسب الزامی است. بنابراین، محتوای اصلی در ایفای نقش، همین مرحله است و پیام اصلی درس باید در این قسمت مطرح و از طریق اجرای آن به دانش‌آموزان منتقل شود. هنرجویان باید راه‌کارهای اجرایی را در مراحل بعد اجرا کنند. در این مرحله، رعایت توان هنرجویان، اطلاعات و زمینه‌های فکری آنان اهمیت بسیار دارد. نمایش نامه باید دارای ابتدا و انتها باشد و متن، آموزش‌های لازم را بدهد. جملات باید کوتاه و قابل فهم باشد. بین جملات و تنظیم محتوا باید ارتباط و توالی منطقی وجود داشته باشد و موضوعات به صورت اصولی هم جهت باشند.

مرحله سوم تعیین نقش‌ها: انتخاب بازیگران براساس توانایی و علاقه آنان به نقش‌های مورد نظر، مهم‌ترین بخش الگوی ایفای نقش است. فعالیت‌های لازم برای مراحل الگو، در این مرحله مشخص می‌گردد و تعداد نقش‌ها و گزینش افراد و

دیگر موارد اجرایی باید مد نظر باشد. شناخت شخصیت افراد و ویژگی‌های رفتاری، ساختار بدنی (قد، وزن، سن و غیره) اهمیت زیادی دارد. معلم یا هنرآموز در مقام کارگردان نمایش، قبل از هر چیز باید بازیگران را خوب بسنجد، توانایی‌های آنان را بشناسد و برای ایفای نقش‌های مورد نظر پیشنهاد کند. نظر هنرجویان تماشاچی نیز در این انتخاب مؤثر است. گفتنی است که تفسیر و تبیین نقش‌های مثبت و منفی ارزش بسیار دارد، زیرا ممکن است بعضی نقش‌ها که به ظاهر منفی باشد، تأثیر سوئی بر فراگیرندگان بگذارد. بنابراین نباید شخصیت افراد را براساس نقش‌ها تعریف کرد. به علاوه، در درس‌های دیگر نقش‌ها باید عوض شود و یک نفر، همیشه بازیگر یک نوع نقش نباشد.

مرحله چهارم تهیه امکانات و تجهیزات لازم: براساس نمایش‌نامه تدوین شده، امکانات مورد نظر باید شناسایی و فراهم گردد. نقش این وسایل در تکوین و تقویت روند اجرا و اثرگذاری نمایش‌نامه، بسیار مهم است و به ویژه برای فراگیرندگان جذابیت و کشش خاصی دارد. ساخت فضا، صحنه‌آرایی مناسب و دیگر ملزومات یا امکانات، باید فراهم آید و نحوه کاربرد آنها برای بازیگران تشریح شود. بهتر است از وسایل ساده و قابل دسترس استفاده شود و وسایل صحنه را خود هنرجویان بسازند.

مرحله پنجم آمادگی و تمرین مقدماتی: پس از تعیین نقش‌ها و تشریح وظایف، باید آمادگی‌هایی کسب شود. با راهنمایی مربی گروه، بازیگران باید به تمرین مقدماتی بپردازند و از جمله این آمادگی‌ها می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

- حفظ کردن نقش مربوط به خود
  - مطالعه دقیق تمام نمایش‌نامه برای اطلاع از نقش دیگران
  - شناخت چهره‌ها و گریم صورت و دیگر اعضا در صورت نیاز
  - شناخت و ساخت وسایل و امکانات
  - شناخت و تمرین مراحل اجرایی به صورت متوالی
- مرحله ششم اجرای نمایش:** در این مرحله، گروه بازیگران در حضور بقیه هنرجویان و هنرآموز، نقش‌های خود را اجرا می‌کنند. حضور هنرآموز در مقام هدایت‌کننده و کارگردان، اهمیت بسیار دارد. او باید بازیگران را به صورت غیر مستقیم هدایت کند. مرحله اجرایی الگوی ایفای نقش و انجام دادن نمایش در کلاس، مرحله اصلی است. در این مرحله، تماشاگران با دقت و رعایت دقیق نظم، روند نمایش را تماشا و در صورت امکان، نکات مهم و نظریات اصلاحی خویش را یادداشت می‌کنند. گفتنی است که دیگر اهداف و انتظارات آموزش و پرورش باید در رفتار و گفتار بازیگران نمایان شود. همچنین توجه شود که روند اجرایی نمایش، اهداف را تحت تأثیر قرار ندهد و روش از اهداف دور نشود.
- مرحله هفتم بحث، بررسی و ارزشیابی:** پس از اتمام مرحله اجرا، تماشاگران به صورت گروهی و با هدایت هنرآموز به ارزشیابی و بررسی کلیه مراحل اجرا

می‌پردازند و انتقادات و پیشنهادهای خود را ارائه می‌دهند. هدف از این مرحله اصلاح و تقویت نکات مثبت و رفع نکات منفی نمایش‌نامه و اجرای نقش‌هاست. این پیشنهادهای، برای هنرآموز که کارگردان نمایش‌نامه است، اهمیت بسیار دارد؛ زیرا با رعایت آنها، اثر بخشی روش افزایش می‌یابد. در این مرحله، دریافت نمایش‌نامه و روند اجرایی آن بر هنرجویان نیز باید بررسی و تحلیل گردد و اگر آزمونی از محتوای فعالیت، برنامه‌ریزی و اجرا شود، بسیار مفید خواهد بود. این الگو برای یاد دادن نحوه طبقه‌بندی کردن، نحوه فکر کردن و چگونگی دریافت مفهوم به هنرجویان اهمیت دارد، در این الگو هنرآموز به عنوان حامی و هدایت‌گر فرضیه‌های هنرجویان است؛ به نحوی که از قبل مفاهیم را انتخاب می‌کند و در نمونه‌های مثبت و منفی سازمان می‌دهد و فراگیران را جهت نیل به این مفهوم هدایت می‌کند.

برای اینکه بتوانید با ایجاد انگیزه، هنرجویان خود را به کسب اطلاعات بیشتر در این زمینه تشویق کنید، می‌توانید در مورد سؤال چالشی «رشد اجتماعی چگونه باعث افزایش سازگاری افراد می‌شود؟» با آنها گفت‌وگو کنید و نظرات آنها را با هم به اشتراک بگذارید.

فعالیت ۱۲

از هنرجویان بخواهید در گروه‌های کلاسی، با مطالعه موقعیت امید (تنهایی بازی کردن و ندادن اسباب‌بازی‌های خود به دیگران) و مرور پیامدهای اجتماعی، در مورد رفتار او گفت‌وگو کنند. همچنین فهرستی از پیامدهای اجتماعی رفتار امید در ارتباط با هم سالانش را تهیه کنند و در کلاس ارائه دهند. سپس از آنها بخواهید فهرستی از مهارت‌های اجتماعی لازم برای امید را با توجه به اطلاعات خود و مراجعه به کتاب همراه هنرجو در کلاس ارائه دهند. فهرست‌ها را با هم مقایسه کنید و با جمع‌بندی فهرست‌ها، فهرست کاملی تهیه کنید.

فعالیت ۱۳

با هماهنگی با هنرجویان خود از یک مهدکودک بازدید کنید. از هر گروه بخواهید مهارت‌های اجتماعی یک کودک را در فعالیت‌های مختلف، مانند بازی‌های گروهی، فعالیت‌های انفرادی به دقت مشاهده کنند. انواع مهارت‌های اجتماعی او را مشخص کنند و گزارش آن را در کلاس ارائه کنند. برای تهیه گزارش می‌توانید از نمونه صفحه بعد استفاده کنید:

نمونه فرم ارائه گزارش مهارت‌های اجتماعی کودک

نام کودک: شغل والدین:		سن کودک: تعداد فرزندان:		جنسیت: چندمین فرزند:	
فعالیت اجتماعی کودک	انواع مهارت‌های اجتماعی		مربوط به شناخت خود	مربوط به شناخت محیط	مهارت‌های اجتماعی بین فردی
	فردی	گروهی			

فعالیت ۱۴

با مروری بر آنچه تاکنون با هنرجویان خود گفت‌وگو کرده‌اید، از آنها بخواهید در گروه‌های کلاسی فهرستی از اصول مهم ارتباط مؤثر با کودک را تهیه کنند. اصول را با استفاده از مثال‌های متعدد برای هنرجویان توضیح دهید و از آنها بخواهید در قالب کارت‌های تصویری، آنها را طراحی کنند و در کلاس ارائه دهند. هر گروه کارت‌های خود را تنظیم کنند و در نمایشگاه موقتی که برای این کار ترتیب داده‌اید، برای هم کلاسی‌های خود به نمایش بگذارند. این کارت‌ها می‌تواند از تصاویر روزنامه‌ها و مجلات یا تصاویری نقاشی شده همراه با متن باشند. پیشنهاد: این فعالیت را می‌توانید به صورت مسابقه‌ای در کارگاه اجرا کنید.

هدف توانمندسازی ۱-۲: فعالیت‌هایی برای برقراری ارتباط مؤثر با کودکان طراحی و اجرا کند.

فعالیت ۱۵

با طرح شیوه‌های مهم برقراری ارتباط مؤثر با کودک، معرفی این شیوه‌ها و هدایت آنها به مشاهده تصاویر موجود، در گروه‌های کلاسی، شیوه‌های ارتباطی با کودکان فرضی در سن‌های مختلف را توضیح دهید و از آنها بخواهید این روش‌ها را به صورت‌های مختلف به خصوص نمایش تمرین کنند تا بتوانند این شیوه‌ها را در ارتباط با کودک به کار بگیرند. سعی کنید با مروری بر مطالب فصل ۳ و ۵ کتاب دانش فنی پایه در سال دهم تمرینات مختلف را در این رابطه انجام دهید.

نکته

تمرین روش‌ها به صورت اجرای فعالیت‌ها خیلی مهم است. هنرجویان را به اجرای فعالیت طراحی شده ترغیب کنید.

فعالیت ۱۶

بازدید از یک مرکز پیش از دبستان برای هنرجویان خود هماهنگ کنید. از آنها بخواهید فهرستی از شیوه‌های ارتباطی با کودکان در آن مرکز تهیه کنند و آنها را با شیوه‌هایی که آموخته‌اند، مقایسه کنند. سپس نتیجه مقایسه را در قالب یک گزارش در کلاس ارائه دهند.

فعالیت ۱۷

از هنرجویان در گروه‌های کلاسی بخواهید با توجه به اصول طراحی بازی در کتاب دانش فنی پایه سال دهم و جدول رشد جسمی - حرکتی در کتاب همراه هنرجو، یک بازی مشارکتی برای کودکان چهار ساله با هدف آموزش رعایت نوبت طراحی و اجرا کنند. برای کسب اطلاعات بیشتر و تحکیم اطلاعات هنرجویان سؤال چالشی زیر را با آنها به بحث بگذارید: استفاده از شیوه‌های ارتباط مؤثر با کودک چه پیامدهایی برای مربی و کودک دارد؟

هدف توانمندساز ۳-۱: برقراری مشارکت با کودک را توضیح دهد.

فعالیت ۱۸

از هنرجویان بخواهید در گروه‌های کلاسی، بازی‌های گروهی کودکان را مشاهده کنند و در مورد مشارکت کودکان و شکل‌های مختلف آن در این بازی‌ها گفت‌وگو کنند و نتیجه را در کلاس ارائه دهند. با جمع‌بندی نظریات آنها، تعریفی از مشارکت ارائه دهید و آنها را به مشاهده شکل (۱۴) هدایت کنید.

فعالیت ۱۹

از هنرجویان بخواهید در گروه‌های کلاسی با گفت‌وگو و تبادل نظر، هر گروه یک نمونه از فعالیت مشارکتی مانند تشکیل نمایشگاه در کلاس یا هنرستان، برگزاری جشن‌های مذهبی یا ملی، و یا در برگزاری مهمانی خانوادگی یا تمیزکردن منزل، و غیره را که در گذشته تجربه کرده‌اند، در گروه توضیح دهند. سپس نظریات خود در مورد دلایل رضایت و یا نارضایتی خود از این فعالیت مشارکتی را در کلاس ارائه دهند. با جمع‌بندی نظرات و هدایت آنها به مبحث اهمیت و ضرورت نقش مشارکت در زندگی کودکان فهرستی تهیه کنید و نتایج را در کلاس به بحث بگذارید.

فعالیت ۲۰

با مروری بر پاسخ‌های هنرجویان در فعالیت قبل، برای درک اهمیت مشارکت در زندگی اجتماعی از آنها بخواهید در گروه‌های کلاسی در مورد نقش مشارکت‌های مردمی در کاهش آلاینده‌های هوا برای داشتن هوایی پاک گفت‌وگو کنند و نتیجه

را در کلاس ارائه دهند. برای جمع‌بندی نهایی از مفهوم مشارکت، در مورد نکته مهم این قسمت از طریق پرسش و پاسخ گفت‌وگو کنید. با توجه به مفهوم درس، با طرح سؤال ذهن‌انگیزی زیر، ذهن آنها را با مفهوم اصلی درس به چالش بکشید و در مورد آن گفت‌وگو کنید:

«چرا مشارکت جهانی در حوزه‌های مختلف اهمیت دارد؟»

فعالیت ۲۱

برای انجام این فعالیت، ابتدا با جمع‌بندی نظرات هنرجویان در فعالیت قبل، با استفاده از روش پرسش و پاسخ، در مورد پیش‌نیازهای مشارکت با آنها گفت‌وگو کنید. هنرجویان با توجه به شکل (۱۷)، پیش‌نیازهای مشارکت موجود در شکل را مشخص کنند و نتیجه را در کلاس ارائه دهند.

فعالیت ۲۲

از هنرجویان بخواهید با توجه به پیش‌نیازهای مشارکت و در نظر گرفتن یکی از فعالیت‌های مشارکتی در زندگی شخصی خود، مانند فعالیت ۱۹، در گروه‌های کلاسی جدول مربوط را کامل کنند و بعد از جمع‌بندی نظرات گروه کلاسی خود، نتیجه را در کلاس ارائه دهند. سپس به عنوان فعالیت مکمل آن براساس نتایج به دست آمده در قسمت الف، راهکارهایی برای مشارکت بیشتر در فعالیت‌های گروهی کلاس ارائه دهند. در پایان این فعالیت، فهرستی از راهکارهای ارائه شده را با مشارکت آنها تنظیم کنید و مروری بر اهمیت هر کدام از آنها با توجه به تجربیات هنرجویان داشته باشید.

فعالیت ۲۳

با نمایش نمودار در پرده نمایش کلاس، با ترسیم آن روی تابلوی کلاس، با تهیه آن به صورت کپی رنگی و با هدایت توجه هنرجویان به نمودار مراحل مشارکت و با بهره‌گیری از نمونه فعالیت‌های مشارکتی که در کلاس مطرح شده است یا در هنرستان در حال انجام است، با استفاده از نظرات هنرجویان، در مورد مراحل مشارکت گفت‌وگو کنید. از آنها بخواهید در گروه‌های کلاسی برای ترویج کتاب و کتاب‌خوانی در هفته کتاب با توجه به مراحل مشارکت برنامه‌ریزی کنند و براساس هر یک از مراحل مشارکت، اقدامات لازم را پیش‌بینی کنند. تأکید شما بر انجام اجرای سه مرحله تصمیم‌سازی، تصمیم‌گیری و اجرا و دیدن نقش خود در انجام فعالیت‌های گروهی باشد. می‌توانید با جمع‌بندی نظرات آنها برنامه کاملی برای اجرای روز کتاب و کتاب‌خوانی تهیه کنید و از طرف هنرجویان به مدیر هنرستان ارائه دهید و در مراحل اجرا مشارکت را به صورت عملی برای آنها نمایش دهید.

فعالیت ۲۴

با جمع‌بندی نتایج گفت‌وگو در فعالیت قبل، با هدایت آنها به ملاحظه نمودار مربوط، در مورد عوامل تأثیرگذار در موفقیت فعالیت‌های مشارکتی با روش پرسش و پاسخ با هنرجویان گفت‌وگو کنید. فهرستی از این عوامل را با مشارکت آنها تنظیم کنید و در مورد آنها توضیحاتی با بهره‌گیری از مثال‌های ملموس ارائه دهید. از آنها بخواهید فعالیت فرضی (مثلاً یک اردوی زیارتی) را با مشارکت هم‌گروه‌های خود انجام دهند و در مورد عوامل مؤثر در افزایش مشارکت آنها با هنرآموزان و سایر

عوامل اجرایی هنرستان در اجرایی موفق این اردوی زیارتی گفت‌وگو کنند و نقش هر عمل را بررسی کنند. در پایان نتیجه اجرای مشارکتی این اردوی فرضی را با مشخص کردن سهم هر عامل به صورت گزارش در کلاس ارائه دهند.

فعالیت ۲۵

برای نتیجه‌گیری از عوامل تأثیرگذار در فعالیتهای مشارکتی، با استناد به نمونه فعالیتهای مشارکتی که تاکنون در کلاس مطرح شده است یا بهره‌گیری از تجربیات هنرجویان، از آنها بخواهید در گروه‌های کلاسی، گزارشی از یک فعالیت مشارکتی با دوستان خود تهیه کنند و مانند فعالیت قبل، با مشخص کردن سهم هر عامل در موفقیت فعالیتهای مشارکتی، فهرستی از این عوامل را تهیه کنند و در کلاس ارائه دهند. برای تکمیل توضیحات می‌توانید از مطالب زیر استفاده کنید:

دانستنی‌ها هنرآموز

با این پیام می‌توانید شروع کنید:
«اداره مدارس و کلاس‌ها توسط فعالیتهای مشارکتی هنرجویان از اهداف و مسائل مهم در مراکز تعلیم و تربیت است.»
از جمله مسائل مهم در مراکز تعلیم و تربیت، اعتمادسازی و ایجاد روابط عاطفی با هنرجویان است تا پس از شناسایی لازم آنها، افراد برجسته در هر بخش اعم از آموزشی، فرهنگی، اجتماعی، ورزشی و غیره به عنوان عناصر فعال انتخاب شوند و بتوانند اهداف تعلیم و تربیت را به سایر هنرجویان منتقل کنند و رسیدن به اهداف را سریع‌تر، دقیق‌تر و کامل‌تر محقق سازند. مشارکت هنرجویان در همه امور و محول کردن مسئولیتهایی به آنان، موجب پرورش استعدادها بالقوه آنها و تقویت اعتماد به نفس در آنها می‌شود. با این روش، هنرجویان برای پذیرش مسئولیتهای مختلف در آینده آماده می‌شوند و مسائلی چون ارتباط با خود و خدا، ارتباط با جامعه و ارتباط با طبیعت عملاً به آنها آموزش داده می‌شود و برای آینده نظام مقدس جمهوری اسلامی و مملکت تربیت می‌شوند.

نمونه‌هایی از مشارکت هنرجویان در کلاس:

هنرجویان در کلاس به شیوه‌های گوناگونی می‌توانند مشارکت و فعالیت کنند. هر کدام از این روش‌ها با نوآوری عمل هنرآموز و ایجاد فضایی دوستانه و آمیخته با احترام متقابل در پرورش استعدادها هنرجویان مؤثر است.

برخی از این شیوه‌های مشارکت هنرجویان در کلاس عبارت‌اند از:

- هدایت آموزشی؛
- حفظ کلاس (نماینده کلاس، مسئول کلاس، مسئول دفتر نمره، اداره امور نمازخانه و غیره)؛
- تشکیل گروه‌های علمی، هنری، ورزشی و غیره؛
- تزئین و نظافت کلاس یا کارگاه (فراهم نمودن امکاناتی مناسب در کلاس که به آموزش کمک کند)؛

- مباحث گروهی؛
- پژوهش‌های فردی و گروهی و بازبینی تکالیف درسی؛
- رقابت‌های علمی با هنرجویان کلاس‌های دیگر هنرستان؛
- رعایت بهداشت عمومی و حفظ محیط‌زیست در کلاس یا کارگاه؛
- مسئولیت کتابخانه کلاس یا کارگاه؛
- امور آموزش (به نحوی که تدریس شاگرد محوری باشد و گاهی میزان تدریس را هنرجویان انتخاب کنند)؛
- اداره امور فضاهای ورزشی و هنری هنرستان؛
- انتشارات هنرستان مثل روزنامه‌دیواری و نشریه؛
- راه‌اندازی شورای دانش‌آموزی به منظور اطلاع‌مدیر از نظرات و مشکلات هنرجویان؛
- قالب گروه‌های دانش‌آموزی (نظیر گروه بهداشت محیط، بهداشت تغذیه، هلال‌احمر، ایجاد فضای سبز، گروه سوادآموزی)؛
- انجام مسابقات فرهنگی، ورزشی، هنری، دینی و غیره؛
- انجام خدمات معنوی و عادی به افراد نیازمند و عیادت از بیماران.
- تشکیل گروه ارزیاب برنامه‌ها از هنرجویان.
- برگزاری برنامه‌های صبحگاهی (نظیرمسئول و مدیر اجرایی مراسم صبحگاه، قاری و ترجمه قرآن، گروه پرچم، گروه سرود، دکلمه‌خوان، مسئول سیستم صوتی، مسئول حدیث هفته)؛
- تنظیم برنامه امتحانات؛
- اجرای مراسم مختلف و مناسبت‌های مذهبی و ملی به منظور ایجاد رابطه عاطفی مطلوب در هنرجویان؛
- اداره تعاونی دانش‌آموزان و بوفه هنرستان؛
- مشارکت هنرجویان با اولیا و مربیان برای توسعه مدرسه و حل مشکلات هنرستان؛
- نظم و انضباط مدرسه (نظیر انتظامات هنرستان، انتظامات سالن‌ها و راهرو، انتظامات مراسم‌ها و جشن‌ها و سایر برنامه‌های هنرستان)؛

فعالیت ۲۶

با مروری بر آنچه هنرجویان در مورد مشارکت، پیش‌نیازها و عوامل مشارکت آموخته‌اند، فهرستی از اصول مهم مشارکت با کودک را برای آنها ارائه دهید و با گفت‌وگوی کلاسی، بهره‌گیری از مشارکت و توجه آنها به شکل مورد نظر که فعالیت مشارکتی کودکان را نشان می‌دهد، اصول را معرفی کنید. از آنها بخواهید با توجه به این اصول، فهرستی از آنها را برای موفقیت تیم والیبال هنرستان تهیه کنند (اصولی که هر کدام از بازیکنان برای مشارکت گروهی مطلوب لازم است، باید رعایت کنند). فهرست خود را با فهرست تهیه شده توسط سایر گروه‌ها مقایسه کنند. با جمع‌بندی نظرات هنرجویان و با مشارکت آنها، فهرست را کامل کنید و در کلاس برای آنها ارائه دهید.

توجه

در توضیح اصل پنجم، به جای «در مشارکت اطلاعات باید شفاف باشد»، از عبارت «در مشارکت اطلاعات باید معتبر باشد» استفاده کنید.

فعالیت ۲۷

برای این که هنرجویان بتوانند آنچه را آموخته‌اند، با محیط شغلی آینده خود پیوند دهند، با هماهنگی بازدید از یک مرکز پیش از دبستان ترتیب دهید و با حضور هنرجویان در مرکز از آنها بخواهید به مدت ۳۰ دقیقه، یک فعالیت مشارکتی کودکان را مشاهده کنند و گزارش آن را با مشخص کردن پیش نیازها، عوامل و اصول مشارکت در این فعالیت مشارکتی کودکان تنظیم کنند و در کلاس ارائه دهند. از آنها بخواهید هر فرد خلاصه‌ای از گزارش بازدید خود از مرکز پیش از دبستان را با در نظر گرفتن موارد مهم مرتبط با درس، در کلاس ارائه دهند.

فعالیت ۲۸

این فعالیت یک فعالیت تکمیلی است و برای تحکیم آموخته‌های هنرجویان، استفاده از فناوری‌های جدید، کسب اطلاعات جدید و آشنایی آنها با منابع معتبر علمی و تازه‌های علمی – تخصصی رشته است. با معرفی منابع معتبر که قبلاً معرفی شده‌اند، از آنها بخواهید با جست‌وجو در منابع علمی، در مورد نقش مشارکت بر آماده کردن کودکان برای زندگی و سازگاری آنها تحقیق کنند و نتیجه را به صورت کارت طوماری در کلاس ارائه دهند. برای تهیه کارت طوماری می‌توانید آنها را به کتاب دانش فنی ارجاع دهید یا نمونه‌های زیر را برای آنها نمایش دهید.

شکل ۴- نمونه کارت طوماری

هدف توانمندساز ۴-۱: فعالیت‌هایی برای برقراری مشارکت با کودک طراحی و اجرا کند.

فعالیت ۲۹

در این قسمت لازم است هنرجو آنچه را آموخته است، به صورت عملی تمرین و اجرا کند. با توجه به این هدف در مورد شیوه‌های مشارکت با کودکان با آنها گفت‌وگو و از تجربیات آنها در دسته‌بندی این شیوه‌ها استفاده کنید. بعد از توضیح شیوه‌ها با مثال‌های کاربردی از مرکز پیش از دبستان و هدایت توجه آنها به تصویر موجود در کتاب، از هنرجویان بخواهید در گروه‌های کلاسی، هر گروه یکی از شیوه‌های مشارکت با کودک را در یک تابلوی تقسیم کار تصویری انجام دهند. برای کسب اطلاعات بیشتر در این زمینه می‌توانید آنها را راهنمایی کنید تا از تجربه‌های مهارتی خود در کتاب دانش فنی پایه سال دهم کمک بگیرند. همچنین می‌توانید برای کسب اطلاعات بیشتر از تصاویر زیر استفاده کنید:

شکل ۵- نمونه تابلوی تقسیم کار

در پایان این فعالیت برای چالش ذهنی بیشتر در مورد سؤال زیر با هنرجویان گفت‌وگو کنید و در صورتی که آنها شیوه‌های دیگری پیشنهاد دادند، فهرست شیوه‌های مشارکت با کودک را کامل کنید: «چه شیوه‌های دیگری در مورد مشارکت با کودک می‌توانید بیان کنید؟».

هدف توانمندساز ۵-۱: حقوق کودک را در توسعه ارتباط و مشارکت با او توضیح دهد.

فعالیت ۳۰

با طرح یک مثال از زندگی اجتماعی مانند «رعایت حقوق دیگران» و توجه آنها به این جمله که «فرزندت بر تو آن است که بدانی او از دوست و خوبی و بدیش در دنیا، به تو منسوب می‌شود و در قبال ولایتی که بر او داری، نسبت به ادب نیکو و راهنمایی‌اش به راه پروردگار، مسئولی»^۱ از هنرجویان بخواهید در گروه‌های کلاسی گفت‌وگو کنند، برداشت خود را از معنی «حق» در زندگی فردی و اجتماعی یادداشت کنند و با توجه به مثال‌ها، هر گروه تعریفی از حق در کلاس ارائه دهند. با جمع‌بندی نظرات آنها و مشارکت‌شان، در مورد معنی کلمه «حق» و مفهوم آن در جامعه گفت‌وگو کنید و مثال‌هایی از حقوق کودکان در جامعه و خانواده ارائه دهید.

فعالیت ۳۱

با جمع‌بندی فعالیت قبل و نتیجه‌گیری از آن، از هنرجویان بخواهید در گروه‌های کلاسی در مورد فواید رعایت حقوق کودک گفت‌وگو کنند و فهرستی از این فواید را با توجه به معنی و مفهوم «حق» در کلاس ارائه دهند. نظرات گروه‌ها را دسته‌بندی کنید و فهرستی از این فواید را که بیان‌کننده رعایت حقوق کودکان در جامعه است، با آنها به اشتراک بگذارید.

فعالیت ۳۲

برای انجام این فعالیت، ابتدا لازم است با معرفی منابع معتبر، هنرجویان را به مطالعه حقوق کودک از نظر اسلام و قوانین کشورمان هدایت کنید و در مورد اهمیت حقوق کودک با آنها گفت‌وگو کنید و به پرسش‌های آنها در این زمینه پاسخ دهید. هر گروه نتایج مطالعات و برداشت و مقایسه خود از موضوع را به صورت پوستر در کلاس ارائه دهد. برای راهنمایی هنرجویان در درست‌کردن پوستر، آنها را به مطالعه کتاب دانش فنی در این زمینه هدایت کنید و از آنها بخواهید اطلاعاتشان را در کلاس با دوستانشان به اشتراک بگذارند. در مراحل کار راهنمای آنها باشید. در پایان، نمایشگاهی از پوسترهای تهیه شده در هنرستان جهت آشنایی سایر هنرجویان در رشته‌های مختلف با هماهنگی مدیر هنرستان برگزار کنید. برای کسب اطلاعات بیشتر در زمینه طراحی پوستر، از مطالب زیر می‌توانید استفاده کنید:

دانستنی‌ها
هنرآموز

آموزش طراحی پوستر در ۵ مرحله کاربردی:
اصول اساسی آموزش طراحی پوستر در ایران و بیشتر کشورهای دنیا براساس معرفی ۵ مؤلفه اصلی در طراحی گرافیکی توسط گرافیست است، به بیان ساده‌تر، هر پوستر از ۵ قسمت تشکیل می‌شود و چنانچه از این تعداد بیشتر باشد، حتماً تعداد قسمت‌های اضافی از چشم مخاطبان جا خواهد ماند و مخاطبان کالا آن قسمت را نمی‌بینند.
اولین گام در آموزش طراحی پوستر: توجه به تصاویر: برای طراحی هر پوستر، ابتدا یک تصویر اصلی و یک پس‌زمینه مناسب و هماهنگ با تصویر اصلی و همچنین در یک هارمونی انتخاب کنید، البته در نظر داشته باشید که رنگ‌های انتخابی

متناسب با صنعت مورد تبلیغ باید انتخاب شود. دومین گام در آموزش طراحی پوستر: انتخاب فونت مناسب: هرگز انتخاب فونت مناسب را در طراحی پوستر فراموش نکنید. سعی کنید از یک فونت ساده و خوانا استفاده کنید تا مخاطبان محصول در اولین نگاه بتوانند به راحتی مطلب روی پوستر را بخوانند. سومین گام در آموزش طراحی پوستر: انتخاب شعار تبلیغاتی و هدف طراحی پوستر: پیش از طراحی پوستر، به دنبال یک شعار مناسب و جذاب با دیدگاه بازاریابی باشید تا بتوانید هدف از طراحی پوستر و تبلیغات را به مخاطب القا کنید. چهارمین گام در آموزش طراحی پوستر: دقت به چیدمان: سعی کنید از شلوغی در تصویر هر پوستر بپرهیزید در نظر داشته باشید چنانچه هر یک از قسمت‌ها به صورت به هم چسبیده و یا همان‌طور که در ابتدای این نوشتار ملاحظه کردید، بیش از ۵ قسمت باشد، مخاطب حتماً چند مؤلفه مهم از پوستر را نخواهد دید. پنجمین گام در آموزش طراحی پوستر: انجام تحقیقات بازاریابی: پیش از طراحی پوستر در هر موضوع، پوسترهای موجود در آن موضوع را جمع‌آوری کنید تا بتوانید برای طرح پوستر مورد نظر یک وجه تمایز و برتری با طراحی‌های انجام‌شده پیشین ایجاد کنید. در شکل زیر، نمونه‌هایی از پوستر آورده شده است:

شکل ۶- نمونه پوستر

فعالیت ۳۳

با برگزاری نمایشگاه و فراهم شدن زمینه آشنایی هنرجویان با وضعیت حقوق کودک در اسلام و ایران، و هدایت آنها به شکل مورد نظر (شکل ۲۰)، توضیحات کاملی در مورد حقوق کودک در اسلام ارائه دهید. برای افزایش آگاهی کودکان در زمینه حقوق کودک در اسلام، با معرفی منابع علمی و توضیح روش دسترسی و استفاده از منابع، از آنها بخواهید در گروه‌های کلاسی، با جست‌وجو و کسب اطلاعات علمی از این منابع، گزارشی در مورد تأثیر «نام نیکو» بر فرد تهیه کنند. گزارش گروه‌های

مختلف را برای کسب دلایل علمی و منطقی تر با مشارکت هنرجویان با هم مقایسه کنید. برای انجام این فعالیت و سایر فعالیت‌ها، فهرستی از منابع معتبر علمی در زمینه حقوق کودک به هنرجویان معرفی کنید. فهرست زیر می‌تواند در این زمینه استفاده شود:

- ۱ کتابچه راهنمای کارگاه‌های شناخت حقوق کودک، ترجمه مهدخت صنعتی و ناصر یوسفی، انتشارات کانون پرورش فکری کودکان، ۱۳۷۵.
  - ۲ اسلام و حقوق کودک، احمد بهشتی، انتشارات بوستان کتاب قم، ۱۳۸۵.
  - ۳ نقش مربیان و معلمان در پیشگیری و درمان کودک آزاری و غفلت از کودکان، دایان برودهرست، ترجمه شهرام محمد خانی، انتشارات: ورای دانش، ۱۳۸۱.
  - ۴ کودک آزاری، آقا بیگلویی و همکاران، انتشارات کتاب آوند دانش، ۱۳۸۰.
  - ۵ کودک آزاری و پیامدهای آن بر رشد روانی - اجتماعی کودکان آزار دیده، فردوس قماشچی، انتشارات معاونت اجتماعی و ارشاد ناجا، ۱۳۸۵.
  - ۶ حقوق کودک در ایران، فرناز فروزان، انتشارات جهاد دانشگاهی واحد تربیت معلم، ۱۳۹۰.
  - ۷ نگاهی دوباره به تربیت اسلامی، خسرو باقری، انتشارات مدرسه، ۱۳۹۴.
  - ۸ اسلام و تعلیم و تربیت، ابراهیم امینی، قم، بوستان کتاب، ۱۳۸۴.
  - ۹ تربیت کودک از دیدگاه اسلام، مجید رشیدپور، تهران، انتشارات سازمان انجمن اولیاء و مربیان، ۱۳۷۸.
  - ۱۰ نگاهی به اصول و راهبردهای تربیت کودک با تأملی بر آیات و روایات، حسنعلی بختیار نصر آبادی، حسنعلی، اصفهان، انتشارات دانشگاه اصفهان، ۱۳۸۸.
- در پایان می‌توانید با پرسش زیر ذهن جست‌وجو گر هنرجویان خود را بیشتر فعال کنید. در این مورد با آنها گفت‌وگو کنید و نظرات را جمع‌بندی نمایید:
- کشورهای اسلامی در جهت رسیدن کودکان به بالاترین حقوق خود چه اقداماتی باید انجام دهند؟

فعالیت ۳۴

با معرفی سایت پژوهشی معتبر اسلامی و آوردن مفاد حقوق کودک در جمهوری اسلامی ایران، در مورد مفاد آن و اجرای قانونمند آن در ایران با هنرجویان گفت‌وگو کنید و توجه آنها را به شکل مربوط هدایت کنید. سپس از آنها بخواهید در گروه‌های کلاسی، هر گروه درباره یکی از مفاد حقوق کودک اسلام بروشوری تهیه کنند و در کلاس ارائه دهند. با برپایی نمایشگاهی از این بروشورها در هنرستان می‌توانید حقوق کودک در اسلام را به هنرجویان معرفی کنید.

فعالیت ۳۵

از هنرجویان بخواهید با جست‌وجو در منابع علمی معرفی شده، در گروه‌های کلاسی در مورد نهادهایی که بر اجرای حقوق کودک در ایران نظارت دارند، مانند سازمان بهزیستی، انجمن حمایت از کودک و غیره جست‌وجو کنند و نتیجه را به صورت بروشور در کلاس ارائه دهند. نمایشگاه مشترکی با بروشورهای فعالیت قبل در هنرستان برگزار کنید. می‌توانید پرسش زیر را در نمایشگاه به صورت مسابقه در بین هنرجویان مطرح و اجرا کنید و با هماهنگی مدیریت هنرستان جایزه‌ای نیز برای این کار اختصاص دهید: چه راهکارهایی برای اجرای حقوق کودک پیشنهاد می‌کنید؟

هدف توانمندسازی ۶-۱: فعالیت‌هایی برای شناخت کودک از حقوق خود طراحی و اجرا کند.

فعالیت ۳۶

نتیجه نمایشگاه افزایش سطح اطلاعات هنرجویان در زمینه حقوق کودک در اسلام و ایران و نحوه اجرای آن است. با مشارکت آنها و با توجه به شکل مربوط (۲۱)، در مورد روش‌های به‌کارگیری مواد حقوق کودک توضیحات خود را کامل کنید و از آنها بخواهید در گروه‌های کلاسی، کارت‌های تصویری در مورد یکی از مواد حقوق کودک به زبان ساده برای کودکان تهیه کنند و در کلاس ارائه دهند. شماره تلفن اورژانس اجتماعی سازمان بهزیستی کشور ۱۲۳ را به هنرجویان معرفی کنید و در مورد خدمات آن از جمله خشونت‌های خانگی مانند کودک آزاری، همسر آزاری، سالمند آزاری، معلول آزاری، رانده شدن از منزل، فرار از خانه، اقدام به خودکشی و غیره توضیح دهید و روش استفاده صحیح از این خدمات را برای شرح دهید.

فعالیت ۳۷

دو فعالیت پایانی این پودمان در راستای مطالب مربوط به حقوق کودک است. بنابراین از آنها بخواهید در گروه‌های کلاسی با توجه به مطالب کتاب دانش فنی پایه سال دهم و پرورش مهارت‌های کلامی کودک، داستان و نمایشی در زمینه حقوق کودکان با هدف آموزش به آنها طراحی کنند. همچنین در مورد یک موضوع از حقوق کودک در اسلام نقاشی بکشند و کاردستی خلاق در این مورد بسازند.

نکته

در پایان هر پودمان شما می‌توانید با هماهنگی مدیریت و براساس مناسبت خاص مرتبط با کودک، نمایشگاهی چند منظوره در راستای فعالیت‌های پودمان به صورت یکجا و یک روزه اجرا کنید.

تمرین کنید

برای مروری بر این پودمان و کسب شایستگی در هنرجویان، از آنها بخواهید قسمت «تمرین کنید» را انجام دهند و پرسش‌های خود را در این زمینه در کلاس مطرح کنند.

خودارزیابی

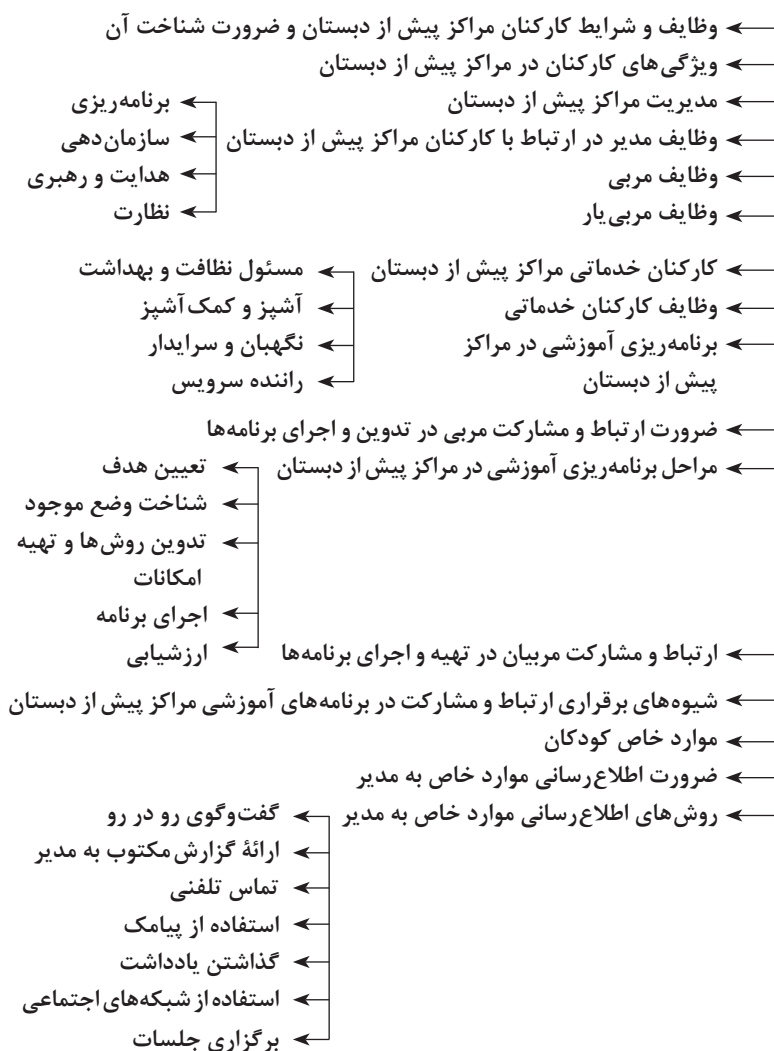

بعد از اتمام پودمان، از هنرجویان بخواهید با توجه به راهنمای «خودارزیابی» آن را کامل کنند و نتیجه را بررسی کنید. در صورت مشاهده مواردی که بیانگر کمبود آموخته‌های هنرجویان است، آنها را راهنمایی کنید و مطالب را در زمینه مربوط با آنها مرور کنید و اشکالات موجود را با طراحی تمرینات مختلف رفع کنید.

واحد یادگیری ۲

توسعه ارتباط و مشارکت مربی با مدیر

پودمان در یک نگاه

این قسمت دومین پودمان درس پرورش مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی است. زمان آموزش ۶۰ ساعت است که به صورت ۲۴ ساعت نظری و ۳۶ ساعت عملی تدریس می‌شود. بسته یادگیری این واحد شامل کتاب درسی، کتاب راهنمای هنرآموز و کتاب همراه هنرجو، فیلم و پوستر آموزشی است. مسیر یادگیری و ساعت آموزشی هر مرحله از این واحد یادگیری با احتساب ۴۰٪ نظری و ۶۰٪ عملی است. این واحد یادگیری مانند واحد یادگیری قبلی، با گروه‌بندی هنرجویان بر اساس اصول گروه‌بندی^۱ و نظارت بر فعالیتهای آموزشی آنها توسط شما انجام می‌شود.

هدف توانمندسازی ۲-۱: وظایف و شرایط کارکنان در مراکز پیش از دبستان را توضیح دهد.

فعالیت ۱

با بیان هدف کلی پودمان و هدف توانمندسازی (۲-۱) و ارتباط دادن مطالب این پودمان با پودمان قبل، هنرجویان را برای تدریس آماده کنید. از آنها بخواهید در گروه‌های کلاسی، با توجه به بازدیدهایی که از مهدکودک داشته‌اند در مورد تجربه‌های خود از فضای آموزشی و کارکنان آن (مدیر، مربی، مربی یار و سایر کارکنان) گفت‌وگو کنند. آنها را به مشاهده شکل مربوط هدایت کنید و در مورد ضرورت و اهمیت شناخت وظایف کارکنان توضیح دهید. نظرات گروه‌های کلاسی را با مشارکت آنها جمع‌بندی کنید و نتیجه کلی را برای آنها ارائه دهید.

فعالیت ۲

از هنرجویان بخواهید در گروه‌های کلاسی با توجه به نتایج فعالیت قبل، در مورد ویژگی‌های کارکنان مراکز پیش از دبستان گفت‌وگو کنند و نتیجه آن را با هم مقایسه کنند. نظرات را جمع‌بندی کنید و فهرستی از این ویژگی‌ها را با مشارکت آنها در کلاس ارائه دهید، سپس در مورد هر کدام با استفاده از مثال‌های کاربردی و عینی، توضیحات کاملی ارائه دهید. از آنها بخواهید به نکته مهم زیر توجه کنند. در مورد اهمیت موضوع مطرح شده در نکته توضیح دهید.

نکته

تمامی کارکنان باید گواهینامه معتبر از مراکز ذی صلاح متناسب با شغل خود (مدیر، مربی، کمک مربی، آشپز، نظافتچی، راننده وسایل نقلیه، و غیره) داشته باشند.

فعالیت ۳

این فعالیت و فعالیت بعدی جزء فعالیت‌های تکمیلی برای تفهیم و افزایش شایستگی هنرجویان در موضوع مورد نظر است. با نتیجه‌گیری از فعالیت‌های قبل، از آنها بخواهید ویژگی‌های کارکنان را با توجه به اهمیت آنها براساس آنچه در کتاب مطرح شده است، رتبه‌بندی کنند و با نظر دوستان خود مقایسه کنند. همچنین از آنها بخواهید بر اساس نتیجه مقایسه نظرات و تجربیات خود، ویژگی‌های دیگری به این فهرست اضافه کنند و در مورد آنها گفت‌وگو کنند.

۱- برای کسب اطلاعات بیشتر در مورد گروه‌بندی، به کتاب راهنمای درس مراقبت از سلامت کودک مراجعه کنید.

فعالیت ۴

این فعالیت نوعی موقعیت‌سنجی است و برای کسب شایستگی مورد نظر مفید است. هنرجویان این فعالیت را مانند فعالیت قبل با توجه به موقعیت مطرح شده می‌توانند آن را انجام دهند. از هنرجویان بخواهید تصور کنند برای کار در یک مرکز پیش از دبستان به مدیر آن مرکز مراجعه کرده‌اند. بعد از بیان ویژگی‌های کارکنان، لازم است آنها مهم‌ترین ویژگی‌هایی را که خودشان دارند، فهرست کنند. فهرست تهیه شده را با فهرستی که در فعالیت قبل و با مشارکت آنها کامل کرده بودید، مقایسه کنند و فهرستی جدید در کلاس ارائه دهند.

فعالیت ۵

بعد از مشخص شدن ویژگی‌های کارکنان مرکز پیش از دبستان و با توجه به اینکه پودمان در مورد ارتباط و مشارکت مربی با مدیر است، از هنرجویان بخواهید در گروه‌های کلاسی، در مورد موقعیتی که در هنرستان شما مدیر وجود نداشته باشد و عوارض و مشکلات آن (نقش مؤثر مدیر) گفت و گو کنند و نظرات خود را در کلاس ارائه دهند. با جمع‌بندی نظرات آنها، ابتدا تعریفی از مدیریت مراکز پیش از دبستان ارائه دهید و سپس با مشارکت هنرجویان، استفاده از نظرات آنها و با توجه به شکل مربوط، در مورد وظایف چهارگانه مدیر در ارتباط با کارکنان مراکز پیش از دبستان توضیحات خود را ارائه دهید. توجه آنها را به نکته مهم زیر جلب کنید و در مورد آن با مراجعه به کتاب همراه هنرجوو استفاده از آیین‌نامه مربوط، با آنها گفت‌وگو کنید.

نکته

حداقل مدرک تحصیلی مدیر یک مرکز پیش از دبستان، کارشناسی و بالاتر در یکی از رشته‌های دانشگاهی است.

فعالیت ۶

برای تکمیل مطالب مربوط به وظایف مدیر از هنرجویان بخواهید در گروه‌های کلاسی، بروشورهایی در مورد وظایف مدیر در ارتباط با کارکنان مراکز پیش از دبستان تهیه کنند و در کلاس نمایشگاهی از آنها برگزار کنند. مجموعه‌ای از این بروشورها را در کارگاه به صورت نمایشگاه دائمی بایگانی کنید.

فعالیت ۷

با ارجاع آنها به کتاب همراه هنرجوو و دانش فنی پایه سال دهم، از هنرجویان بخواهید در گروه‌های کلاسی فعالیت از وظایف مدیر تهیه کنند. در مورد وظایف مدیر با استفاده از آموخته‌های آنها توضیحات کاملی ارائه کنید و از آنها بخواهید مهم‌ترین وظیفه مدیر را که می‌توانند انجام دهند، با ذکر دلیل مشخص کنند. دلایل خود را با نظرات هم‌کلاسی‌های خود مقایسه کنند.

فعالیت ۸

برای درک وظایف مربی، از هنرجویان بخواهید در گروه‌های کلاسی، در مورد مهم‌ترین وظایف مربی را با مراجعه به کتاب همراه هنرجوو و دانش فنی پایه سال دهم جست‌وجو کنند و با توجه به مهارت خود و توضیحات پودمان اول، کارت‌های تصویری از نتایج به‌دست آمده درست کنند و در کلاس ارائه دهند.

فعالیت ۹

با ارجاع هنرجویان به کتاب همراه هنرجو، انجام پرسش و پاسخ از مطالب کتاب دانش فنی پایه سال دهم و مشاهده شکل مربوط با مشارکت آنها، از آنها بخواهید در گروه‌های کلاسی، در مورد نقش مربی‌یار در افزایش کیفیت آموزشی کودکان گفت‌وگو کنند و فهرستی از وظایف آنها را در کلاس تهیه کنند و نتیجه را ارائه دهند. توجه آنها را به نکته زیر در مورد مدرک تحصیلی مربی‌یار جلب کنید و در مورد راه‌های کسب مدرک مورد نظر برای این شغل با آنها گفت‌وگو کنید.

نکته

حداقل مدرک تحصیلی مربی و مربی‌یار یک مرکز پیش از دبستان، کاردانی یا بالاتر با اولویت رشته‌های مربی کودک و پیش از دبستان است.

فعالیت ۱۰

این فعالیت نمایشی را با توجه به اصول اجرای روش ایفای نقش^۱ و توضیحاتی که در فصل اول این کتاب آورده شده است، می‌توانید با هنرجویان اجرا کنید. از آنها بخواهید در گروه‌های کلاسی با مشخص شدن بازیگر آن و مطالب هر نقش، وظایف مربی و مربی‌یار را با موضوع آموزش بهداشت کودکان نمایش دهند. شما می‌توانید در نقش کارگردان باشید یا هر گروه کلاسی، کارگردان خود را از بین اعضا مشخص کند. برای کامل شدن اهداف این فعالیت، می‌توانید با طرح سؤال زیر هنرجویان را بیشتر به تفکر وا دارید. نتایج پاسخ هر گروه به سؤال را با مشارکت آنها جمع‌بندی کنید و فهرستی از مشکلات مربوط را تهیه کنید. اگر مربی و مربی‌یار به تعداد لازم در یک مرکز موجود نباشد، مرکز با چه مشکلاتی مواجه خواهد شد؟

فعالیت ۱۱

بعد از شناخت وظایف مدیر، مربی و مربی‌یار، لازم است سایر کارکنان مرکز پیش از دبستان معرفی شوند و هنرجویان با وظایف آنها آشنا شوند. بنابراین با استفاده از آیین‌نامه‌های کتاب همراه هنرجو و با مشارکت هنرجویان، سایر کارکنان و وظایف آنها را معرفی کنید و در مورد هر کدام توضیحات کاملی با توجه به شکل مربوط ارائه کنید. سپس موقعیت مطرح شده در این فعالیت را برای آنها توضیح دهید و از آنها بخواهید در گروه‌های کلاسی، با مراجعه به کتاب همراه هنرجو، برای هر یک از کارکنان خدماتی (آشپز و کمک آشپز، مسئول نظافت و بهداشت، نگهبان و سرایدار و راننده سرویس سه وظیفه بنویسند. بعد از تهیه وظایف کارکنان خدماتی مرکز توسط هر گروه و مقایسه نتایج گروه‌ها با یکدیگر، نتایج را برای درک بهتر به اشتراک بگذارید.

فعالیت ۱۲

این فعالیت در راستای هدف فعالیت زیر طراحی شده است. مانند فعالیت قبل، با طرح موقعیت مطرح شده در فعالیت، از هنرجویان بپرسید مادر این کودک برای ثبت نام فرزند به کمک چه افرادی نیاز دارد؟ هر فرد یا افراد چه وظایفی در این مورد انجام می‌دهند؟ با پاسخ به سؤالات اول و دوم، می‌توانید نتایج گروه‌ها را با یکدیگر مقایسه و جمع‌بندی کنید.

۱- به کتاب راهنمای هنرآموز درس مراقبت از سلامت کودک و کتاب حاضر مراجعه کنید.

در مورد سؤال زیر به عنوان سنجش پایانی از آموخته‌های هنرجویان در این قسمت، با آنها گفت‌وگو کنید تا با این سؤال تجربیات آنها را نیز بسنجید: شما چه وظایف دیگری برای کارکنان خدماتی پیشنهاد می‌کنید؟

هدف توانمندسازی ۲-۲: فهرست واریسی از وظایف و شرایط کارکنان مراکز پیش از دبستان را تهیه کند.

این فعالیت از نوع مهارتی است. لازم است برای انجام این فعالیت، مراحل تهیه فهرست واریسی را که قبلاً در درس پایه دهم تمرین کرده‌اند، یادآوری کنید و از آنها بخواهید با مراجعه به کتاب همراه هنرجو، مطالب پودمان و تجربیات خود، فهرست واریسی مربوط به وظایف کارکنان یک مرکز پیش از دبستان را تهیه کنند. با هماهنگی و نظارت شما، از یک مرکز پیش از دبستان بازدید کنند و در بازدید از آن، با توجه به فهرست واریسی تهیه شده، جدول زیر کامل کنند.

وظایف مدیر ^۱				
ردیف	وظایف	بله	خیر	توضیحات
۱				
۲				
۳				
۴				

وظایف مربی				
ردیف	وظایف	بله	خیر	توضیحات
۱				
۲				
۳				
۴				

۱- از هنرجویان بخواهید با مراجعه به کتاب همراه هنرجو، جدول را کامل کنند.

وظایف مربی بار				
ردیف	وظایف	بله	خیر	توضیحات
۱				
۲				
۳				
۴				

وظایف آشپز و کمک آشپز				
ردیف	وظایف	بله	خیر	توضیحات
۱				
۲				
۳				
۴				

وظایف نگهبان و سرایدار				
ردیف	وظایف	بله	خیر	توضیحات
۱				
۲				
۳				
۴				

وظایف راننده سرویس				
ردیف	وظایف	بله	خیر	توضیحات
۱				
۲				
۳				
۴				

هدف توانمندسازی ۲-۳: شیوه‌های ارتباط و مشارکت در تدوین و اجرای برنامه‌های آموزشی مراکز پیش از دبستان توسط مدیر را توضیح دهد.

فعالیت ۱۴

با توجه به موضوع این قسمت، یعنی برنامه‌ریزی آموزشی در مراکز پیش از دبستان، با روش پرسش و پاسخ و همیاری هنرجویان، ابتدا آموخته‌های آنها در این مورد را براساس مطالب کتاب دانش فنی پایه سال دهم، بسنجید، سپس از آنها بخواهید در گروه‌های کلاسی با توجه به مطالب خود، در مورد برنامه‌ریزی اردوی یک روزه برای هنرستان مثلاً به یک مکان زیارتی، پارک بانوان، گردش در جاهای تاریخی شهر و غیره گفت‌وگو کنند. نقش هر فرد را تعیین کنند و نتیجه برنامه‌ریزی خود برای این اردو را در کلاس ارائه دهند. نتایج گفت‌وگوهای گروه‌ها را جمع‌بندی کنید و تعریفی از برنامه‌ریزی، و نیز برنامه‌ریزی در مراکز پیش از دبستان با مشارکت آنها ارائه دهید.

فعالیت ۱۵

برای افزایش مهارت هنرجویان در برنامه‌ریزی، از آنها بخواهید در گروه‌های کلاسی برای تهیه یک نشریه دیواری با موضوع «حفظ درختان جنگل» برنامه‌ریزی کنند، نقش و وظایف هر فرد را در گروه مشخص کنند و گزارش آن را در کلاس ارائه دهند. سپس برنامه‌ریزی گروه‌ها را با هم مقایسه کنید. با ارائه نتیجه مقایسه برنامه‌ریزی گروه‌ها، یک برنامه‌ریزی جامع را با مشارکت آنها برای تهیه این نشریه دیواری تنظیم کنید.

فعالیت ۱۶

از هنرجویان بخواهید با نتیجه‌گیری از فعالیت‌های قبلی در زمینه برنامه‌ریزی، در گروه‌های کلاسی، نمونه‌ای از برنامه‌ریزی‌های روزانه خود را ارائه دهند. در مورد برنامه‌ریزی برخی از آنها در کلاس گفت‌وگو کنید و فواید برنامه‌ریزی را با آنها به اشتراک بگذارید. سپس از گروه‌های کلاسی بخواهید در مورد مشکلات نداشتن برنامه‌ریزی در امور روزانه با هم گفت‌وگو کنند و نتیجه را در کلاس ارائه دهند.

فعالیت ۱۷

با نتیجه‌گیری از فعالیت قبل در مورد فواید برنامه‌ریزی و ضررهای نداشتن برنامه‌ریزی و با مشارکت آنها، در مورد ضرورت ارتباط و مشارکت مربی در تدوین و اجرای برنامه‌ها توضیح دهید. از آنها بخواهید در مورد نتایج مثبت ارتباط و مشارکت با مدیر و همکاران در تهیه و اجرای برنامه‌های مرکز پیش از دبستان گفت‌وگو کنند و نتیجه را به صورت فهرستی در کلاس ارائه دهند. فهرست‌ها را با مشارکت گروه‌ها با هم مقایسه کنید و فهرستی جامع در این زمینه تنظیم کنید.

فعالیت ۱۸

ابتدا در مورد مراحل برنامه‌ریزی آموزشی در مراکز پیش از دبستان با هدایت آنها به نمودار مربوط، با آنها گفت‌وگو کنید و با ارائه مثال‌های کاربردی از مراکز پیش از دبستان، از هنرجویان بخواهید در گروه‌های کلاسی در مورد برنامه‌ریزی برای مسافرت در تعطیلات عید به همراه خانواده و تعیین مراحل برنامه‌ریزی گفت‌وگو کنند و نتیجه را در کلاس ارائه دهند.

فعالیت ۱۹

از هنرجویان بخواهید در گروه‌های کلاسی، با مقایسهٔ مراحل برنامه‌ریزی خود با مراحل علمی آن برای بازدید از یک مرکز آتش‌نشانی به همراه کودکان مراحل برنامه‌ریزی را مشخص کنند و برنامه‌ریزی گروه خود را در کلاس ارائه دهند. برای افزایش توانمندی هنرجویان در زمینهٔ برنامه‌ریزی، سؤال زیر را با آنها به اشتراک بگذارید و نتایج ارائه‌شده توسط گروه‌های کلاسی را جمع‌بندی کنید، سپس نتیجهٔ نهایی را در کلاس با مشارکت آنها ارائه دهید.

آیا برنامه‌ریزی فقط بر عهدهٔ مدیران مراکز پیش از دبستان است؟

فعالیت ۲۰

از هنرجویان بخواهید در گروه‌های کلاسی، در مورد نقش مشارکت شوراهای دانش‌آموزی در اجرای برنامه‌های آموزشی هنرستان گفت‌وگو کنند و نتیجه را در کلاس ارائه دهند. با مشارکت آنها و نتیجه‌گیری از گفت‌وگوهای کلاسی، در مورد ارتباط و مشارکت مربیان در تهیه و اجرای برنامه‌ها و همکاری کارکنان مرکز پیش از دبستان در کسب موفقیت، با توجه به شکل مربوط توضیح دهید.

فعالیت ۲۱

برای افزایش توانمندی هنرجویان، بعد از توضیحات مربوط، از آنها بخواهید در گروه‌های کلاسی هر گروه، یکی از نقش‌های مؤثر مربی در تدوین برنامه‌های مرکز پیش از دبستان را انتخاب کنند و در مورد آن با توجه به بازدیدها، آموخته‌ها و تجربیات خود، چند نمونه مثال ارائه دهند.

فعالیت ۲۲

برای اینکه در این هدف توانمندسازی هنرجویان بتوانند به کسب شایستگی مورد نظر برسند، انجام این فعالیت ضروری است. بنابراین از آنها بخواهید به عنوان یک مربی، برای برگزاری مناسبی مثلاً روز جهانی کودک در یک مرکز پیش از دبستان، در موارد طراحی برنامهٔ ویژه، آماده‌کردن کودکان و والدین برای اجرای برنامه‌ها و مشارکت فعال در اجرای برنامه‌ها، چگونگی مشارکت خود را به صورت عملیاتی توضیح دهند.

هدف توانمندسازی ۲-۴: فهرستی از شیوه‌های برقراری ارتباط و مشارکت در تهیه و اجرای برنامه‌های آموزشی مراکز پیش از دبستان را تهیه کند.

فعالیت ۲۳

با روش همیاری و انجام پرسش و پاسخ، ارتباط و مشارکت مدیر با سایر کارکنان را مرور کنید و با مشارکت هنرجویان، از آنها بخواهید در گروه‌های کلاسی، در مورد شیوه‌های برقراری ارتباط و مشارکت مربی با مدیر و کارکنان گفت‌وگو کنند و فهرستی از این روش‌ها را در کلاس ارائه دهند. با مشارکت هنرجویان، فهرست‌ها را با هم مقایسه کنید و فهرستی کامل تنظیم کنید و در مورد آنها با استفاده از مثال‌ها و مشاهدهٔ شکل مربوط، توضیحات خود را کامل کنید.

فعالیت ۲۴

برای انجام این فعالیت، لازم است هنرجویان در گروه‌های کلاسی، با توجه به مهارت‌هایی که تاکنون در زمینه طراحی داستان کسب کرده‌اند، داستانی کوتاه در مورد یکی از روش‌های برقراری ارتباط و مشارکت مربی با مدیر و کارکنان، با تهیه کارت‌های تصویری، طراحی کنند و یکی از اعضا، کارت‌های تصویری مربوط به داستان را در کلاس برای سایر هنرجویان بخواند. از کارت‌های تصویری می‌توانید نمایشگاهی موقت در کلاس برگزار کنید.

فعالیت ۲۵

با توجه به مناسبت‌های خاص می‌توانید به همراه هنرجویان بازدید از نمایشگاه و جشنواره‌های پرورش فکری کودکان یا شهرداری، با موضوع فعالیت‌های آموزشی کودکان هماهنگ کنید. از هنرجویان بخواهید با توجه به شیوه‌های برقراری ارتباط و مشارکت مربی با مدیر و کارکنان، گزارشی از مشارکت مدیر با کارکنان در برگزاری این نمایشگاه یا جشنواره را در کلاس ارائه دهند.

فعالیت ۲۶

این فعالیت مانند فعالیت قبل در راستای افزایش مهارت هنرجویان در زمینه شیوه‌های برقراری ارتباط و مشارکت مربی با مدیر و کارکنان است. بنابراین از آنها بخواهید در گروه‌های کلاسی با مشارکت اعضا، نقاشی‌هایی از کودکان سنین پیش از دبستان تهیه کنند و نمایشگاهی از آنها را در کارگاه برگزار کنند. در تنظیم گزارش این نمایشگاه، نحوه مشارکت اعضای گروه در برپایی این نمایشگاه نقاشی را توضیح دهند.

فعالیت ۲۷

این فعالیت، انفرادی است و لازم است هنرجویان در بازدید از یک مرکز پیش از دبستان با مدیر آن در مورد روش‌های برقراری ارتباط با کارکنان و جلب مشارکت آنها در اجرای برنامه‌های مرکز مصاحبه کنند و فهرستی از این روش‌ها را در کلاس ارائه دهند. سپس فهرست خود را با فهرست ارائه‌شده در کتاب مقایسه کنند و آن را کامل کنند.

بیشتر بیندیشیم

برای کامل کردن فعالیت ۲۷ و افزایش دقت در مصاحبه با مدیر مرکز، می‌توانید با طرح سؤال زیر، ذهن هنرجویان خود را بیشتر به تفکر وادار کنید و با آنها گفت‌وگو کنید: چه شیوه‌های دیگری برای برقراری ارتباط و مشارکت در تدوین برنامه‌های آموزشی مراکز پیش از دبستان پیشنهاد می‌کنید؟

هدف توانمندسازی ۵-۲: شیوه‌های اطلاع‌رسانی موارد خاص کودکان به مدیر را توضیح دهند.

فعالیت ۲۸

از هنرجویان بخواهید تصاویر مربوط را با دقت مشاهده کنند. سپس از آنها بخواهید در گروه‌های کلاسی در مورد کودک گوشه‌گیر گفت‌وگو کنند و تعریفی از کودک خاص ارائه دهند. با جمع‌بندی نظرات و هدایت آنها به مشاهده شکل مربوط، در مورد «موارد خاص کودکان» و ضرورت شناخت این کودکان در یک مرکز با آنها گفت‌وگو کنید.

فعالیت ۲۹

با توضیحات تکمیلی در مورد «موارد خاص کودکان» و یادآوری منابع معتبر علمی، از هنرجویان بخواهید در گروه‌های کلاسی در این مورد از این منابع جست‌وجو کنند. سپس با مروری بر نحوه‌ی روش تهیه‌ی تابلوی اعلانات، از آنها بخواهید نتیجه را به صورت تابلوی اعلانات در کارگاه ارائه دهند. تابلوی اعلانات گروه‌های کلاسی را برای مشاهده‌ی سایر هنرجویان در کارگاه به نمایش بگذارید.

فعالیت ۳۰

با توجه به ضرورت آشنایی مربی با این گروه از کودکان، لازم است هنرجویان نکته‌ای مهم در این رابطه یاد بگیرند. از آنها بخواهید در گروه‌های کلاسی، در مورد ضرورت اطلاع‌رسانی موارد خاص کودکان به مدیر گفت‌وگو کنند و نتیجه را در کلاس ارائه دهند. نظرات آنها را جمع‌بندی کنید و توضیحات کاملی را در این مورد با آنها به اشتراک بگذارید.

فعالیت ۳۱

با مروری بر چگونگی اجرای روش ایفای نقش، از هنرجویان بخواهید در گروه‌های کلاسی، یکی از اختلالات رفتاری کودکان را در نظر بگیرند، درباره‌ی آن داستان مربوط را بنویسند و با مشخص کردن نقش هر فرد، موضوع نمایش را در کارگاه برای سایر هنرجویان اجرا کنند. لازم است به عنوان ناظر بر محتوای داستان و اجرای نقش‌ها، راهنمایی‌های لازم را ارائه کنید. برای ایجاد چالش ذهنی بیشتر در این رابطه در مورد سؤال زیر با آنها گفت‌وگو کنید:

برای سرعت بخشیدن اطلاع‌رسانی موارد خاص به مدیر، چه راهکارهایی را پیشنهاد می‌کنید؟

می‌توانید این سؤال را قبل از اجرای نمایش برای آنها مطرح کنید تا محتوای نمایش آنها کامل‌تر شود.

هدف توانمندسازی ۶-۲: گزارشی از روش اطلاع‌رسانی موارد خاص توسط مربی به مدیر را تهیه کند.

فعالیت ۳۲

برای اینکه هنرجو به عنوان یک مربی بتواند «موارد خاص کودکان» را به مدیر اطلاع دهد، لازم است با روش‌های صحیح اطلاع‌رسانی آشنا شود. با نتیجه‌گیری از فعالیت‌های قبلی، از هنرجویان بخواهید در گروه‌های کلاسی، با توجه به شکل مربوط در مورد این روش‌های اطلاع‌رسانی به مدیر، گفت‌وگو کنند و فهرستی از این روش‌ها را در کلاس ارائه دهند. نظرات را با مشارکت آنها جمع‌بندی کنید و در مورد این روش‌های اطلاع‌رسانی توضیح دهید.

فعالیت ۳۳

با ارائه‌ی توضیحات خود در مورد روش‌های اطلاع‌رسانی، با استفاده از مثال‌های عینی از هنرجویان بخواهید در گروه‌های کلاسی، هر گروه، یکی از این روش‌های اطلاع‌رسانی را انتخاب کنند و با روش ایفای نقش و مشخص شدن نقش هر عضو گروه، آن را در کارگاه اجرا کنند. تأکید کنید بعد از به کار بردن هر کدام از روش‌ها، لازم است گزارشی از فعالیت خود برای ارائه به مدیر تنظیم کنند.

فعالیت ۳۴

از هنرجویان بخواهید در گروه‌های کلاسی، مورد خاص کودک را در موقعیت مطرح شده در فعالیت مطالعه کنند. سپس روش اطلاع‌رسانی این مورد به مدیر را با ذکر دلایل مشخص کنند. بعد از انتخاب روش اطلاع‌رسانی، داستانی را با توجه به تجربیات آموزشی خود در مورد انجام این روش بنویسند و در کلاس ارائه دهند. در پایان گزارش کتبی آن را برای مدیر تهیه کنند و در کلاس ارائه دهند.

فعالیت ۳۵

این فعالیت انفرادی است و برای تمرین مهارت بیشتر در به‌کارگیری روش‌های اطلاع‌رسانی موارد خاص به مدیر است. بنابراین لازم است هر هنرجو مورد خاص یکی از کودکان کلاس خود را با استفاده از روش یادداشت، به اطلاع مدیر برساند. بعد از تنظیم یادداشت، هر هنرجو آن را برای سایر هنرجویان بخواند.

فعالیت ۳۶

در آخرین فعالیت این قسمت و با یادآوری منابع علمی معتبر از هنرجویان بخواهید در گروه‌های کلاسی در مورد «روش‌های اطلاع‌رسانی موارد خاص کودکان به مدیر» از منابع علمی جست‌وجو کنند و نتیجه را به صورت تابلوی اعلانات در کارگاه ارائه دهند. سؤال ذهن‌انگیزی زیر را برای هنرجویان مطرح کنید تا بتوانند اطلاعات کامل‌تری را جست‌وجو کنند.

چه روش‌های دیگری برای اطلاع‌رسانی موارد خاص کودکان به مدیر می‌شناسید؟ برای کسب اطلاعات بیشتر در مورد تابلوی اعلانات از مطالب زیر می‌توانید استفاده کنید.

دانشتنی‌های هنرآموز

یک تابلوی اعلانات، سطحی است که برای نمایش پیام‌های عمومی، به عنوان مثال تبلیغات خرید و فروش یا معرفی موضوعات و مناسبت‌ها به کار می‌رود. تابلوهای اعلانات بیشتر از موادی مانند چوب‌پنبه برای تسهیل در اعلام پیغام‌ها ساخته می‌شوند. همچنین تابلوهای اعلانات می‌توانند در شبکه‌های کامپیوتری نیز استفاده شوند تا مردم پیام‌های خود را آنجا بنویسند و عده دیگری آنها را ببینند و بخوانند. تابلوهای اعلانات در محیط‌های ویژه‌ای چون مراکز پیش از دبستان، مدارس و سایر آموزشگاه‌ها مانند دانشگاه‌ها و مراکز خدماتی شایع‌ترند. خوابگاه‌ها، راهروها و کیوسک‌های تبلیغاتی محیط‌هایی هستند که اغلب دارای تابلوهای اعلاناتی هستند که به صورت پراکنده نصب شده‌اند.

امروزه تالارهای گفت‌وگو به مکانی جهانی تبدیل گردیده‌اند و جایگزین تابلوهای اعلانات سنتی شده‌اند. یک تابلوی اعلانات برخط (آنلاین) می‌تواند همان هدفی را دنبال کند که یک تابلوی اعلان فیزیکی دنبال می‌کند.

تابلوهای اعلانات مغناطیسی نیز جایگزین بسیار مناسبی برای تابلوهای اعلانات چوب‌پنبه‌ای هستند، زیرا این تابلوها مشکلاتی نظیر از بین رفتن پس از استفاده زیاد را ندارند.

شکل ۷- نمونه تابلوی اعلانات

تمرین کنید

با هدف مروری بر مطالب پودمان و کسب شایستگی در هنرجویان، از آنها بخواهید قسمت «تمرین کنید» را انجام دهند و پرسش‌های خود را در این زمینه در کلاس مطرح کنند.

خودارزیابی

بعد از اتمام تدریس این پودمان، از هنرجویان بخواهید با توجه به راهنمای «خودارزیابی» آن را کامل کنند و نتیجه را بررسی کنید. در صورت مشاهده مواردی که بیانگر کمبود آموخته‌های هنرجویان است، آنها را راهنمایی کنید و مطالب را در زمینه مربوط به ایشان مرور نمایید، سپس اشکالات موجود را با طراحی تمرینات مختلف رفع کنید.

واحد یادگیری ۳

توسعه ارتباط و مشارکت مربی با کارکنان

پودمان در یک نگاه

این قسمت سومین پودمان درس پرورش مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی است. زمان آموزش ۶۰ ساعت است که به صورت ۲۴ ساعت نظری و ۳۶ ساعت عملی تدریس می‌شود. بسته یادگیری این واحد یادگیری شامل کتاب درسی، کتاب راهنمای هنرآموز و کتاب همراه هنرجو، فیلم و پوستر آموزشی است. مسیر یادگیری و ساعت آموزشی هر مرحله از این واحد یادگیری با احتساب ۴۰٪ نظری و ۶۰٪ عملی است.

هدف توانمندسازی ۱-۳: روش‌های ارتباط و مشارکت مربی با کارکنان مرکز پیش از دبستان را شرح دهد.

فعالیت ۱

با بیان موضوع این پودمان، جمله مربوط به آن و پرسش و پاسخ در مورد آن، اهداف توانمندسازی پودمان را برای هنرجویان بیان کنید. با مشارکت آنها خلاصه‌ای از دو پودمان ارتباط و مشارکت با کودک و مدیر را مرور کنید. سپس از آنها بخواهید موقعیت مطرح شده در فعالیت ۱ را مطالعه کنند و با توجه به موضوع پودمان و هدف توانمندسازی مربوط، در گروه‌های کلاسی در مورد نقش مشارکت و همکاری اعضا خانواده در گذراندن روزی خوش، گفت‌وگو کنند و نتیجه را در کلاس ارائه دهند. با جمع‌بندی و نتیجه‌گیری نظرات هنرجویان در مورد ارتباط و مشارکت در مراکز پیش از دبستان با آنها گفت‌وگو کنید و توضیحات خود را با هدایت توجه آنها به مشاهده شکل مربوط در این مورد کامل کنید.

فعالیت ۲

برای تکمیل توضیحات در مورد ارتباط و مشارکت در مراکز پیش از دبستان، از هنرجویان بخواهید با توجه به موقعیت مطرح شده در گروه‌های کلاسی، در مورد نقش مشارکت مربیان و همکاران در برگزاری موفق همایش روز جهانی کودک، گفت‌وگو کنند و نتیجه را در کلاس ارائه دهند. با جمع‌بندی نظرات گروه‌های کلاسی، در مورد نقش مشارکت کارکنان در برگزاری موفق همایش مورد نظر توضیح دهید. برای کسب اطلاعات بیشتر در این زمینه می‌توانید از مطالب زیر استفاده کنید:

دانستنی‌های هنرآموز

آشنایی با روز جهانی کودک
۸ اکتبر مطابق با ۱۶ مهر روز جهانی کودک نام دارد. کشورهای جهان روزهای کودک مختلفی برای خود دارند؛ اما روز جهانی کودک را خود کودکان به وجود آورده‌اند. در سال ۱۹۸۶ در چنین روزی ۲ تن از دانش‌آموزان ۹ ساله مدرسه آتاتوری در نیویورک با نگارش نامه‌ای از همه بچه‌های دنیا خواستند که با هم روزی را به صلح اختصاص دهند. در پیام یکی از بنیانگذاران روز جهانی کودک آمده است: «بزرگ‌ترهای ما عقاید ثابتی دارند. آنها ما را دوست دارند چون بچه‌هایشان هستیم، اما آیا آنها می‌دانند که چه دنیایی را برای ما به وجود می‌آورند. اگر کمترین اشتباهی در ماشین هسته‌ای آنها رخ دهد، ما هرگز شانس برای رشد نخواهیم یافت. ما امکانی برای رشد و پرورش می‌خواهیم». کودکان در روز جهانی کودک می‌خواهند این تضاد را یادآور شوند که در حالی که سالانه هزینه‌های غیرقابل تصویری صرف تولید

انواع سلاح‌های هسته‌ای و غیرهسته‌ای می‌شود، کودکان بسیاری از گرسنگی، نداشتن امکانات بهداشتی، سوء تغذیه و ... می‌میرند. یونیسف اعلام کرده است که تنها با اختصاص ۵ دلار برای هر کودک می‌توان جان ۹۰٪ از کودکانی را که سالانه می‌میرند، نجات داد و برای بهبودی چشمگیر زندگی کودکان جهان سوم کافی است که همان مبلغ در یک سال خرج شود و این مبلغ تنها معادل بودجه ۶ هفته تسلیحاتی جهان است. کودکان آسیب‌پذیرترین گروه در هر جامعه هستند و از هیچ چیز آنان از جمله غذا، پوشاک و نیازهای دیگرشان نباید کاست. بی‌توجهی به وضعیت کودکان به علت مشکلات اقتصادی و کاستن بودجه‌هایی که شرایط زندگی و حیات کودکان را خدشه‌دار می‌سازد، به امید اینکه اقتصاد آینده کشور تأمین باشد، نه توجیه و بازده اقتصادی دارد و نه حرکتی انسانی محسوب می‌شود. کودکان خالق زیباترین احساس‌ها و عشق‌ها هستند.

شکل ۸- کودکان دنیا

با جمع‌بندی نتیجه فعالیت قبل، از هنرجویان بخواهید در گروه‌های کلاسی، در مورد ضرورت ارتباط و مشارکت مربیان با همکاران در برگزاری موفق برنامه‌های آموزشی در یک مرکز پیش از دبستان گفت‌وگو کنند و فهرستی از ضرورت و اهمیت ارتباط و مشارکت در مراکز پیش از دبستان را در کلاس ارائه دهید. با مشارکت آنها و جمع‌بندی نظرات گروه‌ها، فهرستی از فواید ارتباط و مشارکت در مراکز پیش از دبستان تهیه کنید و توجه آنها را به نمودار مربوط جلب کنید.

فعالیت ۳

فعالیت ۴

از هنرجویان بخواهید در گروه‌های کلاسی فعالیتی گروهی (مانند روز دانش آموز، برگزاری نمایشگاه و غیره) را انتخاب کنند و در مورد تأثیر مشارکت گروهی در انجام موفق این فعالیت‌ها با آنها گفت‌وگو کنید. با جمع‌بندی نظرات از آنها بخواهید نتیجه را به صورت یک پیام در تابلوی اعلانات در کلاس نمایش دهند.

هدف توانمندسازی ۳-۲: فهرستی از شیوه‌های ایجاد ارتباط و مشارکت مربی با کارکنان مرکز پیش از دبستان را تهیه کند.

فعالیت ۵

با معرفی هدف توانمندسازی این قسمت، از هنرجویان بخواهید با استفاده از تجربه‌ها و آموخته‌های خود در گروه‌های کلاسی در مورد شیوه‌های مشارکت دوستان گفت‌وگو کنند و نتیجه را به صورت فهرستی از شیوه‌های ارتباط و مشارکت ارائه دهند. با جمع‌بندی نظرات و مشارکت آنها در مورد روش‌های ایجاد ارتباط و مشارکت مربیان با همکاران در مراکز پیش از دبستان و شکل مربوط، گفت‌وگو کنید و توضیحات لازم را با مثال‌های کاربردی کامل کنید. توجه آنها را به این نکته که واگذاری اختیارات و مسئولیت‌ها متناسب با توانایی همکاران و مرتبط با موضوع این قسمت است، جلب کنید و در مورد آن گفت‌وگو کنید.

فعالیت ۶

با کامل کردن توضیحات روش‌های ایجاد ارتباط و مشارکت، از هنرجویان بخواهید در گروه‌های کلاسی یکی از مشکلات آموزشی و رفتاری کودکان مانند شرکت نکردن کودک در فعالیت‌های گروهی، کودک خجالتی و غیره را در نظر بگیرند. سپس با راهنمایی شما و استفاده از یکی از شیوه‌ها، آن را بررسی کنند و نتیجه را به صورت گزارش در کلاس ارائه دهند.

فعالیت ۷

این فعالیت گروهی را با یادآوری مجدد انواع منابع علمی معتبر برای هنرجویان آغاز کنید و از آنها بخواهید در گروه‌های کلاسی در مورد روش‌های ایجاد ارتباط و مشارکت کارکنان در محیط‌های آموزشی در منابع علمی جست‌وجو کنند و نتیجه را به صورت کارت‌های زنجیره‌ای^۱ که در کتاب دانش فنی با روش درست کردن آن آشنا شدید، در کلاس ارائه دهند. نمایشگاهی از این کارت‌های زنجیره‌ای در کارگاه برگزار کنید و اشکالات هنرجویان در این قسمت را پاسخ دهید.

فعالیت ۸

با توضیح روش ایفای نقش و با مشارکت گروه‌های کلاسی، از هنرجویان بخواهید هر گروه با انتخاب موضوعی مرتبط، مانند احترام به محیط زیست، و مشخص کردن نقش هر فرد، یکی از روش‌های ارتباط و مشارکت در مراکز پیش از دبستان را در کلاس اجرا کنند.

۱- برای کسب اطلاعات بیشتر در مورد کارت‌های سری، به کتاب دانش فنی پایه در سال دهم مراجعه نمایید.

هدف توانمندسازی ۳-۳: شیوه‌های نظارت مربی بر فعالیت مراقب و مربی یار را توضیح دهد.

فعالیت ۹

بعد از بیان هدف توانمندسازی مربوط، در مورد معنی آیه «آیا انسان گمان می‌کند که کسی او را نمی‌بیند؟» (آیه ۷ سوره بلد) با هنرجویان گفت‌وگو کنید. با جمع‌بندی نظراتشان از آنها بخواهید در گروه‌های کلاسی در مورد مسئولیت‌های هر فرد برای تدارک مهمانی در خانواده، راه‌های انجام موفق مسئولیت‌های محول، راه‌های راهنمایی گرفتن از بزرگ‌ترها، چگونگی قدردانی از آنها در صورت موفق شدن و راه‌های کنترل آنها در انجام مسئولیت‌هایشان توسط والدین گفت‌وگو کنند و نظرات خود را در کلاس ارائه دهند. پاسخ‌های مربوط به هر سؤال را با هدف اهمیت نظارت والدین بر مسئولیت‌هایشان، جمع‌بندی کنید. با مشارکت هنرجویان و هدایت آنها به مشاهده شکل مربوط در مورد مفهوم نظارت در مراکز پیش از دبستان و ضرورت و اهمیت آن گفت‌وگو کنید. بعد از نتیجه‌گیری نهایی، در مورد این نکته «مربی‌یاران برای اجرای برنامه‌های کودکان باید یک محیط ایمن و بهداشتی متناسب با سن آنها فراهم کنند»، با آنها گفت‌وگو کنید و توضیحات لازم را در این زمینه ارائه دهید.

فعالیت ۱۰

بعد از توضیح مفهوم نظارت در مراکز پیش از دبستان، در مورد مهم‌ترین نوع نظارت در این مرکز (یعنی نظارت مربی بر انجام وظایف مراقب و مربی‌یار) با هنرجویان گفت‌وگو کنید و از آنها بخواهید در گروه‌های کلاسی، در مورد تأثیرات نظارت بر انجام فعالیت‌های مورد نظر گفت‌وگو کنند. با نتیجه‌گیری از نظرات گروه‌های کلاسی و مشارکت آنها در گفت‌وگو، در مورد مراحل نظارت مربی بر انجام وظایف مراقب و مربی‌یار با بیان مثال‌های عینی از محیط پیش از دبستان توضیح دهید و مراحل را با نموداری در کلاس ارائه کنید. (نمودار ۲)

انجام اقدامات
اصلاحی

تشخیص
مشکلات

سنجش
عملکرد

مشخص کردن
انتظارات

نمودار ۲- مراحل نظارت مربی بر فعالیت مراقب یا مربی‌یار

فعالیت ۱۱

با معرفی منابع مستند مذهبی، از هنرجویان بخواهید در گروه‌های کلاسی، در مورد نقش نظارت در انجام کارهای گروهی، در این منابع جست‌وجو کنند. با مروری بر روش تهیه کارت طوماری، از آنها بخواهید مجموعه آیات و روایات خود را به صورت کارت طوماری^۱ در کلاس ارائه دهند. نمایشگاهی در کارگاه برگزار کنید تا آنها با اطلاعات بیشتری در این زمینه آشنا شوند.

۱- برای کسب اطلاعات بیشتر در مورد کارت طوماری به کتاب دانش فنی پایه سال دهم و در همین فصل مراجعه کنید.

دانستنی‌های
هنرآموز

برای کسب اطلاعات بیشتر در این زمینه می‌توانید از مطالب زیر استفاده کنید:

۱ حضرت امام رضا علیه السلام در مورد سیره نظارتی و بازرسی پیامبر گرامی صلی الله علیه و آله می‌فرماید: «سیره و روش پیامبر صلی الله علیه و آله این بود که هر گاه سپاهی را به مأموریت می‌فرستادند و فرماندهی برای آن تعیین می‌کردند، برخی از افراد موثق و مورد اعتماد خود را بر او می‌گماشتند تا رفتار و عملکرد او را زیر نظر بگیرند و برای رسول خدا گزارش کنند.»

۲ حضرت علی علیه السلام در دوران حکومت و مدیریت خود، در زمینه نظارت و مراقبت بر کارگزاران خود بسیار دقیق و هوشیارانه عمل می‌کردند. آن حضرت علاوه بر دستورهایی که برای نظارت و بازرسی به کارگزاران خود می‌دادند، خود نیز در دوران حکومت و مدیریت، همواره بر عملکرد و فعالیت‌های همه کارگزاران و زیردستان خویش نظارت کامل داشتند و به‌طور مستمر، عملکرد آنان را بررسی می‌کردند. نامه‌هایی که حضرت علی علیه السلام برای کارگزاران و عمال خود در شهرها و استان‌های گوناگون نوشته و در آنها، نقاط قوت و ضعف آنان را متذکر شده‌اند، گویای این مطلب است که آن حضرت همواره بازرسان و ناظران مخفی بر کارگزاران خود می‌گماشتند تا کلیه رفتار و عملکرد آنان را به‌طور دقیق زیر نظر بگیرند و بررسی نمایند و نتیجه این نظارت و بررسی را برای آن حضرت گزارش کنند.^۱

۳ خداوند در سوره مبارکه توبه، خطاب به پیامبر گرامی اسلام صلی الله علیه و آله می‌فرماید: ای پیامبر بگو انجام دهید که به زودی خدا و پیامبرش و مؤمنان در کردار شما خواهند نگر بست و به زودی به سوی کسی بازمی‌گردید که پنهان و آشکار را می‌داند و شما را از آنچه انجام می‌دادید، آگاه خواهد کرد.^۲

۴ حضرت امام علی علیه السلام به مالک بن کعب که یکی از فرمانداران ایشان در منطقه «عین التمر» بود، نامه‌ای نوشتند و به او دستور دادند تا به عراق برود و بر عملکرد کارگزاران در آن منطقه نظارت کند و نتیجه کار خود را به اطلاع ایشان برساند. قسمتی از نامه ایشان به وی چنین است: بر حوزه خدمت خود کسی را جانشین قرار بده و خود به همراه گروهی از یارانت تمام سرزمین عراق را منطقه به منطقه بگردید و از چگونگی رفتار و اعمال کارگزاران و مسئولان آنها جويا شوید و بر سیره و روش آنان نظارت داشته باشید.^۳

فعالیت ۱۲

با جمع‌بندی نظارت در مراکز پیش از دبستان و هدایت هنرجویان به مشاهده نمودار مربوط در این قسمت کتاب، از آنها بخواهید در گروه‌های کلاسی در مورد روش‌های نظارت بر فعالیت‌های انجام شده توسط کارکنان در مرکز پیش از دبستان گفت‌وگو کنند و فهرستی از انواع نظارت را تنظیم کنند و در کلاس ارائه دهند. با جمع‌بندی نظرات گروه‌های کلاسی و همیاری آنها در مورد انواع نظارت مربی بر فعالیت‌های مراقب و مربی‌یار توضیحاتی با مشارکت هنرجویان ارائه دهید.

۱- نهج البلاغه

۲- سوره توبه آیه ۱۰۵

۳- قاضی یوسف، الخراج، ص ۱۱۸

فعالیت ۱۳

در راستای ایجاد شایستگی لازم در زمینه نظارت هنرجویان، بازدیدی از یک مرکز پیش از دبستان را هماهنگ کنید و از آنها بخواهید با رعایت اصول گزارش نویسی در مورد انواع نظارت مربی بر فعالیتهای مراقب و مربی یار در این مرکز، گزارشی تهیه کنند و در کلاس ارائه دهند.

فعالیت ۱۴

در بازدید از یک مرکز پیش از دبستان که برای فعالیت قبل هماهنگ کرده بودید، برای یادآوری و افزایش توانمندی بیشتر در هنرجویان، از آنها بخواهید، با راهنمایی شما و استفاده از کتاب همراه هنرجو، فهرست واریسی^۱ از وظایف آموزشی مربیان و مربی یاران تهیه کنند. سپس این فهرست را با وظایف مربی و مربی یاران آن مرکز مقایسه کنند. در پایان، نتیجه مقایسه را که بیانگر وضعیت موجود، شرح وظایف مربی و مربی یار در آن مرکز و وضعیت مطلوب است، به صورت گزارش در کلاس ارائه دهند.

هدف توانمندسازی ۳-۴: فهرستی از شیوه‌های نظارت مربی بر فعالیتهای مراقب و مربی یار تهیه کند.

با توجه به اینکه هدف اصلی در این قسمت، افزایش مهارت هنرجویان در نظارت بر فعالیتهای مراقب و مربی یار است، با جمع‌بندی آموخته‌های هنرجویان در زمینه نظارت در مراکز پیش از دبستان و با همیاری و هدایت آنها در گفت‌وگوهای کلاسی، در مورد شیوه‌های نظارت مربی بر فعالیت مراقب و مربی یار با استفاده از مثال‌های کاربردی با آنها گفت‌وگو کنید و توضیحات لازم را در این مورد ارائه دهید و توجه آنها را به این نکته جلب کنید که در جلسات شورای مربیان که به‌طور منظم با حضور مدیر، مربی، مراقب و مربی یار برگزار می‌شود، مربی باید مشکلات حرفه‌ای خود را بیان کند تا با همفکری، از شدت و بروز مجدد آنها جلوگیری شود.

فعالیت ۱۵

با توضیحات فوق و یادآوری منابع علمی معتبر، از هنرجویان بخواهید در گروه‌های کلاسی، هر گروه در مورد یکی از شیوه‌های نظارت بر فعالیت مراقب و مربی یار از منابع علمی جست‌وجو کنند. سپس در مورد کارت تاشو (بروشور) که با طریقه درست کردن آن در کتاب دانش فنی پایه سال دهم آشنا شده‌اید توضیح دهید و از آنها بخواهید گزارش جست‌وجوی علمی خود را به صورت کارت تاشو (بروشور) در کلاس ارائه دهند.

۱- به کتاب همراه هنرجو مراجعه شود.

فعالیت ۱۶

برای افزایش شایستگی هنرجویان در استفاده از شیوه‌های نظارت بر فعالیت مراقب و مربی‌یار و با هماهنگی قبلی، از یک مرکز پیش از دبستان به همراه هنرجویان بازدید کنید. از آنها بخواهید در گروه‌های کلاسی، هر گروه فهرستی از شیوه‌های نظارت مربی بر فعالیت‌های مراقب و مربی‌یار تنظیم کنند و گزارش آن را در کلاس ارائه دهند.

هدف توانمندسازی ۳-۵: مشکلات ارتباط و مشارکت مربی با کارکنان مرکز پیش از دبستان را توضیح دهد.

فعالیت ۱۷

با بیان هدف توانمندسازی این قسمت و ارائه خلاصه‌ای از فعالیت‌های قبلی، از هنرجویان بخواهید با استفاده از تجربیات خود در این زمینه در گروه‌های کلاسی، در مورد ویژگی‌های ارتباط مؤثر بین مربی با مراقب و مربی‌یار مراکز پیش از دبستان گفت‌وگو کنند و نتیجه نظرات گروه را جمع‌بندی کنند و در کلاس ارائه دهند. با جمع‌بندی نظرات گروه‌های کلاسی و با همیاری آنها و مشاهده نمودار مربوط، در مورد ویژگی‌های ارتباطات اثربخش مربی با مراقب و مربی‌یار توضیح دهید. برای تکمیل توضیحات، از مثال‌های کاربردی محیط پیش از دبستان استفاده کنید.

فعالیت ۱۸

برای اینکه هنرجویان بتوانند ویژگی‌های ارتباط مؤثر را بیشتر درک کنند، از آنها بخواهید ارتباط خود با هم‌کلاسی‌هایشان را در نظر بگیرند و در مورد مهم‌ترین ویژگی این ارتباط گفت‌وگو کنند. بعد از جمع‌بندی این قسمت، از آنها بخواهید در مورد راه‌های اثربخش بودن این ارتباط در گروه خود گفت‌وگو کنند و نتیجه را در کلاس ارائه دهند.

برای ارائه نظرات کامل‌تر در این مورد، توجه آنها را به نکات مهم در حوزه‌هایی که باعث حفظ ارتباط و مشارکت بین کارکنان یک مرکز پیش از دبستان می‌شود (تعهد حرفه‌ای، کار گروهی، ارتباط مؤثر بین کارکنان، مدیریت، و خانواده‌ها و قدردانی از مدیریت، کارکنان و خانواده‌ها)، جلب کنید و در مورد آنها با هنرجویان گفت‌وگو کنید.

فعالیت ۱۹

با جمع‌بندی نظرات هنرجویان در فعالیت قبل، از آنها بخواهید در گروه‌های کلاسی با توجه به آموخته‌های خود در مورد ارتباط مؤثر، در مورد ضرورت شناخت مشکلات ارتباطی و مشارکتی کارکنان در مرکز گفت‌وگو کنند. در این مورد با جمع‌بندی نظرات و همیاری آنها در مورد لزوم همکاری مربیان با مدیر در شناسایی مشکلات و تلاش برای ارائه راهکارهای مناسب برای حل مشکلات تأکید کنید و در مورد این نکته مهم ارائه‌شده با آنها گفت‌وگو کنید.

هدف توانمندسازی ۳-۶: فهرستی از مشکلات ارتباطی و مشارکت مربی با کارکنان در مراکز پیش از دبستان تهیه کند.

فعالیت ۲۰

با توضیح هدف توانمندسازی این قسمت که بیشتر در جهت کسب شایستگی شناخت و تهیه فهرستی از انواع مشکلات ارتباطی و مشارکتی مربی با مراقب و مربی‌یار مراکز پیش از دبستان است، از هنرجویان بخواهید در گروه‌های کلاسی در مورد دلایلی که می‌تواند باعث بروز مشکلات ارتباطی آنها با هم‌گروه‌های کلاسی‌شان باشد، گفت‌وگو کنند. با ارائه نظرات گروه‌های کلاسی، نتیجه را به مشکلات احتمالی ارتباطی مربی با مراقب و مربی‌یار در مراکز پیش از دبستان ارتباط دهید و در مورد انواع مشکلات در این زمینه با استفاده از تجربیات آنها و مثال‌های عینی توضیح دهید. برای اینکه ضرورت این موضوع را درک کنند، در مورد نکته زیر با آنها گفت‌وگو کنید و با مشارکت و همیاری آنها مفهوم این نکته را در روابط مربی با همکارانش توضیح دهید: مردم آنچه را که شما گفته‌اید، فراموش می‌کنند، کاری را که انجام دادید، فراموش می‌کنند اما هرگز فراموش نخواهند کرد که باعث شده‌اید چه احساسی داشته باشند. (مایا آنجلو)

فعالیت ۲۱

با جمع‌بندی و ارائه فهرستی از مشکلات ارتباطی و مشارکتی مربی با مراقب و مربی‌یار مراکز پیش از دبستان، ضمن هماهنگی قبلی، به همراه هنرجویان خود از یک مرکز پیش از دبستان بازدید کنید. از آنها بخواهید با کارکنان آن مرکز مصاحبه کنند. سپس در گروه‌های کلاسی، فهرستی از مشکلات ارتباطی مربی با مراقب و مربی‌یار تهیه کنند و گزارش آن را در کلاس ارائه دهند. در نهایت، فهرست خود را با فهرست ارائه شده در کتاب مقایسه کنند و آن را کامل کنند.

فعالیت ۲۲

برای افزایش درک هنرجویان و شایستگی بیشتر در این زمینه، از آنها بخواهید در گروه‌های کلاسی با توجه به آموخته‌ها و تجربیات خود از بازدید و مراجعه به کتاب پرورش مهارت‌های کلامی کودک، در مورد یکی از مشکلات ارتباطی و مشارکتی مربی با کارکنان، داستانی کوتاه بنویسند، آن را به صورت نمایشنامه با مشخص کردن نقش هر فرد و با توجه به آنچه در مورد نمایش در این پودمان گفته شد، تنظیم کنند و با راهنمایی شما، به صورت نمایش در کلاس اجرا کنند.

فعالیت ۲۳

با جمع‌بندی نظرات و کامل کردن توضیحات خود در زمینه مشکلات ارتباطی مربی با همکاران، موضوع روش‌های بهبود ارتباطات بین همکاران را مطرح کنید و توجه آنها را به «پنجره جوهری» که در مورد رفتارهای افراد است، جلب کنید. در مورد این پنجره و انواع رفتارهای افراد با مثال‌های عینی و واقعی از رفتارهای افراد از آنها بخواهید این پنجره را برای رفتارهای خود تهیه کنند. سپس با بررسی این پنجره، برای آشکارسازی رفتارهای ناشناخته خود، فهرستی از پیشنهادها در کلاس ارائه دهند. برای معرفی بیشتر این پنجره از مطالب صفحه بعد می‌توانید استفاده کنید.

دانستنی‌ها
هنرآموز

پنجرهٔ جوهری مدلی برای خودشناسی است. این نظریه توسط «جوزف لوفت» و «هری اینگهام» ارائه گردیده است. این دو دانشمند هندی الگویی برای شناخت رفتار و ویژگی‌های شخصیتی انسان طراحی کرده‌اند. براساس این الگو، رفتار، کردار و خصوصیات شخص را می‌توان شناخت.

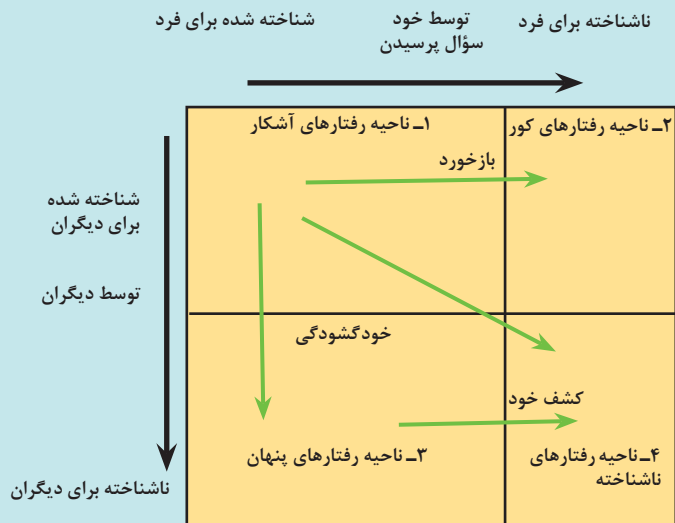
در الگوی پنجرهٔ جوهری رفتار و ویژگی‌های شخصیتی انسان دارای چهار بخش زیر است:

ناحیهٔ رفتارهای آشکار: بسیاری از خصوصیات، رفتار و گفتار ما در اثر ارتباط نزدیک با همکاران و نزدیکان قابل شناسایی است.

ناحیهٔ رفتارهای پنهان: ممکن است یک شخص از استعداد و توانایی‌های خود آگاه باشد، اما بر مبنای عوامل مختلف نتواند یا نخواهد نتایج تجارب خود را به دیگران نمایش دهد؛ لذا ویژگی‌های شخصیت او از دیگران پنهان می‌ماند.

ناحیهٔ رفتارهای کور: برخی انسان‌ها نسبت به فعالیت اکثر مردم متعرض و منتقد هستند، اما توانایی دیدن مشکلات خود را ندارند؛ در حالی که این رفتارها برای دیگران آشکار است.

ناحیهٔ رفتارهای ناشناخته: ویژگی‌های رفتاری برخی افراد به گونه‌ای است که خود و دیگران قادر به شناسایی آنها نیستند، مثل استعدادها و توانمندی‌هایی که فرد به آنها توجه نمی‌کند؛ در نتیجه برای خود و دیگران ناشناخته باقی می‌ماند.

هدف نهایی الگوی پنجرهٔ جوهری این است که ناحیهٔ آشکار بزرگ‌تر شود (البته بدون افشای اطلاعاتی که بسیار شخصی هستند).

ناحیهٔ آشکار، مهم‌ترین بخش این پنجره است، چرا که هر چه افراد یک گروه بیشتر در مورد یکدیگر بدانند، همکاری، بهره‌وری و کارایی آنها وقتی با هم کار می‌کنند، افزایش می‌یابد. فرایند افزایش ناحیهٔ آشکار، خودگشودگی نامیده می‌شود که

یک فرایند بده‌بستانی بین شما و کسانی است که با شما تعامل دارند یا کار می‌کنند. هر چه شما اطلاعات بیشتری در مورد خود به دیگران می‌دهید، ناحیه آشکار شما به صورت عمودی گسترش می‌یابد؛ یعنی ناحیه پنهان شما کوچک می‌شود. به همان ترتیب، وقتی افراد به شما بازخورد می‌دهند، ناحیه آشکار، افقی گسترده شده و ناحیه کور کوچک می‌شود و شما به شناخت بیشتری از خود دست پیدا می‌کنید. همچنین شما و دیگران می‌توانید با به اشتراک گذاشتن اطلاعاتی که در مورد یکدیگر دارید، ناحیه ناشناخته را نیز کوچک کنید. افرادی که ناحیه آشکار بزرگی دارند، کسانی هستند که به آسانی می‌توان با آنها سر صحبت را باز کرد. این افراد با صداقت و رو راستی با دیگران ارتباط برقرار می‌کنند و با گروه به خوبی کار می‌کنند.

برخی از افراد ناحیه کور بزرگی دارند و موضوعات زیادی در وجود آنها برای خودشان ناشناخته است، اما دیگران می‌توانند این موضوعات و مسائل را به روشنی ببینند. این افراد ممکن است دچار مشکل احترام به خود باشند و حتی ممکن است وقتی با دیگران کار می‌کنند، موضوعاتی آنها را تحریک کند و باعث خشم آنها بشود. با توضیح ایده پنجره جوهری می‌توانید به اعضای گروه خود کمک کنید که ارزش بازگو کردن اطلاعات در مورد خود را درک کنند. آنها را تشویق کنید که در تعامل با دیگران بازخورد سازنده بدهند و بگیرند. فرایند گسترش و بسط ناحیه آشکار شامل خودگشودگی است. این کار ساده است. هر چه شما افکار، احساسات، رویاها و اهداف خود را با دیگران در میان بگذارید، بیشتر اعتماد آنها را جلب می‌کنید.

هشدار:

خودگشودگی به معنای آن نیست که درون خود را کاملاً آشکار کنید و به گناهان کرده و ناکرده خود اعتراف کنید. همواره به یاد داشته باشید از بیان مسائل خصوصی که می‌تواند باعث از بین رفتن احترام شما شود، خودداری کنید.

مطلب دیگر برای گسترش ناحیه آشکار این است که بازخورد دیگران را در مورد خود بپذیرید. بدیهی است که مهارت گوش دادن فعال و همدلانه در این کار بسیار می‌تواند به شما کمک کند. این بازخوردها می‌تواند به شما کمک کند که خود را بهتر بشناسید، زیرا دیگران در شما چیزهایی را می‌بینند که خودتان از دیدن آنها ناتوان هستید. گرفتن بازخورد از دیگران می‌تواند در رشد شخصی شما تأثیر بسزایی داشته باشد.

توصیه: مراقب روش بازخورد دادن خود به دیگران باشید. در برخی از فرهنگ‌ها بازخورد راحت پذیرفته می‌شود و در برخی دیگر نه. برخی از افراد هم به راحتی بازخورد را نمی‌پذیرند و در مقابل بازخورد شما عکس‌العمل نشان می‌دهند. به یاد داشته باشید:

- دیدن نقاط کور شخصیت خود، نیازمند آمادگی و شجاعت زیادی است.
- افرادی که به آنها بازخورد می‌دهید، باید مطمئن شوند که شما قصد تحقیر، آزار و عیب‌جویی بی‌دلیل از آنها را ندارید.
- هر چه سطح اعتماد به نفس و احترام به خود در یک فرد بالاتر برود برای او آسان‌تر می‌شود که از دیگران بخواهد در مورد ناحیه کور به او بازخورد بدهند.
- پنجره جوهری یک فرد در تعامل با یک فرد یا گروه منحصر به فرد است.
- ناحیه آشکار ما نسبت به دوستان قدیمی بسیار بیشتر از ناحیه آشکار ما نسبت به فردی است که تازه با او آشنا شده‌ایم.

– اعضای قدیمی و جاافتاده یک گروه ناحیه آشکار بزرگ‌تری نسبت به اعضای جدید گروه دارند.

– اعضای جدید با یک ناحیه آشکار کوچک‌تر شروع می‌کنند، زیرا هنوز فرصت ارائه اطلاعات در مورد خود را پیدا نکرده‌اند.

– برای بزرگ کردن ناحیه آشکار دیگران می‌توانید از آنها سؤالات شخصی در مورد دانش و مهارت‌هایی که آموخته‌اند، سوابق کاری، علایق و اهداف و غیره بپرسید.

– وقتی شما با خودگشودگی با دیگران برخورد می‌کنید و اطلاعاتی در مورد خود بروز می‌دهید معمولاً آنها نیز مقابله به مثل می‌کنند و مطالبی در مورد خود بر زبان می‌آورند و بدین‌گونه دوستی و اعتماد شکل می‌گیرد.

فعالیت ۲۴

با شناخت هنجاریان و استفاده از مثال‌های بیشتر، آنها با این پنجره آشنا می‌شوند. از آنها بخواهید در گروه‌های کلاسی مطابق پنجره جوهری فهرستی از رفتارهایی که می‌تواند در کلاس باعث بهبود روابط بین دوستانشان شود، تهیه کنند و در کلاس ارائه دهند.

فعالیت ۲۵

از هنجاریان بخواهید براساس نتایج فعالیت‌های قبل و با جمع‌بندی نظرات و فهرست تهیه شده توسط آنها، پیشنهادهایی را در جهت بهبود روابط بین کارکنان مرکز پیش از دبستان ارائه دهند.

تمرین کنید

برای مروری بر مطالب پودمان و کسب شایستگی توسط هنجاریان، از آنها بخواهید قسمت «تمرین کنید» را انجام دهند و پرسش‌های خود را در این زمینه در کلاس مطرح کنند.

خودارزیابی

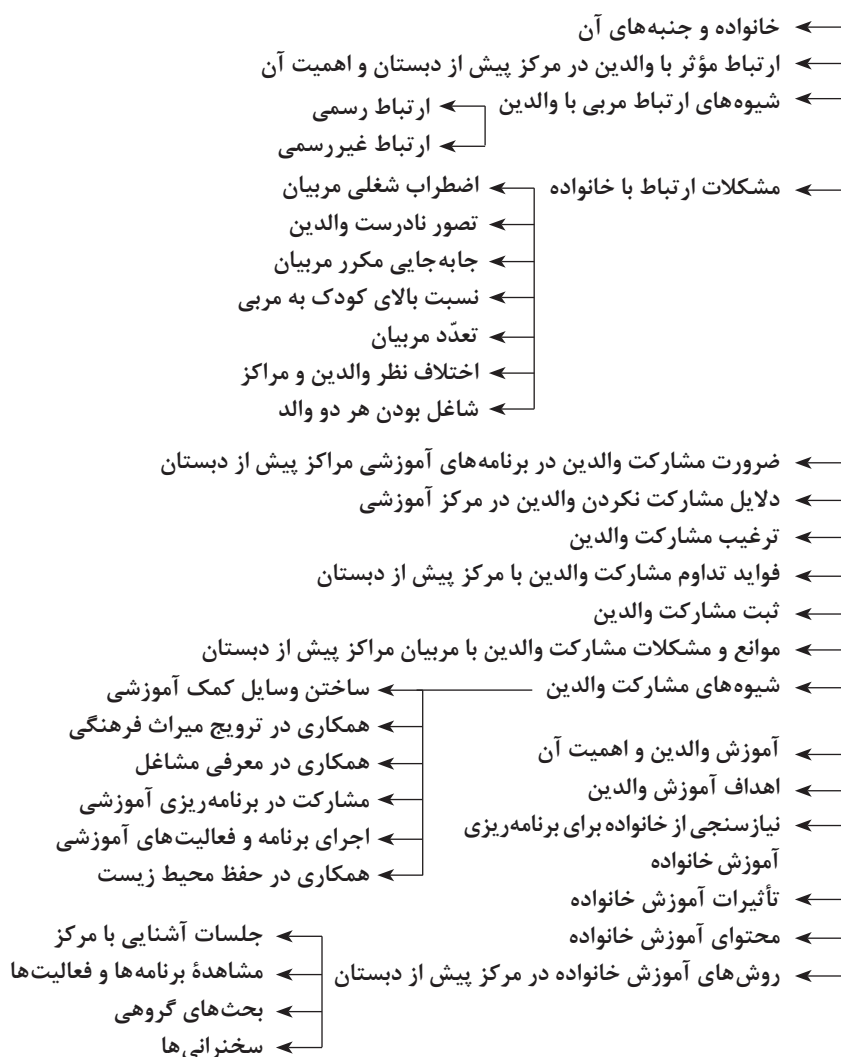

بعد از اتمام تدریس پودمان، از هنجاریان بخواهید با توجه به راهنمای «خودارزیابی»، آن را کامل کنند و نتیجه را بررسی کنید. در صورت مشاهده مواردی که بیانگر کمبود آموخته‌های هنجاریان است، آنها را راهنمایی کنید و مطالب را در زمینه مربوط، با آنها مرور کنید و اشکالات موجود را با طراحی تمرینات مختلف رفع کنید.

واحد یادگیری ۴

توسعه ارتباط و مشارکت مربی با والدین

واحد یادگیری در یک نگاه

این قسمت چهارمین پودمان با عنوان توسعه ارتباط و مشارکت مربی با والدین درس پرورش مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی است. زمان آموزش ۶۰ ساعت است که به صورت ۲۴ ساعت نظری و ۳۶ ساعت عملی تدریس می‌شود. بسته یادگیری این پودمان شامل کتاب درسی، کتاب راهنمای هنرآموز، کتاب همراه هنرجو و فیلم و پوستر آموزشی است. مسیر یادگیری و ساعت آموزشی هر مرحله از این پودمان با احتساب ۴۰٪ نظری و ۶۰٪ عملی است.

هدف توانمندسازی ۱-۴: برقراری ارتباط مربی با والدین را توضیح دهد.

فعالیت ۱

این فعالیت گروهی است. بعد از اینکه کلاس را به چند گروه تقسیم کردید، از هنرجویان بخواهید شکل ۱ را مشاهده کنند، با هم در گروه‌های کلاسی در مورد خانواده گفت‌وگو کنند و جمع‌بندی آن را در کلاس ارائه دهند. با جمع‌بندی نظرات گروه‌ها، بحث را با تعریف خانواده ادامه دهید. سپس در مورد جنبه‌های خانواده از نظر ساختاری (خانواده از چه افراد و با چه نقش‌هایی تشکیل شده است؛ مانند پدر، مادر، فرزندان و سایر افراد)، اقتصادی (خانواده از نظر سطح درآمد، رفاه اقتصادی و شغل والدین چه وضعیتی دارد)، اجتماعی (میزان ارتباطات اجتماعی خانواده با سایر افراد جامعه چگونه است)، فرهنگی (خانواده از نظر باورها، افکار و آداب و رسوم چه وضعیتی دارد)، تربیتی (خانواده دارای کدام الگوی تربیتی، یعنی دموکراتیک، سخت‌گیرانه و آزادمنشانه است) با آنها گفت‌وگو کنید و نظرات خود را با آنها به اشتراک بگذارید.

فعالیت ۲

بعد از گروه‌بندی هنرجویان، از آنها بخواهید در مورد نقش خانواده در چگونگی برقراری ارتباط آنان با مراکز آموزشی گفت‌وگو کنند و جمع‌بندی آن را در کلاس ارائه دهند. با جمع‌بندی نظرات گروه‌ها، نقش ویژگی‌های اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و تربیتی خانواده بر چگونگی برقراری ارتباط آنان با مراکز آموزشی را با ارائه یک مثال از خانواده فرضی توضیح دهید.

هدف توانمندسازی ۲-۴: فهرستی از شیوه‌های برقراری ارتباط مربی با والدین را ارائه دهد.

فعالیت ۳

با گروه‌بندی هنرجویان، از آنها بخواهید تصور کنند مربی مهد کودک هستند و در حین اجرای فعالیت‌های آموزشی‌شان، کودکی با رفتارهای نامناسب نظیر پرخاشگری، کلاس را برهم زده است. آنها با هماهنگی مدیر مرکز، جلسه‌ای با حضور والدین کودک ترتیب داده‌اند. از هنرجویان بخواهید در مورد کارهایی که باید برای برگزاری جلسه انجام دهند، در گروه‌های کلاسی گفت‌وگو کنند و نتیجه را در کلاس ارائه دهند.

فعالیت ۴

با مرور بحث شیوه‌های ارتباط با خانواده، از هنرجویان بخواهید براساس آنچه یاد گرفته‌اند در جدول فعالیت ۴، متناسب با هر شیوه ارتباط با خانواده، موارد استفاده و نقاط قوت و نقاط ضعف هر یک از شیوه‌ها را به تفکیک تکمیل کنند و پاسخ‌های خود را با دوستانشان مقایسه کنند و نتیجه را در کلاس ارائه دهند.

فعالیت ۵

بعد از گروه‌بندی هنرجویان، از آنها بخواهید برای آگاهی والدین از اتفاقات مهدکودک، یک تابلوی اعلانات^۱ به صورت گروهی طراحی کنند که در آن نام کلاس، برنامه آموزشی، برنامه غذایی، تازه‌هایی درباره رشد همه جانبه کودک، معرفی فعالیت‌های هنری کودکان و غیره درج شده باشد. سپس آن را در کلاس ارائه دهند.

فعالیت ۶

از هنرجویان بخواهید داستانی را در مورد کودک پنج ساله‌ای که به علت عمل جراحی مدتی طولانی به مهد کودک نیامده است، طراحی کنند. طبیعتاً آن داستان شامل مجموعه‌ای از شخصیت‌ها، حوادث، نحوه هماهنگی با والدین برای ملاقات کودک در منزل و جزئیاتی است که در طول داستان مطرح می‌شود. سپس براساس روند تعریف‌شده در داستان، آن را در کلاس اجرا کنند. این اجرا براساس متن داستان برنامه‌ریزی می‌شود.

فعالیت ۷

بعد از گروه‌بندی هنرجویان، از آنها بخواهید تصور کنند مربی مهد کودک هستند و نامه‌ای برای دعوت از والدین برای شرکت در جشن کلاس به منزل فرستاده‌اند. تعداد والدینی که برای شرکت در جشن آمده‌اند، حداقل است. به نظر آنها چه عللی می‌تواند باعث استقبال نکردن از دعوت شده باشد؟ در گروه‌های کلاسی در خصوص دلایل آن گفت‌وگو کنند و نتیجه را در کلاس ارائه دهند.

فعالیت ۸

بعد از گروه‌بندی هنرجویان و معرفی منابع معتبر علمی، از آنها بخواهید در گروه‌های کلاسی با جست‌وجو در منابع علمی، بروشوری در مورد مشکلات ایجاد ارتباط با خانواده تهیه کنند و در کلاس ارائه دهند. برای تهیه بروشور می‌توانند به کتاب دانش فنی پایه سال دهم مراجعه کنند.

هدف توانمندسازی ۳-۴: مشارکت والدین در برنامه‌های مراکز پیش از دبستان را توضیح دهد.

فعالیت ۹

بعد از گروه‌بندی هنرجویان، از آنها بخواهید در گروه‌های کلاسی در مورد تأثیر مشارکت والدین با مربیان در اجرای برنامه‌های آموزشی کودکان در مراکز پیش از دبستان گفت‌وگو کنند و نتیجه را در کلاس ارائه دهند. برای کسب اطلاعات بیشتر در این زمینه می‌توانید از مطالب زیر استفاده کنید.

۱- به راهنمای پودمان اول این فصل یا کتاب دانش فنی پایه سال دهم مراجعه کنید.

دانستنی‌ها
هنرآموز

کودکان زمانی می‌توانند مسیری مطلوب و ثمربخش را طی کنند که اهداف تربیتی خانه و مهدکودک با هم هماهنگ باشد. برای کودکان، خانه و مهدکودک مشابه و مکمل یکدیگرند و رابطه این دو همچون جسم و جان، در هم تنیده شده است؛ به طوری که هر گونه ضعف و سستی در هر یک از آنها، بر دیگری تأثیر می‌گذارد و بر عکس سلامت روانی و اجتماعی هر کدام، تضمین‌گر سلامت وجود دیگری است. زمانی که نحوه تعامل این دو نهاد با کودک یکسان باشد و انتظارات واحدی از او داشته باشند، سیر تربیت از ثبات و استحکام لازم برخوردار خواهد شد. در این میان مشارکت والدین در برنامه‌های مهدکودک، اهمیت ویژه‌ای پیدا می‌کند. شرکت دادن والدین در تصمیم‌گیری‌های مرتبط با برنامه‌های مهدکودک، خصوصاً جنبه‌هایی که به کار یا سرنوشت فرزندان آنان مربوط است، سبب ایجاد انگیزه و علاقه‌مندی آنان به اداره امور مرکز آموزشی می‌شود و احساس تعهد آنان را نسبت به این امر، افزایش می‌دهد.

فعالیت ۱۰

از هنرجویان بخواهید در گروه‌های کلاسی با جست‌وجو در منابع علمی بروشوری در مورد فعالیت‌های مراکز آموزشی مشارکت‌محور تهیه کنند و در کلاس ارائه دهند.

فعالیت ۱۱

از هنرجویان بخواهید تصور کنند در هفته پیوند خانه و مدرسه، از والدینشان دعوت شده است تا در جلسه‌ای که به همین مناسبت با حضور مدیر و هنرآموزان تشکیل خواهد شد، شرکت کنند. در روز برگزاری جلسه تعدادی از والدین شرکت نکرده‌اند. در گروه‌های کلاسی در مورد دلایل شرکت نکردن والدینشان در جلسه گفت‌وگو کنند و نتیجه را در کلاس ارائه دهند. برای کسب اطلاعات بیشتر در این زمینه می‌توانید از مطالب زیر استفاده کنید.

دانستنی‌های
هنرآموز

موانع مشارکت	
شناخت نداشتن اولیا از اهداف و کارکردهای مرکز پیش از دبستان	استقبال کم مدیران و مربیان از مشارکت اولیا و همفکری و پیشنهادهای آنها
مشارکت ندادن والدین در تصمیم‌گیری‌های مرکز پیش از دبستان	تجربیات قبلی و ذهنیت منفی والدین نسبت به مرکز پیش از دبستان
برگزاری جلسات مرکز پیش از دبستان برای اولیا در محیطی خشک و رسمی که اولیا هیچ نقشی در تنظیم محتوای آن ندارند و متناسب با نیازها و انتظارات آنان نیست.	حضور نیافتن مربیان در جلسات اولیا و مربیان
تمایل نداشتن والدین به مشارکت در امور مرکز پیش از دبستان	پایین‌تر بودن سطح تحصیلات والدین نسبت به مربیان و بالعکس
آموزش ندادن والدین در رابطه با مشارکت و ارتباط مؤثر با مرکز پیش از دبستان	برخورد ناصحیح کادر آموزشی و مسئولان مرکز پیش از دبستان با والدین
نبود فضا و زمان مناسب برای پذیرش اولیا در مرکز پیش از دبستان به نحو مؤثر	قوانین و مقررات دست و پاگیر
اعتماد بیش از حد به مرکز پیش از دبستان و نداشتن احساس نیاز به مشارکت در مرکز	

فعالیت ۱۲

از هنرجویان بخواهید تصور کنند مربی گروه سنی ۳ تا ۴ سال هستند و نامه‌ای برای دعوت از والدین برای کمک در برنامه‌های کلاس به منزل فرستاده‌اند. تعداد والدینی که به دعوت آنها برای همکاری پاسخ داده‌اند، حداقل است. آنها را راهنمایی کنید تا با استفاده از تجارب و دانسته‌های خود و مطالب درسی ارائه شده، در گروه‌های کلاسی فهرستی از روشهایی که والدین را برای شرکت در آموزش کودکانشان ترغیب می‌کند، تهیه کنند و نتیجه را در کلاس ارائه دهند.

فعالیت ۱۳

از هنرجویان بخواهید در گروه‌های کلاسی در مورد استفاده از روش‌های جلب مشارکت والدین در هنرستان یا مرکز پیش از دبستان گفت‌وگو کنند و نتیجه را به صورت داستانی کوتاه که شامل مجموعه‌ای از شخصیت‌ها، حوادث و جزئیات است، بنویسند و آن را در کلاس ارائه دهند.

فعالیت ۱۴

با معرفی منابع معتبر علمی، از هنرجویان بخواهید در گروه‌های کلاسی در مورد «موانع مشارکت والدین در برنامه‌های مرکز پیش از دبستان» از آن منابع جست‌وجو کنند و نتیجه را به صورت یک پوستر در کلاس ارائه دهند. برای کسب اطلاعات بیشتر در این زمینه می‌توانید از مطالب زیر استفاده کنید.

دانستنی‌های هنرآموز

محدودیت‌هایی برای مشارکت والدین

مراکز پیش از دبستان هر جامعه‌ای ویژگی‌های خاص خود را دارد. بنابراین نوع مشارکت والدین باید متناسب با موقعیت آن جامعه باشد تا مفید واقع شود. عواملی مانند تعداد والدین شاغل و محیط فیزیکی مرکز آموزشی، بر نوع و چگونگی مشارکت والدین تأثیرگذار خواهد بود.

۱ تعداد والدین شاغل، به خصوص مادران، میزان و زمان مشارکت آنان را تعیین می‌کند. در مرکز پیش از دبستانی که تقریباً همه والدین کودکان شاغل هستند، تعداد کمی در برنامه‌های آن مرکز کمک می‌کنند. برخی از والدین ممکن است به طور پاره‌وقت کار کنند یا برنامه زمانی قابل تغییری داشته باشند، و می‌توانند به طور محدود مشارکت کنند.

۲ مدیران و کارکنان باید به خاطر داشته باشند که اغلب والدین شاغل، انگیزه کمی برای مشارکت دارند و بنابراین بی‌میلی آنان در مشارکت با مرکز، ممکن است تنها به دلیل خستگی باشد.

۳ ارزش‌ها، نگرش‌ها و سنت‌های والدین نیز ممکن است میزان و روش مشارکت آنان را تحت تأثیر قرار دهد. این زمانی است که والدین و مربیان نگرش‌های کاملاً متفاوتی در مورد آموزش کودکان دارند، یا خانواده‌ها، مرکز پیش از دبستان و خانه را به عنوان دو بخش کاملاً مجزا می‌بینند.

۴ گاه والدین و مربیان از فرهنگ مشابهی برخوردارند، اما ارزش‌ها، اعتقادات و اعمال متفاوتی دارند. مربیان باید به این والدین احترام بگذارند، حتی اگر در بسیاری از موضوعات دیدگاه مشابهی نداشته باشند. آنچه مهم است، احترام به فرهنگ‌های متفاوت و پافشاری بر اشتراکات است.

۵ دوری و نزدیکی مرکز پیش از دبستان به خانه کودکان، نیز میزان مشارکت والدین را تعیین خواهد کرد. معمولاً در مرکزی که در فاصله کمتری از محل سکونت کودکان قرار گرفته است و والدین این فاصله را پیاده طی می کنند، فعالیت های مختلف و مشارکت بیشتری انجام می شود.

۶ محدودیت های فیزیکی مرکز پیش از دبستان نیز مشارکت والدین را محدود می کند. مرکزی با فضای کوچک و محدود باعث می شود بسیاری از والدین احساس خوبی برای حضور و مشارکت در آن مرکز نداشته باشند.

فعالیت ۱۵

از هنرجویان بخواهید در گروه های کلاسی در مورد موقعیت زیرگفت وگو کنند: خانم احمدی که مربی گروه سنی ۲ تا ۳ سال است، تصمیم می گیرد از والدین دعوت کند تا در یک برنامه داوطلبانه شرکت کنند. او ابتدا رضایت مدیر را به دست می آورد و سپس ترتیبی می دهد که چند تن از والدین داستان بخوانند و یا در برنامه های آموزشی کمک کنند. مادر مریم، دو هفته قبل در برنامه، مشارکت داشته است. او بیشتر زمانش را با دخترش صرف کرده است و اغلب با سایر کارکنان مرکز پیش از دبستان صحبت می کند و حواس آنها را پرت می کند. یکی از مربیان، از رفتار مادر مریم به خانم مدیر شکایت می کند.

هنرجویان با توجه به موقعیت ذکر شده در متن بالا، در گروه های کلاسی به سؤالات زیر پاسخ دهند و نتیجه را در کلاس ارائه کنند:

- ۱ مدیر با کدام روش می تواند مادر مریم را به ادامه مشارکت داوطلبانه هدایت کند؟
- ۲ اگر جای خانم احمدی بودید، چگونه این موقعیت مادر مریم را حل می کردید؟
- ۳ مدیر با کدام روش والدین را به ادامه مشارکت داوطلبانه هدایت کند؟

هدف توانمندسازی ۴-۴: فهرستی از شیوه های مشارکت والدین در برنامه های مراکز پیش از دبستان را ارائه دهد.

فعالیت ۱۶

از هنرجویان بخواهید در گروه های کلاسی در مورد شیوه های جلب مشارکت والدین در هنرستان خود توسط مدیر، گفت وگو کنند و بهترین شیوه ها را در کلاس ارائه دهند.

فعالیت ۱۷

از هنرجویان بخواهید در گروه های کلاسی، یکی از شیوه های مشارکت والدین در برنامه های خارج از مراکز پیش از دبستان را در قالب کارت های تصویری طراحی کنند و در کلاس ارائه دهند.

فعالیت ۱۸

از هنرجویان بخواهید در گروه‌های کلاسی، در مورد شیوه‌های مشارکت والدین داستانی طراحی کنند. سپس نتیجه را به صورت کارت چرخان در کلاس ارائه دهید.

هدف توانمندسازی ۵-۴: مشارکت مربی در برنامه آموزش خانواده در مرکز پیش از دبستان را توضیح دهد.

فعالیت ۱۹

از هنرجویان بخواهید در گروه‌های کلاسی در مورد تأثیر و اهمیت آموزش خانواده بر رشد همه‌جانبه کودک گفت‌وگو کنند و نتیجه را در کلاس ارائه دهند.

فعالیت ۲۰

از هنرجویان بخواهید در گروه‌های کلاسی با مدیر هنرستان خود در مورد اهمیت و اهداف آموزش خانواده برای والدین گفت‌وگو کنند و گزارش آن را در کلاس ارائه دهند.

فعالیت ۲۱

از هنرجویان بخواهید در گروه‌های کلاسی در مورد تأثیر شناسایی نیازهای والدین در برنامه‌ریزی آموزش خانواده گفت‌وگو کنند و نتیجه را در کلاس ارائه دهند. برای کسب اطلاعات بیشتر در این زمینه می‌توانید از مطالب زیر استفاده کنید.

دائستنی‌های
هنرآموز

در طراحی برنامه آموزش خانواده، باید به ایده‌های خود والدین توجه شود. البته والدین براساس زمینه، تجربه، علائق، فرهنگ، جنسیت، سطوح اضطراب موجود در خانواده‌ها، نیازهای مربوط به سلامتی و بهداشت، سن کودکان و نیازهایشان از ویژگی‌های متفاوت برخوردارند و مجموعه ویژگی‌های هر والد، تعیین می‌کند که او به چه نوع برنامه آموزش خانواده‌ای گرایش دارد و طراحان برنامه آموزش خانواده باید آنها را در نظر بگیرند.

فعالیت ۲۲

از هنرجویان بخواهید هر یک با خانواده‌ای که می‌شناسند، در مورد پرسشنامه نیازسنجی برنامه‌های آموزش خانواده گفت‌وگو کنند و سپس در گروه‌های کلاسی نتایج را با هم مقایسه نمایند و نتیجه جمع‌بندی را در کلاس ارائه دهند.

فعالیت ۲۳

از هنرجویان بخواهید در گروه‌های کلاسی در مورد دلایل استقبال نکردن والدین از برنامه‌های آموزش خانواده گفت‌وگو کنند و جدول را کامل نمایند.

فعالیت ۲۴

یک فعالیت عملی است. از هنرجویان بخواهید با والدینی که کودک بیش از دبستان دارند، در مورد تأثیر آموزش خانواده بر پرورش و رشد همه‌جانبه کودکشان گفت‌وگو کنند و سپس موارد زیر را انجام دهند.

- ۱ نتیجه گفت‌وگو را به صورت گزارش در کلاس ارائه دهند.
- ۲ نتیجه گفت‌وگو را با متن کتاب در مورد تأثیرات آموزش خانواده مقایسه کنند.
- ۳ نتیجه مقایسه حاصل از سؤال دوم را به صورت فهرستی از تأثیرات آموزش خانواده در کلاس ارائه دهند.

هدف توانمندسازی ۴-۶: فهرستی از روش‌های آموزش خانواده در مراکز پیش از دبستان را ارائه دهد.

فعالیت ۲۵

از هنرجویان بخواهید در گروه‌های کلاسی، در مورد روش‌های برگزاری آموزش خانواده در هنرستان خود گفت‌وگو کنند و نتیجه را در کلاس ارائه دهند.

فعالیت ۲۶

از هنرجویان بخواهید تصور کنند مسئولیت برگزاری جلسه آشنایی با مرکز پیش‌دبستانی به آنها واگذار شده است و قرار است برای دعوت از والدین برای شرکت در این برنامه یک کارت دعوت طراحی کنند.

فعالیت ۲۷

از هنرجویان سؤال کنید: مدیر یک مهد کودک تصمیم دارد در ماه آذر یک جلسه آموزشی برای والدین برگزار کند. دو موضوع سخنرانی را با همفکری مربیان و نیازسنجی از والدین تعیین کرده‌اند. به نظر آنها چه موضوعات دیگری می‌توانند به جدول فعالیت ۲۷ اضافه کنند. پس از پیشنهاد موضوع و تکمیل جدول، پاسخ‌هایشان را در کلاس ارائه دهند.

فعالیت ۲۸

با توجه به بحث روش‌های آموزش خانواده، از هنرجویان بخواهید براساس آنچه یاد گرفته‌اند، در جدول فعالیت ۲۸، هر یک از روش‌ها را براساس اهمیت اولویت‌بندی نمایند و سپس نقاط قوت و نقاط ضعف هر یک از روش‌ها را به تفکیک بنویسند. سپس پاسخ‌های خود را با دوستانشان مقایسه کنند و نتیجه را در کلاس ارائه دهند.

فعالیت ۲۹

با یادآوری منابع معتبر علمی، از هنرجویان بخواهید با جست‌وجو در منابع علمی، فهرستی از روش‌های آموزش خانواده در یک مرکز پیش از دبستان تهیه کنند و نتیجه را در کلاس ارائه دهند.

فعالیت ۳۰

از هنرآموزان بخواهید روشوری در مورد ضرورت و اهمیت آموزش خانواده برای والدین به صورت فردی تهیه کنند و در کلاس ارائه دهند.

تمرین کنید

برای کسب شایستگی توسط هنرجویان، از آنها بخواهید قسمت «تمرین کنید» را انجام دهند و پرسش‌های خود را در این زمینه در کلاس مطرح کنند.

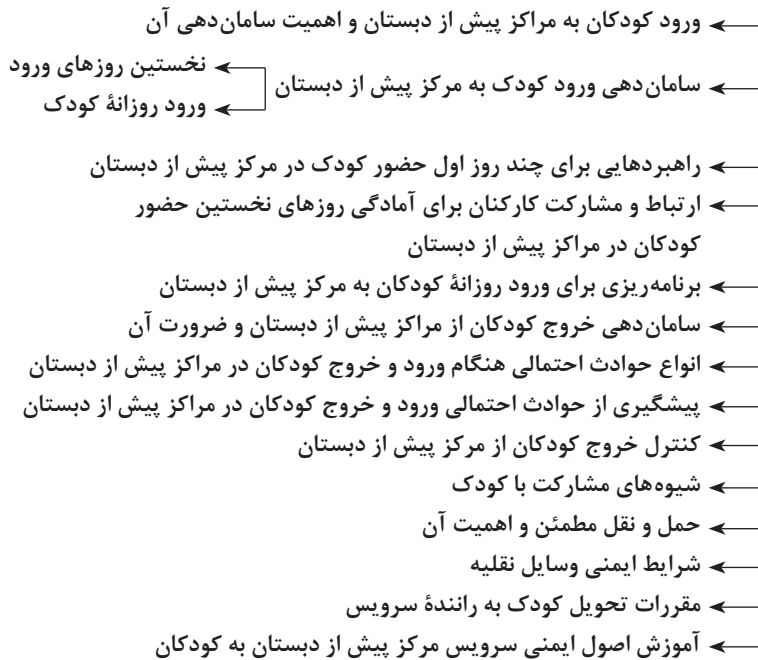
خودارزیابی

از هنرجویان بخواهید با توجه به راهنمای «خودارزیابی» آن را کامل کنند و نتیجه را بررسی کنید. در صورت مشاهده مواردی که بیانگر کمبود آموخته‌های هنرجویان است، آنها را راهنمایی کنید و مطالب را در زمینه مربوط به آنها مرور کنید و اشکالات موجود را با طراحی تمرینات مختلف رفع کنید.

واحد یادگیری ۵ کنترل ورود و خروج کودکان

واحد یادگیری در یک نگاه

این قسمت پنجمین پودمان کتاب پرورش مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی با عنوان کنترل ورود و خروج کودکان است. زمان آموزش ۶۰ ساعت است که به صورت ۲۴ ساعت نظری و ۳۶ ساعت عملی تدریس می‌شود. بسته یادگیری این پودمان شامل کتاب درسی، کتاب راهنمای هنرآموز و کتاب همراه هنرجو، فیلم و پوستر آموزشی است. مسیر یادگیری و ساعت آموزشی هر مرحله از این واحد یادگیری با احتساب ۴۰٪ نظری و ۶۰٪ عملی است.

هدف توانمندسازی ۱-۵: ورود کودکان به مرکز پیش از دبستان را توضیح دهد.

با تقسیم کلاس به چند گروه، از هنرجویان بخواهید با توجه به نمودار ۱، در مورد دامنه ارتباطات کودک با یکدیگر گفت‌وگو کنند و نتیجه را در کلاس ارائه دهند.

فعالیت ۱

از هنرجویان بخواهید در گروه‌های کلاسی، با توجه به شکل مربوط، در مورد شرایط علاقه‌مند کردن کودک به مهد با یکدیگر گفت‌وگو کنند و نتیجه را در کلاس ارائه دهند.

فعالیت ۲

با تقسیم کلاس به چند گروه، از هنرجویان بخواهید در گروه‌های کلاسی کارت‌های شناسایی برای ورود کودکان بالای ۳ سال طراحی کنند و در کلاس ارائه دهند. برای کسب اطلاعات بیشتر در این زمینه می‌توانید از مطالب زیر استفاده کنید.

فعالیت ۳

کارت شناسایی کودکان بسیار مهم است. آنها حاوی اطلاعاتی درباره کودکان هستند که می‌توانند در بعضی از شرایط اضطراری نظیر گم شدن کودک یا حوادث احتمالی، کمک‌کننده باشند. برای کارت شناسایی بهتر است:

دانشتنی‌های
هنرآموز

۱ یک عکس جدید از کودک را انتخاب کنید. چهره کودک در تصویر باید کاملاً مشخص باشد.

۲ اطلاعاتی را که می‌خواهید روی کارت قرار دهید، تعیین کنید. این اطلاعات ممکن است شامل موارد زیر باشند:

- نام کودک
- تاریخ تولد کودک
- رنگ مو و رنگ چشم کودک
- گروه خونی کودک
- آلرژی و شرایط پزشکی خاص
- تلفن تماس اضطراری

فعالیت ۴

از هنرجویان بخواهید در گروه‌های کلاسی برای اولین روز ورود کودکان به مرکز پیش از دبستان و جذاب کردن محیط برای آنها برنامه‌ای را طراحی کنند و نتیجه را در کلاس ارائه دهند. برای کسب اطلاعات بیشتر در این زمینه می‌توانید از مطالب زیر استفاده کنید.

دانستنی‌های
هنرآموز

ظاهر مرکز پیش از دبستان کار نهایی پیش از شروع سال تحصیلی، بررسی ظاهر کلی مرکز پیش از دبستان و ایمنی آن است. که باید همواره تمیز، جذاب و ایمن باشد. اغلب اولین چیزی که والدین در یک مرکز پیش از دبستان به دنبال آن هستند، پاکیزگی و ظاهر جذاب و ایمن است.

در حالی که کارکنان مرکز پیش از دبستان به ظاهر آن عادت می‌کنند، اما گاهی خانواده‌ها با اولین بازدیدها تحت تأثیر قرار می‌گیرند. بنابراین، لازم است مدیر خودش را جای یک فرد کاملاً غریبه قرار دهد و از خودش بپرسد «بیرون مرکز شبیه چیست؟ آیا نقاشی‌ها و علائم روی دیوار تازه است یا کم رنگ شده است؟ آیا ورودی مرتب و رنگ‌های مورد استفاده در آن جذاب است؟ و غیره».

اغلب قسمت‌های مختلف فضای باز و بسته مرکز از بیرون قابل مشاهده است. باید توجه داشت که چه نوع وسیله‌ای دیده می‌شود؟ آیا از آن وسیله استفاده می‌شود؟ آیا وسایل به خوبی محکم شده‌اند و سالم هستند؟ آیا وسایل برای جذب کودکان یا فقط برای بزرگسالان طراحی شده‌اند؟ آیا فضای باز برای بازی کودکان وجود دارد؟ زمانی که بازدیدکنندگان به ساختمان وارد می‌شوند، ابتدا چه چیزی می‌بینند؟ آیا ورودی ساختمان به نحوی ترتیب داده شده است که کسی به آنها خوشامد بگوید؟ آیا مکانی برای نشستن وجود دارد؟ آیا مکان پذیرش، ظاهر زیبایی دارد؟ آیا مکان‌هایی (مانند اتاق‌های مشاهده والدین) وجود دارد که برای والدین جالب باشد؟ آیا قسمت‌های مختلف تمیز و عاری از بوهای ناخوشایند است؟ تأثیرات حسی بازدیدکنندگان از محیط برای اولین بار بسیار مهم است. بنابراین زیبایی ظاهر مرکز پیش از دبستان به عنوان تبلیغات برای جلب توجه مثبت والدین عمل می‌کند.

فعالیت ۵

از هنرجویان بخواهید در گروه‌های کلاسی، با توجه به تجارب خود از بازدیدهای انجام شده از مراکز پیش از دبستان، در مورد نحوه سامان‌دهی ورود کودکان با یکدیگر گفت‌وگو کنند و نتیجه را در کلاس ارائه دهند.

فعالیت ۶

از هنرجویان بخواهید برای حضور و غیاب کودکان ۳ سال به بالا در مرکز پیش از دبستان، یک فرم طراحی کنند که کودکان در ثبت حضور و غیاب خود در آن مشارکت داشته باشند. برای کسب اطلاعات بیشتر در این زمینه می‌توانید از مطالب صفحه بعد استفاده کنید.

حضور و غیاب

حضور و غیاب کردن فرصتی است برای شناختن همهٔ کودکانی که آن روز در کلاس حاضرند یا غایب‌اند. اگر در اولین روز ملاقات حضور و غیاب می‌کنید، بعد از گفتن نام هر کودک کمی مکث کنید تا کودکان همدیگر را بشناسند و اگر ممکن است یک یا دو کلمه با هر کدام صحبت کنید.

برای اینکه به کودکان کمک کنید تا نام خود و کودکان دیگر را بشناسند، می‌توانید فهرستی از اسامی آنها را روی تابلویی بیاورید. وقتی نام کودکی را می‌گویید و به او اشاره می‌کنید، لحظه‌ای صبر کنید. اگر ترتیب خواندن نام‌ها را تغییر دهید، به طوری که کودکان بیشتر به نام‌های نوشته شده تکیه کنند تا به ترتیب نام در صفحه، به سوادآموزی کودکان کمک می‌کنید. پس از مدتی کودکان به همراه شما، نام‌ها را تکرار خواهند کرد.

تابلویی به نام «چه کسی غایب است؟» درست کنید تا نام کودکانی را که آن روز غایب‌اند، روی آن بنویسید. این کار یادآور عینی این مطلب است که اگر کودکی حاضر هم نباشد، عضوی از جامعه کلاس است. هر روز وقت حضور و غیاب، از کودکانی که غایب‌اند، صحبت کنید و نامشان را بگویید. مربیانی که این عمل را انجام می‌دهند، متوجه می‌شوند وقتی کودک به مرکز برمی‌گردد، اولین کاری که انجام می‌دهد خط زدن نام خودش از فهرست غایب‌ها است.

هدف توانمندسازی ۲-۵: ورود کودکان به مرکز پیش از دبستان را کنترل کند.

از هنرجویان بخواهید از یک مرکز پیش از دبستان بازدید کنند و در مورد نحوهٔ برنامه‌ریزی ورود کودکان به مرکز گزارشی تهیه کنند و در کلاس ارائه دهند.

فعالیت ۷

از هنرجویان بخواهید در گروه‌های کلاسی در مورد راهکارهای خوشایند کردن ورود کودکان به مرکز پیش از دبستان برنامه‌ای را طراحی کنند و فهرستی از آنها را در کلاس ارائه دهند.

فعالیت ۸

از هنرجویان بخواهید در گروه‌های کلاسی در مورد روش‌های ورود و پذیرش کودکان به مرکز پیش از دبستان فهرستی تهیه کنند و در بازدید از یک مرکز پیش از دبستان آن را کامل کنند.

فعالیت ۹

هدف توانمندسازی ۳-۵: خروج کودکان از مرکز پیش از دبستان را توضیح دهد.

فعالیت ۱۰

از هنرجویان بخواهید در گروه‌های کلاسی با توجه به شکل مربوط، در مورد ضرورت سامان‌دهی خروج کودک از مراکز پیش از دبستان گفت‌وگو کنند و نتیجه را به کلاس ارائه دهند.

فعالیت ۱۱

از هنرجویان بخواهید در گروه‌های کلاسی با توجه به تجربیاتشان، در مورد حوادث هنگام ورود و خروج کودکان به مراکز پیش از دبستان گفت‌وگو کنند و نتیجه را در کلاس ارائه دهند.

فعالیت ۱۲

از هنرجویان بخواهید در گروه‌های کلاسی با توجه به آموخته‌های خود، در مورد روش‌های پیشگیری از حوادث ورود و خروج کودکان به مراکز پیش از دبستان، گفت‌وگو کنند و نتیجه را در کلاس ارائه دهند.

فعالیت ۱۳

از هنرجویان بخواهید پس از بازدید از یک مرکز پیش از دبستان، گزارشی از حوادث احتمالی مرکز تهیه کنند و در کلاس ارائه دهند.

فعالیت ۱۴

از هنرجویان بخواهید با توجه به منابع معتبر علمی معرفی شده، در گروه‌های کلاسی، در مورد نقش آموزش کارکنان مراکز پیش از دبستان در پیشگیری از حوادث احتمالی ورود کودکان به مراکز پیش از دبستان در منابع علمی جست‌وجو کنند و نتیجه را به صورت بروشور در کلاس ارائه دهند.

فعالیت ۱۵

از هنرجویان بخواهید در بازدید از یک مرکز پیش از دبستان، با مدیر مرکز در مورد حوادث احتمالی کودکان در ورود و خروج از مرکز مصاحبه کنند و با توجه به فرم مربوط گزارش آن را در کلاس ارائه دهند، سپس برای یک حادثه شبیه‌سازی شده گزارش آن را در فرم مخصوص پر کنند و در کلاس ارائه دهند.

هدف توانمندسازی ۴-۵: خروج کودکان از مرکز پیش از دبستان را کنترل کند.

فعالیت ۱۶

از هنرجویان بخواهید در گروه‌های کلاسی، در مورد مقررات خروج از هنرستان خود در موقعیت‌های مختلف (زمان آموزش، اتمام آموزش، بیماری یا حادثه پیش آمده) گفت‌وگو کنند و نتیجه را در کلاس ارائه دهند.

از هنرجویان بخواهید در گروه‌های کلاسی، در مورد مقررات تحویل کودک به والدین در مراکز پیش از دبستان با توجه به آنچه که یاد گرفته‌اند، فهرستی تهیه کنند و در کلاس ارائه دهند.

فعالیت ۱۷

از هنرجویان بخواهید در بازدید از مرکز پیش از دبستان، در مورد مقررات تحویل کودک به والدین گزارشی تهیه کنند و فهرست تهیه شده در فعالیت قبل را کامل کنند و نتیجه را در کلاس ارائه دهند.

فعالیت ۱۸

هدف توانمندسازی ۵-۵: روش‌های کنترل وسایل نقلیه و مسئولان رفت و آمد کودکان در مرکز پیش از دبستان را توضیح دهد.

از هنرجویان بخواهید در گروه‌های کلاسی با توجه به تجربیات خودشان، در مورد ایمنی سرویس حمل و نقل مرکز پیش از دبستان گفت‌وگو کنند و نتیجه را در کلاس ارائه دهند.

فعالیت ۱۹

از هنرجویان بخواهید در گروه‌های کلاسی، در خصوص ضرورت و اهمیت وسایل نقلیه ایمن گفت‌وگو کنند و نتیجه را در کلاس ارائه دهند.

فعالیت ۲۰

از هنرجویان بخواهید از روزنامه‌ها یک خبر در خصوص حوادث مرتبط با سرویس رفت‌وآمد کودکان را انتخاب کنند و در کلاس ارائه دهند.

فعالیت ۲۱

هدف توانمندسازی ۵-۶: وسایل نقلیه و مسئولان رفت و آمد کودکان در مرکز پیش از دبستان را کنترل کند.

از هنرجویان بخواهید در گروه‌های کلاسی با توجه به شکل مربوط، در مورد مشکلات سرویس هنرستان زمانی که در مسیر خراب می‌شود، گفت‌وگو کنند و نتیجه را در کلاس ارائه دهند.

فعالیت ۲۲

فعالیت ۲۳

از هنرجویان بخواهید در گروه‌های کلاسی، در مورد استانداردهای ایمنی و بهداشتی وسایل نقلیه از آیین‌نامه موجود در همراه هنرجو بررسی کنند و نتیجه را به صورت فهرست و آرسی در کلاس ارائه دهند.

فعالیت ۲۴

از هنرجویان بخواهید در گروه‌های کلاسی، در مورد مقررات سرویس نقلیه هنرستان خود و مسئولان رفت و آمد گفت‌وگو کنند و نتیجه را در کلاس ارائه دهند.

فعالیت ۲۵

از هنرجویان بخواهید در بازدید از یک مرکز، در مورد نتایج مثبت و منفی استفاده از سرویس حمل و نقل برای کودکان با والدین مصاحبه کنند و نتیجه را به صورت فهرستی در یک کارت طوماری در کلاس ارائه دهند.

فعالیت ۲۶

از هنرجویان بخواهید در گروه‌های کلاسی، در بازدید از یک مرکز پیش از دبستان، فهرست و آرسی‌های تهیه شده در مورد سرویس حمل و نقل و مسئولان رفت و آمد مرکز را کامل کنند و نتیجه را در کلاس گزارش دهند.

فصل ۵

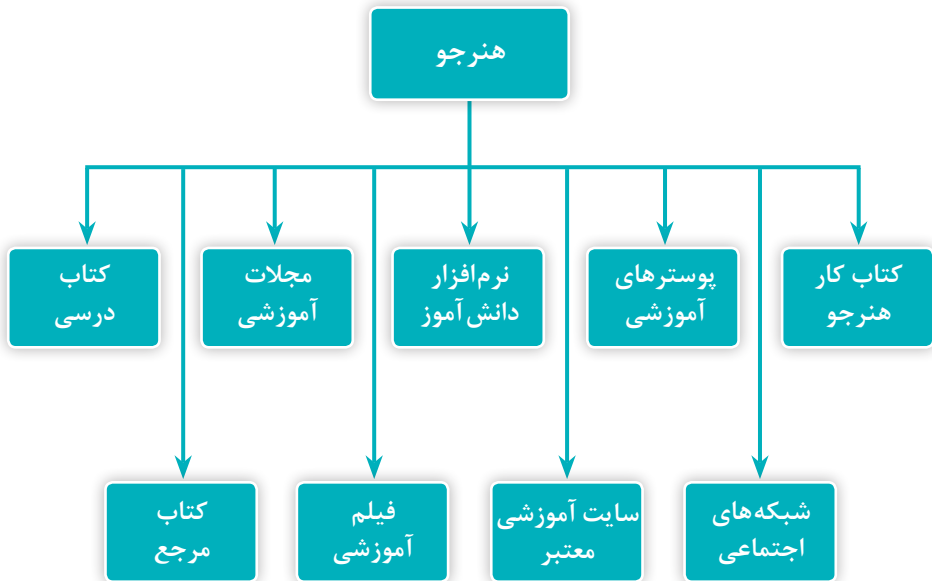
مراکز، مواد و منابع یادگیری، و صلاحیت
حرفه‌ای هنرآموز

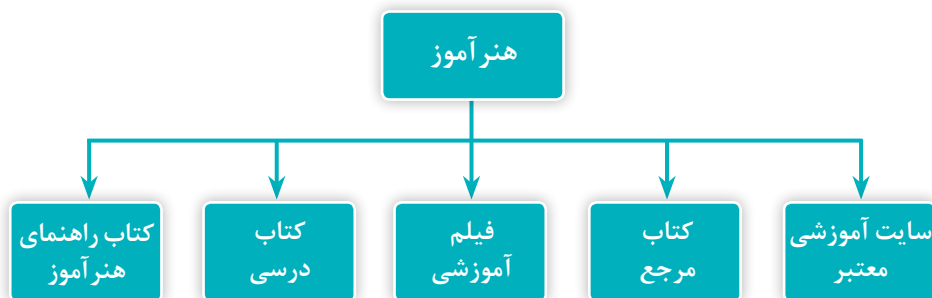
مراکز، رسانه‌ها، مواد و منابع یادگیری

مراکز یادگیری

کلاس درس، فضای کارگاه اختصاصی، محیط بسته و باز مراکز آموزش پیش از دبستان، محیط‌های کار واقعی، نمایشگاه‌های تخصصی مرتبط، بازدید علمی از مراکز تخصصی مرتبط

رسانه‌های یادگیری

مواد یادگیری

- وسایل آموزشی
- ماکت آموزشی
- ابزار و تجهیزات سرمایه‌ای و نیمه‌سرمایه‌ای
- مواد مصرفی

منابع یادگیری

- کتاب آموزشی منبع
- کتاب مرجع
- مجموعه دستورالعمل‌ها، آیین‌نامه‌ها و مقررات آموزش و پرورش و سازمان بهزیستی در ارتباط با ایمنی و بهداشت مراکز پیش از دبستان
- استانداردهای تحلیل و ارزشیابی حرفه

صلاحیت حرفه‌ای هنرآموزان رشته

- ۱ مدرک تحصیلی: کارشناسی و بالاتر
- ۲ رشته تحصیلی:
  - الف) علوم تربیتی (با گرایش‌های آموزش و پرورش پیش از دبستان و دبستان، روان‌شناسی تربیتی، مشاوره و راهنمایی تحصیلی)
  - ب) بهداشت عمومی و پرستاری (علوم پزشکی)
- ۳ مدارک حرفه‌ای: گذراندن دوره‌های زیر:
  - الف) آموزش‌های بدو استخدام و ضمن خدمت
  - ب) آموزش‌های فناوری مرتبط با محتوای برنامه درسی رشته
  - ج) گذراندن یکی از دو دوره زیر:
    - ۱- کارگاه‌های آموزشی مرتبط با مراکز دولتی و خصوصی

۲- دوره‌های عملی در مراکز آموزشی مرتبط

۴ تجربه کاری:

حداقل ۳ سال فعالیت آموزشی

الزامات اجرایی برنامه درسی رشته

- ۱ آموزش هنرآموزان، سرپرست بخش و دستیار هنرآموز برای دستیابی به شایستگی‌های حرفه‌ای و تخصصی رشته
- ۲ ایجاد و تجهیز کارگاه‌های آموزشی برای دستیابی به شایستگی‌های حرفه‌ای و تخصصی رشته
- ۳ تعیین استانداردهای آموزشی فضا برای فعالیت‌های عملی و کارگاهی رشته
- ۴ مشارکت مراکز دولتی و خصوصی و دیگر بخش‌های وزارت آموزش و پرورش برای تحقق اهداف رشته
- ۵ حضور یک هنرآموز و یک دستیار هنرآموز به ازای هر ۱۶ نفر هنرجو
- ۶ تخصیص منابع مالی برای تهیه و توزیع بسته آموزشی، پوستر و تجهیزات کارگاهی و مواد مصرفی رشته
- ۷ پایش برنامه درسی از طریق اعتبار بخشی، بازدید از واحدهای آموزشی و تهیه سازوکار ارزشیابی و اصلاح برنامه درسی، مواد و رسانه‌های یادگیری
- ۸ تجهیز کتابخانه‌های مراکز آموزشی رشته با کتاب‌های مرجع و مجموع دستورالعمل‌ها و آیین‌نامه‌های مصوب (وزارت آموزش و پرورش، سازمان بهزیستی، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی)

اعتبار بخشی

- مرحله اول اعتبار بخشی در شوراهای تخصصی در مراحل تألیف انجام می‌شود.
- مرحله دوم اعتبار بخشی بعد از گذشت یک سال توسط کارشناسان دفتر به روش قضاوتی و با همکاری گروه‌های آموزشی استان‌ها انجام می‌گیرد و حداقل پنج سال بعد از اعتبار بخشی مرحله دوم اعتبار خواهد داشت.

ارزشیابی / اصلاح / بهبود

- بر اساس فرایند اعتبار سنجی، هر ۵ سال برنامه درس پرورش مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی مورد ارزشیابی و اصلاح کامل قرار می‌گیرد.
- برنامه درس پرورش مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی هر دو سال مورد اصلاحات جزئی قرار می‌گیرد.

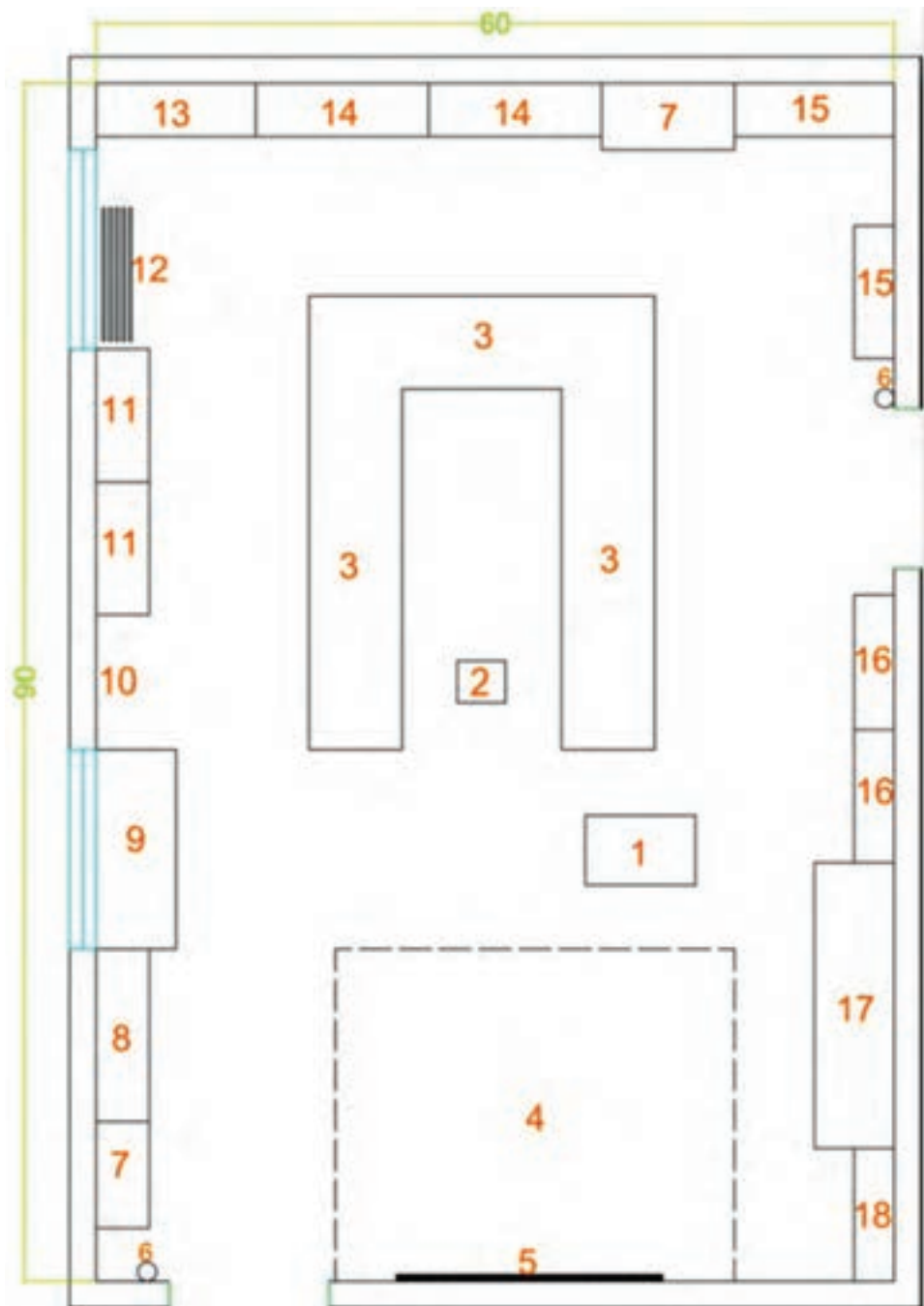
فصل ۶

استاندارد فضا

این درس در فضای کلاس، کارگاه تخصصی رشته (کارگاه فعالیت‌های هنری و خلاق) و فضای بسته و باز مراکز آموزش پیش از دبستان ارائه می‌شود. در مورد استاندارد فضا و چیدمان تجهیزات آموزشی درس باید به استانداردهای تعیین شده رشته و سازمان نوسازی مدارس، توجه شود.

کارگاه فعالیت‌های هنری و خلاق

- ۱ میز هنرآموز
- ۲ ویدئو پروژکتور
- ۳ میز کار هنرجو
- ۴ سکوی اجرای نمایش
- ۵ تخته و پرده نمایش متحرک
- ۶ کپسول آتش‌نشانی
- ۷ روشویی
- ۸ کمد کاردستی با وسایل دور ریختنی و بی مصرف
- ۹ میز کار متحرک
- ۱۰ آینه قدی
- ۱۱ تجهیزات نمایش
- ۱۲ پنل متحرک
- ۱۳ کتابخانه
- ۱۴ نمایشگاه کارهای دستی و خلاقانه
- ۱۵ کمد هنرجو
- ۱۶ کمد تجهیزات هنری
- ۱۷ میز رایانه
- ۱۸ کمد وسایل صوتی و تصویری

فصل ۷

ایم‌نی و بهداشت در کارگاه‌های تخصصی

مقررات ایمنی کارگاه‌های هنرستان

مقررات ایمنی کارگاه‌های هنرستان‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش، به واسطه فعالیت‌های کارگاهی، با سایر مدارس عادی تفاوت‌هایی دارند که به توجه بیشتر عوامل اجرایی واحدهای آموزشی و مدیریت آموزش و پرورش نیاز دارد. امید است همکاران گرامی با احساس مسئولیت و تدبیر لازم، همراه با هوشیاری کامل و کسب اطلاع از محیط کاری خود، از بروز حوادث غیرمترقبه که به خسارات جانی و مالی منجر می‌شود، با توجه به نکات زیر جلوگیری کنند.

۱ آشنا کردن عوامل اجرایی آموزشگاه با آیین‌نامه‌ها، دستورالعمل‌ها، بخشنامه‌ها و سایر مقررات و قوانین مربوط به وظایف آنان؛

۲ تذکر وظایف و تکالیف شرعی و اسلامی کارکنان در حفاظت از بیت‌المال و اتخاذ تدابیر لازم در حفظ و حراست اموال واحد آموزشی و جلوگیری از هرگونه اسراف در خریده‌ها و مواد مصرفی؛

۳ حفظ و نگهداشت ساختمان واحد آموزشی از نظر استحکام، مسایل ایمنی، تأسیسات، محوطه، ابزار، وسایل و امثال آن؛

۴ بازدید و کنترل پنجره‌ها، درها، فلکه‌ها، شبکه‌های روشنایی، حرارتی، آب‌رسانی، گازرسانی و سایر اموال و تأسیسات واحد تحت نظر در پایان ساعات اداری و حصول اطمینان از بسته بودن یا باز بودن و یا روشن و خاموش شدن آنها؛

۵ جلوگیری از ورود افراد ناشناس و جلوگیری از خروج غیرمجاز اموال، اشیاء و مواد اولیه از قبیل لوازم و تجهیزات در ساعات اداری و غیراداری از کارگاه؛

۶ خارج کردن وسایل اسقاطی و فرسوده (استفاده بیشتر از آنها خطرناک است)؛

۷ تأکید بر رعایت اصول ایمنی در کلیه بخش‌های هنرستان به‌ویژه کارگاه‌ها؛

۸ نظارت بر استفاده صحیح و حفاظت از وسایل تکثیر و واگذاری مسئولیت نگهداری آنها به یکی از کارکنان هنرستان. این‌گونه وسایل باید در اتاقی محفوظ و دور از دسترس عموم نگهداری شود؛

۹ حفظ و حراست اموال و جهات ایمنی به خصوص در مواقع و ایام تعطیل و بررسی وضع درهای ورودی و خروجی و پنجره‌های ساختمان‌ها و صدور دستور لازم در جهت رفع نواقص آنها؛

۱۰ پیش‌بینی و جلوگیری از بروز آتش‌سوزی (سرکشی به وسایل نفت‌سوز و حرارتی پس از تعطیلی کار روزانه)، سرقت، آسیب، خرابی و سایر حوادث در واحد ساختمانی یا شبکه‌های تأسیساتی و اموال و اثاثیه و کالاها و تجهیزات تحت نظر؛

۱۱ اطلاع دادن فوری اتفاقات و حوادث غیرمترقبه نظیر آتش‌سوزی، دزدی و خرابی به مسئولان و انجام اقدامات احتیاطی اولیه؛

۱۲ ایجاد عوامل حفاظتی و ایمنی در کارگاه و آزمایشگاه و برنامه‌ریزی در جهت

آموزش اصول ایمنی و بهداشت؛

۱۳ تشکیل کمیته فنی و حفاظتی در کارگاه به منظور جلوگیری از بروز هرگونه خطر احتمالی؛

۱۴ پوشیدن لباس کار هنرآموزان و استادکاران و هنرجویان از نظر ایمنی و بهداشت در محیط کارگاه؛

۱۵ برقراری و حفظ نظم در کلاس درس و محیط‌های آموزش عملی (کارگاه‌ها، آزمایشگاه‌ها، مزارع، باغ‌ها، تأسیسات، اردوها، گردش‌های علمی و مؤسسات مورد بازدید)؛

۱۶ تهیهٔ تابلو برای کلیه کلیدهای انبارها، ساختمان‌ها، تأسیسات در محل مناسب در انبار مرکزی؛

۱۷ بازدید از اشیاء، وسایل و اموال اعم از فنی، اداری، آموزشی و تأسیساتی و غیره و توصیه به حفظ و نگهداری آنها از سوی استفاده‌کنندگان؛

۱۸ نظارت بر انبار لوازم و میزان موجودی‌های کارگاه‌ها و نحوهٔ خرید و مصرف مواد و نیز ترتیب تنظیم دفاتر اموال هنرستان طبق دستورالعمل‌های ابلاغی و به نحوی که دقیقاً متضمن اموال غیر استهلاکی هنرستان در هر زمان باشد؛

۱۹ انجام سایر اموری که با رعایت قوانین، آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌های مربوط در ارتباط کامل با نظم اداری و مالی آموزشگاه باشد؛

۲۰ تهیهٔ فرم شناسنامه برای تجهیزات مختلف کارگاهی و دستگاه‌های آزمایشگاهی و دیگر وسایل و ابزار کار و غیره.

آیین‌نامهٔ انضباطی

آگاهی هنرآموزان و هنرجویان از آیین‌نامه انضباطی کارگاه‌ها و رعایت آن می‌تواند از بروز خسارات و آسیب‌های جبران‌ناپذیر جلوگیری کند. مهم‌ترین موارد عبارت‌اند از:

۱ رعایت اخلاق، ادب و احترام و حسن رفتار، و مشارکت در انجام فعالیت‌های کارگاهی؛

۲ رعایت مقررات آموزشی و تربیتی؛

۳ حضور به‌موقع در کارگاه و هماهنگی برای انجام فعالیت‌های آموزشی مربوط؛

۴ نظارت و هماهنگی در رعایت بهداشت و نظافت فردی و پاکیزه نگه‌داشتن محیط کارگاه؛

۵ استفاده از کفش و لباس مناسب و متناسب با شئونات اسلامی؛

۶ خودداری از به‌کار بردن وسایل تجملی و آرایشی (انگشتر، زنجیر، دستبند و غیره) به منظور ایمنی در کارگاه‌ها؛

- ۷ الزام به پوشیدن لباس کار در کارگاه (رنگ لباس کار با نظر معاونت فنی است)؛
- ۸ جبران خسارت وارد شده توسط هنرجو به وسایل یا دستگاه‌های کارگاه. در صورتی که مقصر عمدی شناخته شود، مخارج تعمیرات و یا خرید آن دستگاه به عهده وی خواهد بود و در غیر این صورت، به تشخیص سرپرست کارگاه توسط هنرستان تأمین خواهد شد؛
- ۹ اتصال هرگونه وسیله برقی به شبکه برق توسط هنرجویان با رعایت اصول ایمنی و تحت نظر هنرآموز؛
- ۱۰ ممنوعیت استفاده از تلفن همراه طبق دستورالعمل آموزش و پرورش در محیط کارگاه؛
- ۱۱ حفظ خونسردی در صورت بروز هرگونه حادثه در کارگاه و رعایت موارد ایمنی لازم (در صورت ایجاد برق گرفتگی بلافاصله برق اصلی تابلو را قطع کنید و به مسئول مربوطه اطلاع دهید).

فصل ۸

ارزشیابی

با توجه به اهمیت ارزشیابی در جهت کسب شایستگی‌های مورد انتظار هر واحد یادگیری، لازم است ابتدا فرم‌های مربوط به ارزشیابی شایستگی را که در پایان هر واحد یادگیری آورده شده است، به هنرجویان معرفی کنید. نمرات هر مرحله و شاخص‌های ارزشیابی را با توجه به کاربرگ‌های پیشنهادی آنها توضیح دهید و با مثال‌های عینی، شرایط قبولی در هر مرحله و کل واحد یادگیری را شرح دهید. توجه داشته باشید که هنرجو بر حسب نوع فعالیت‌های عملی - مهارتی موجود در کتاب درسی، می‌تواند به شایستگی‌های مورد انتظار دست یابد که اکثراً این فعالیت‌ها به حالت‌های زیر ارائه شده است:

۱ طراحی و اجرای فعالیت‌های آموزشی - تربیتی

۲ تهیه فهرست واری و ارائه گزارش آن

۳ تهیه فهرست و ارائه گزارش آن

بعد از آموزش هر مرحله کاری از واحد یادگیری و با به‌کارگیری کاربرگ‌های پیشنهادی می‌توانید نمره شایستگی هنرجو را در سه سطح زیر مشخص کنید:

الف) بالاتر از انتظار = نمره شایستگی ۳

ب) در حد انتظار = نمره شایستگی ۲

ج) پایین‌تر از انتظار = نمره شایستگی ۱

در ادامه این فصل با نحوه ارزشیابی شایستگی واحدهای یادگیری درس پرورش مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی، کاربرگ‌های پیشنهادی سنجش شاخص‌های ارزشیابی هر واحد یادگیری و نحوه محاسبه نمره شایستگی هنرجو، همراه با مثال آشنا می‌شوید.

ارزشیابی شایستگی توسعه مشارکت مربی با کودک

شرح کار:

طراحی و اجرای یک فعالیت برای برقراری ارتباط مؤثر با کودک (داستان، شعرخوانی، نمایش خلاق و غیره)
طراحی و اجرای یک فعالیت از نحوه به کارگیری شیوه‌های توسعه مشارکت با کودک (به کارگیری قوانین، فراهم کردن الگوهای عملی برای کودک و غیره)

طراحی و اجرای یک فعالیت از نحوه آموزش حقوق کودک با استفاده از روش‌های به کارگیری مواد حقوق کودک
طراحی هر فعالیت با توجه به موارد زیر انجام شود:

نام فعالیت: نوع فعالیت:

هدف فعالیت: مکان فعالیت:

زمان فعالیت: وسیله و ابزار مورد نیاز:

سن کودکان: تعداد کودکان:

تعداد مربی و کمک‌مربی: روش کار:

● اجرا با توجه به طراحی فعالیت انجام شود.

استاندارد عملکرد:

توسعه ارتباط و مشارکت مربی با کودک از طریق برقراری ارتباط و مشارکت مؤثر با کودک و به کارگیری حقوق کودک مطابق قوانین ملی و بین‌المللی در توسعه ارتباط و مشارکت با کودک براساس منابع علمی و آموزشی وزارت آموزش و پرورش و سازمان بهزیستی کشور

شاخص‌ها:

به کارگیری شیوه‌های توسعه مشارکت با کودک متناسب با سن

برقراری ارتباط مؤثر با کودک (احترام به کودک و توجه به تفاوت‌های فردی)

به کارگیری حقوق کودک در توسعه ارتباط و مشارکت با کودک (حقوق کودک و آشنا ساختن کودک با حقوق خود)

شرایط انجام کار و ابزار و تجهیزات:

شرایط انجام کار: توسعه ارتباط و مشارکت با کودک با توجه به شرایط زیر:

ابزار: لوازم التحریر، کتاب قصه، شعر

مکان: مرکز آزمون زمان: ۱۰ دقیقه

استاندارد: منابع علمی و آموزشی آموزش و پرورش پیش از دبستان و سازمان بهزیستی

معیار شایستگی:

ردیف	مرحله کار	حداقل نمره قبولی از ۳	نمره هنرجو
۱	برقراری ارتباط مؤثر با کودک	۲	
۲	توسعه مشارکت با کودک	۱	
۳	به کارگیری حقوق کودک در توسعه ارتباط و مشارکت با کودک	۲	
	شایستگی‌های غیر فنی، ایمنی، بهداشت، توجهات زیست‌محیطی و نگرش: شایستگی‌های غیر فنی: یادگیری، شرکت در اجتماعات و فعالیت‌ها ایمنی: رعایت استانداردهای ایمنی موجود در آیین‌نامه‌های مراکز پیش از دبستان بهداشت: رعایت موارد بهداشتی در انجام فعالیت‌ها توجهات زیست‌محیطی: رعایت بهداشت و سالم‌سازی محیط نگرش: احترام به حقوق کودک	۲	
	میانگین نمرات		*

* حداقل میانگین نمرات هنرجو برای قبولی و کسب شایستگی، ۲ است.

ارزشیابی شایستگی توسعه ارتباط و مشارکت مربی با مدیر

شرح کار:

تهیه فهرستی واری از وظایف و شرایط کارکنان مراکز پیش از دبستان و ارائه گزارش تهیه فهرستی از نحوه مشارکت در تدوین برنامه‌های آموزشی پیش از دبستان شامل حضور مرتب در جلسات، طرح مشکلات، طرح نیازهای کودکان، والدین، همکاران، مشکلات اجرایی کارها و ارائه گزارش تهیه یک گزارش برای اطلاع‌رسانی مورد خاص به مدیر با توجه به معیارهای گزارش‌دهی:

- مشخصات کودک
- وضعیت خانوادگی
- نوع ارجاع
- مورد خاص کودک
- وضعیت کنونی کودک
- دلایل ارجاع
- الگوی تهیه فهرست واری مناسب:
- ۱- موضوع مشخص باشد.
- ۲- گروه سنی مشخص باشد.
- ۳- راهنمای تکمیل داشته باشد.
- ۴- هر ماده فهرست متناسب با موضوع باشد.
- ۵- هر ماده یکی از رفتارهای مهم و قابل مشاهده را ارزشیابی کند.
- ۶- هر ماده به صورت جمله کوتاه آورده شود.

استاندارد عملکرد:

توسعه ارتباط و مشارکت مربی با مدیر از طریق شناخت وظایف و شرایط کارکنان مراکز پیش از دبستان، مشارکت در تدوین و اجرای برنامه‌های مرکز پیش از دبستان و اطلاع‌رسانی موارد خاص کودکان به مدیر براساس منابع علمی معتبر، استانداردهای بین‌المللی، دستورالعمل‌های وزارت آموزش و پرورش و سازمان بهزیستی کشور

شاخص‌ها:

- ۱- توسعه شناخت وظایف و شرایط کارکنان مراکز پیش از دبستان
- ۲- مشارکت در تدوین و اجرای برنامه‌های مرکز پیش از دبستان (مشارکت در تدوین برنامه‌های آموزشی)
- ۳- اطلاع‌رسانی موارد خاص کودکان به مدیر (شناسایی، گزارش و ارجاع)

شرایط انجام کار و ابزار و تجهیزات:

شرایط انجام کار: توسعه ارتباط و مشارکت با مدیر با توجه به شرایط زیر:

ابزار: لوازم التحریر

مکان: مرکز آزمون

زمان: ۱۰ دقیقه

استاندارد: منابع علمی معتبر آموزش و پرورش پیش از دبستان و سازمان بهزیستی

معیار شایستگی:

ردیف	مرحله کار	حداقل نمره قبولی از ۳	نمره هنرجو
۱	مشارکت در تدوین برنامه‌های آموزشی مرکز پیش از دبستان	۱	
۲	به‌کارگیری مقررات و قوانین مرکز پیش از دبستان	۲	
۳	اطلاع‌رسانی موارد خاص کودکان به مدیر	۲	
	شایستگی‌های غیرفنی، ایمنی، بهداشت، توجهات زیست‌محیطی و نگرش: شایستگی‌های غیرفنی: مسئولیت‌پذیری ایمنی: رعایت استانداردهای ایمنی موجود در آیین‌نامه‌های مهدها بهداشت: رعایت موارد بهداشتی در انجام فعالیت‌ها توجهات زیست‌محیطی: رعایت بهداشت و سالم‌سازی محیط نگرش: همکاری	۲	
	میانگین نمرات		*

* حداقل میانگین نمرات هنرجو برای قبولی و کسب شایستگی، ۲ است.

ارزشیابی شایستگی توسعه ارتباط و مشارکت مربی با کارکنان

شرح کار:

تهیه فهرستی از روش‌های ارتباط و مشارکت مربی با همکاران (برگزاری جلسات هم‌اندیشی، ترتیب دادن فعالیت‌های گروهی، برگزاری اردوهای علمی - تفریحی و زیارتی و غیره) و ارائه گزارش
تهیه فهرست واریسی برای نظارت بر فعالیت مراقب و مربی‌یار (براساس شرح وظایف) و ارائه گزارش
تهیه فهرستی از روش‌های توسعه شناخت از مشکلات ارتباط و مشارکت با همکاران (ضعف مهارت‌های ارتباطی، ناهماهنگی در انجام برنامه‌ها، ناآگاهی مدیران و غیره) و روش‌های بهبود ارتباطات و ارائه گزارش
الگوی تهیه فهرست واریسی مناسب:

- ۱- موضوع مشخص باشد.
- ۲- گروه سنی مشخص باشد.
- ۳- راهنمای تکمیل داشته باشد.
- ۴- هر ماده فهرست متناسب با موضوع باشد.
- ۵- هر ماده یکی از رفتارهای مهم و قابل مشاهده را ارزشیابی کند.
- ۶- هر ماده به صورت جمله کوتاه آورده شود.

استاندارد عملکرد:

توسعه ارتباط و مشارکت با کارکنان مراکز پیش از دبستان از طریق توسعه شناخت روش‌های ارتباط و مشارکت مربی با همکاران، نظارت بر فعالیت مراقب و مربی‌یار و توسعه شناخت مشکلات ارتباطی و مشارکتی با کارکنان براساس منابع علمی معتبر، استانداردهای بین‌المللی، دستورالعمل‌های وزارت آموزش و پرورش و سازمان بهزیستی کشور

شاخص‌ها:

- ۱- توسعه شناخت روش‌های ارتباط و مشارکت مربی با همکاران
- ۲- نظارت بر فعالیت مراقب و مربی‌یار
- ۳- توسعه شناخت مشکلات ارتباط و مشارکت با همکاران

شرایط انجام کار و ابزار و تجهیزات:

شرایط انجام کار: توسعه ارتباط و مشارکت با همکاران با توجه به شرایط زیر:

ابزار: لوازم التحریر

مکان: مرکز آزمون

زمان: ۱۰ دقیقه

استاندارد: منابع علمی معتبر آموزش و پرورش پیش از دبستان و سازمان بهزیستی

معیار شایستگی:

ردیف	مرحله کار	حداقل نمره قبولی از ۳	نمره هنرجو
۱	توسعه شناخت روش‌های ارتباط و مشارکت مربی با همکاران	۲	
۲	نظارت بر فعالیت مراقب و مربی‌یار	۱	
۳	توسعه شناخت مشکلات ارتباط و مشارکت با همکاران	۲	
	شایستگی‌های غیرفنی، ایمنی، بهداشت، توجهات زیست‌محیطی و نگرش: شایستگی‌های غیرفنی: شرکت در اجتماعات و فعالیت‌ها ایمنی: رعایت استانداردهای ایمنی موجود در آیین‌نامه‌های مهدها و استفاده از روپوش کار بهداشت: رعایت موارد بهداشتی در انجام فعالیت‌ها توجهات زیست‌محیطی: آلوده نکردن محیط نگرش: علاقه به کار گروهی	۲	
	میانگین نمرات		*

* حداقل میانگین نمرات هنرجو برای قبولی و کسب شایستگی، ۲ است.

ارزشیابی شایستگی توسعه ارتباط و مشارکت مربی با والدین

شرح کار:

تهیه فهرستی از روش‌های برقراری ارتباط با والدین (حضور، مکاتبه‌ای، بازدید از منزل، شبکه‌های اجتماعی، تلفنی، پیامک، گزارش روزانه و غیره) و ارائه گزارش
تهیه فهرستی از شیوه‌های مشارکت والدین در برنامه‌های مراکز پیش از دبستان (ساختن وسایل کمک‌آموزشی، همکاری در ترویج میراث فرهنگی، همکاری در معرفی مشاغل و غیره) و ارائه گزارش
تهیه فهرستی از شیوه‌های آموزش خانواده (جلسه آشنایی با مرکز، مشاهده برنامه‌ها و فعالیت‌ها و غیره) و ارائه گزارش

استاندارد عملکرد:

توسعه ارتباط و مشارکت با والدین از طریق شیوه‌های برقراری ارتباط و مشارکت با والدین و برگزاری آموزش خانواده براساس منابع علمی معتبر، استانداردهای بین‌المللی، دستورالعمل‌های وزارت آموزش و پرورش و سازمان بهزیستی کشور
شاخص‌ها:
توسعه برقراری ارتباط با والدین (جلسه، تلفن، مکاتبه و غیره)
توسعه مشارکت والدین در برنامه‌های مراکز پیش از دبستان (استفاده از تخصص والدین، تشکیل جلسات انجمن اولیا و مربیان)
توسعه شناخت روش‌های آموزش خانواده

شرایط انجام کار و ابزار و تجهیزات:

شرایط انجام کار: توسعه ارتباط و مشارکت با والدین با توجه به شرایط زیر:

ابزار: لوازم‌التحریر

مکان: مرکز آزمون

زمان: ۱۰ دقیقه

استاندارد: منابع علمی معتبر آموزش و پرورش پیش از دبستان و سازمان بهزیستی

معیار شایستگی:

ردیف	مرحله کار	حداقل نمره قبولی از ۳	نمره هنرجو
۱	برقراری ارتباط مؤثر با والدین	۲	
۲	توسعه مشارکت با والدین	۲	
۳	توسعه شناخت روش‌های آموزش خانواده	۱	
	شایستگی‌های غیرفنی، ایمنی، بهداشت، توجهات زیست‌محیطی و نگرش: شایستگی‌های غیرفنی: شرکت در اجتماعات و فعالیت‌ها ایمنی: رعایت استانداردهای ایمنی موجود در آیین‌نامه‌های مراکز پیش از دبستان بهداشت: رعایت موارد بهداشتی در انجام فعالیت‌ها توجهات زیست‌محیطی: رعایت بهداشت و سالم‌سازی محیط نگرش: مسئولیت‌پذیری	۲	
	میانگین نمرات		*

* حداقل میانگین نمرات هنرجو برای قبولی و کسب شایستگی، ۲ است.

ارزشیابی شایستگی کنترل ورود و خروج کودکان

شرح کار:

تهیه فهرستی از کنترل ورود و جذب کودک (حضور دائمی مسئول در ورودی، دفتر ثبت ورود کودک، اطلاع ورود کودک به مربی و کمک مربی، تحویل کودک به مربی مربوط، پذیرش و یادداشت توصیه‌های والدین در مورد کودک) و ارائه گزارش تهیه فهرستی از کنترل خروج کودک (اطلاع به مربی جهت آماده کردن کودک برای تحویل به والدین، تحویل کودک به والدین توسط مربی، در صورت حضور نداشتن والدین؛ تحویل کودک با ارائه کارت شناسایی و هماهنگی قبلی والدین، گزارش موارد خاص به والدین، در صورت داشتن سرویس با اجرای بندهای قبلی به کمک مربی سرویس) و ارائه گزارش تهیه فهرست واریسی بهداشت و ایمنی وسایل نقلیه و مسئولان رفت و آمد (حداقل ۴ ماده از آیین‌نامه) و ارائه گزارش الگوی تهیه فهرست واریسی مناسب:

- ۱- موضوع مشخص باشد.
- ۲- گروه سنی مشخص باشد.
- ۳- راهنمای تکمیل داشته باشد.
- ۴- هر ماده فهرست متناسب با موضوع باشد.
- ۵- هر ماده یکی از رفتارهای مهم و قابل مشاهده را ارزشیابی کند.
- ۶- هر ماده به صورت جمله کوتاه آورده شود.

استاندارد عملکرد:

کنترل ورود و خروج کودکان از طریق کنترل ورود کودک به مرکز، کنترل خروج کودک از مرکز و کنترل وسایل نقلیه و مسئولان رفت و آمد مرکز پیش از دبستان براساس منابع علمی و آموزشی وزارت آموزش و پرورش و سازمان بهزیستی کشور

شاخص‌ها:

کنترل ورود و جذب کودک (شیوه‌های ارتباط مؤثر با کودکان در بدو ورود و برنامه‌ریزی)
کنترل خروج کودک (برنامه‌ریزی و تحویل به افراد آشنا یا سرویس)
کنترل وسایل نقلیه و مسئولان رفت و آمد (ایمن بودن، بهداشتی بودن و شرایط اخلاقی مسئولان)

شرایط انجام کار و ابزار و تجهیزات:

شرایط انجام کار: کنترل ورود و خروج کودک با توجه به شرایط زیر:

ابزار: لوازم التحریر

مکان: مرکز آزمون

زمان: ۱۰ دقیقه

استاندارد: منابع علمی معتبر آموزش و پرورش پیش از دبستان و سازمان بهزیستی

معیار شایستگی:

ردیف	مرحله کار	حداقل نمره قبولی از ۳	نمره هنرجو
۱	کنترل ورود کودک	۲	
۲	کنترل خروج کودک	۱	
۳	کنترل وسایل نقلیه و مسئولان رفت و آمد	۲	
	<p>شایستگی‌های غیرفنی، ایمنی، بهداشت، توجهات زیست‌محیطی و نگرش:</p> <p>شایستگی‌های غیرفنی: مسئولیت‌پذیری</p> <p>ایمنی: رعایت استانداردهای ایمنی موجود در آیین‌نامه‌های مهدها</p> <p>بهداشت: رعایت موارد بهداشتی در انجام فعالیت‌ها</p> <p>توجهات زیست‌محیطی: رعایت بهداشت و سالم‌سازی محیط</p> <p>نگرش: تعهد</p>		۲
	میانگین نمرات		*

* حداقل میانگین نمرات هنرجو برای قبولی و کسب شایستگی، ۲ است.

کاربرگ پیشنهادی نمره دهی ارزشیابی پایانی مراحل کاری واحدهای یادگیری - طراحی فعالیت‌های آموزشی - تربیتی

نمره واحد یادگیری	نتایج مورد انتظار	شاخص	موارد	معیار سنجش	نمره	نمره هنرجو (با ضریب ۵)
مراحل واحدهای یادگیری	بالتر از انتظار	طراحی فعالیت	نام فعالیت	بیانگر موضوع و محتوایی است که قرار است مربی آموزش دهد؛	۳	
			هدف فعالیت	دربارنده فعالیت‌هایی است که فراگیران با انجام آنها نشان می‌دهند که یادگیری صورت گرفته است؛		
			زمان فعالیت	برای اجرای فعالیت‌ها و تجارب یادگیری باید به فراگیران، فرصت کافی داده شود.		
			سن کودک	با توجه به سن زمانی و ویژگی‌های رشدی و نیازهای او در هر دوره سنی فعالیت طراحی می‌شود؛		
			تعداد مربی و مربی‌یار	براساس سن کودکان متفاوت است؛		
			نوع فعالیت	براساس محتوا و موضوع به صورت فردی یا گروهی انجام می‌شود؛		
			مکان فعالیت	فضایی که هنرجویان در مراحل کار و فعالیت در مراکز پیش از دبستان در آن مشغول به کار می‌شوند، با دو عنوان فضای باز و بسته مطرح می‌شود.		
			وسيله و ابزار مورد نیاز	برحسب نوع فعالیت متفاوت است؛		
			تعداد کودکان	براساس سن، محتوا و نوع فعالیت متفاوت است؛		
	روش کار	براساس هدف، محتوا، نوع فعالیت، سن و زمان انجام می‌شود.				
	اجرای فعالیت	براساس طراحی فعالیت انجام شود.				
		متناسب با روش کار ارائه شده، انجام شود.				
		متناسب با گروه سنی باشد.				
		از ابزار استفاده صحیح کند.				
		در اجرای فعالیت نوآوری داشته باشد.				
		سرعت عمل داشته باشد.				
		با نظارت مربی فعالیت را اجرا کند.				
		در حد انتظار	طراحی فعالیت	نام فعالیت	بیانگر موضوع و محتوایی است که قرار است مربی آموزش دهد؛	۲
هدف فعالیت				دربارنده فعالیت‌هایی است که فراگیران با انجام آنها نشان می‌دهند که یادگیری صورت گرفته است؛		
سن کودک	با توجه به سن زمانی و ویژگی‌های رشدی و نیازهای او در هر دوره سنی فعالیت طراحی می‌شود؛					
مکان فعالیت	فضایی که هنرجویان در مراحل کار و فعالیت در مراکز پیش از دبستان در آن مشغول به کار می‌شوند، با دو عنوان فضای باز و بسته مطرح می‌شود.					
وسيله و ابزار مورد نیاز	برحسب نوع فعالیت متفاوت است؛					
روش کار	براساس هدف، محتوا، نوع فعالیت، سن و زمان انجام می‌شود.					
براساس طراحی فعالیت انجام شود.						
متناسب با روش کار ارائه شده، انجام شود.						
متناسب با گروه سنی باشد.						
از ابزار استفاده صحیح کند.						
در اجرای فعالیت نوآوری داشته باشد.						
سرعت عمل داشته باشد.						
با نظارت مربی فعالیت را اجرا کند.						
براساس طراحی فعالیت انجام شود.						
پایین‌تر از انتظار	طراحی فعالیت	۵ مورد یا کمتر از آن	در این صورت هنرجو شرایط کسب شایستگی را ندارد. *	۱		
		اجرای فعالیت	فعالیت را ناقص اجرا کند.			

* در صورت کسب نکردن شایستگی در واحد یادگیری، هنرجو باید در امتحان جبرانی هنرستان شرکت کند.

کاربرگ پیشنهادهای نمره‌دهی ارزشیابی پایانی مراحل کاری واحدهای یادگیری - تهیه فهرست و اراسی

نمره هنرجو (با ضریب ۵)	نمره	معیار سنجش	شاخص	نتایج مورد انتظار	واحد یادگیری				
	۳	موضوع مشخص باشد.	تهیه فهرست و اراسی	بالاتر از انتظار	واحدهای یادگیری				
		گروه سنی مشخص باشد.							
		راهنمای تکمیل داشته باشد.							
		هر ماده متناسب با موضوع باشد.							
		هر ماده یکی از رفتارهای مهم و قابل مشاهده را ارزشیابی کند.							
		هر ماده به صورت جمله کوتاه آورده شود.							
		براساس فهرست و اراسی، مشاهده انجام شود و هر کدام از موارد ثبت شود.	مشاهده						
		برنامه‌ریزی: تمام روند گزارش ابتدا باید در ذهن آماده و برنامه‌ریزی شود.							
		تنظیم و سازمان‌دهی: گزارش باید موضوع، مقدمه، بدنه و پایان داشته باشد.							
		شرایط نگارش: گزارش باید مرتبط، قابل فهم، جذاب و توضیحی باشد.							
		تهیه متن نهایی: گزارش باید تجدید نظر و اصلاح شود و متن نهایی به صورت مختصر تهیه شود.							
	۲	موضوع مشخص باشد.	تهیه فهرست و اراسی	در حد انتظار	واحدهای یادگیری				
		راهنمای تکمیل داشته باشد.*							
		هر ماده متناسب با موضوع باشد.							
		هر ماده یکی از رفتارهای مهم و قابل مشاهده را ارزشیابی کند.							
		براساس فهرست و اراسی، مشاهده انجام شود و هر کدام از موارد ثبت شود.							
		برنامه‌ریزی: تمام روند گزارش ابتدا باید در ذهن آماده و برنامه‌ریزی شود.							
		تنظیم و سازمان‌دهی: گزارش باید موضوع و بدنه داشته باشد.	مشاهده						
		شرایط نگارش: گزارش باید مرتبط و قابل فهم باشد.							
		تهیه متن نهایی: متن نهایی گزارش باید به صورت مختصر تهیه شود.							
				۱		سه مورد یا کمتر از آن رعایت شده باشد.	تهیه فهرست و اراسی	پایین‌تر از انتظار*	واحدهای یادگیری
						تمامی موارد ثبت نشده باشد.	مشاهده		
دو مورد یا کمتر از آن رعایت شده باشد.	ارائه گزارش								
** در این صورت هنرجو شرایط کسب شایستگی را ندارد.									

* در بعضی از فهرست‌های و اراسی، مثل مراحل رشد، سن نقش اساسی دارد و ذکر گروه سنی مهم است.
** در صورت کسب نکردن شایستگی در واحد یادگیری، هنرجو باید در امتحان جبرانی هنرستان شرکت کند.

کاربرگ پیشنهادی نمره‌دهی ارزشیابی پایانی مراحل کاری واحدهای یادگیری - تهیه فهرست

نمره هنجرو (با ضریب ۵)	نمره	معیار سنجش	شاخص	نتایج مورد انتظار	واحد یادگیری
	۳	موضوع داشته باشد.	تهیه فهرست	بالاتر از انتظار	
		هدف داشته باشد.			
		محتوا داشته باشد.			
		براساس مقیاس درجه‌بندی یا واقعه‌نگاری، مشاهده ثبت شود.	مشاهده		
		برنامه‌ریزی: تمام روند گزارش ابتدا باید در ذهن آماده و برنامه‌ریزی شود.	ارائه گزارش		
		تنظیم و سازمان‌دهی: گزارش باید موضوع، مقدمه، بدنه و پایان داشته باشد.			
		شرایط نگارش: گزارش باید مرتبط، قابل فهم، جذاب و توضیحی باشد.			
		تهیه متن نهایی: گزارش باید تجدید نظر و اصلاح شود و متن نهایی به صورت مختصر تهیه شود.			
	۲	موضوع داشته باشد.	تهیه فهرست	در حد انتظار	واحدهای یادگیری
		محتوا داشته باشد.			
		براساس مقیاس درجه‌بندی یا واقعه‌نگاری، مشاهده ثبت شود.			
		برنامه‌ریزی: تمام روند گزارش ابتدا باید در ذهن آماده و برنامه‌ریزی شود.	ارائه گزارش		
		تنظیم و سازمان‌دهی: گزارش باید موضوع و بدنه داشته باشد.			
		شرایط نگارش: گزارش باید مرتبط و قابل فهم باشد.			
		تهیه متن نهایی: متن نهایی گزارش باید به صورت مختصر تهیه شود.			
	۱	یک مورد از آن رعایت شده باشد.	تهیه فهرست	پایین تر از انتظار*	
		روش‌های مشاهده به کار نبرده باشد.	مشاهده		
		دو مورد یا کمتر از آن رعایت شده باشد.	ارائه گزارش		
* در این صورت هنجرو شرایط کسب شایستگی را ندارد.					

* در صورت کسب نکردن شایستگی در واحد یادگیری، هنجرو باید در امتحان جبرانی هنرستان شرکت کند.

نمونه‌های کامل شده از جدول ارزشیابی مبتنی بر شایستگی واحد یادگیری ۱ – درس پرورش مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی

نمونه ۱: نمرات وارد شده واحد یادگیری توسعه ارتباط و مشارکت مربی با کودک برای یک هنرجو در جدول زیر آورده شده است. به دلیل آنکه نمرات کسب شده در مراحل، بالاتر از حداقل قبولی مراحل است و میانگین نمرات مراحل یادگیری، ۳ است (مساوی و بزرگ‌تر از ۲) و همچنین نمره شایستگی غیرفنی نیز حداقل ۲ است، نمره شایستگی همان نمره مراحل است. نمره این واحد یادگیری با فرض اینکه نمره مستمر هنرجو ۵ (از ۵ نمره) باشد، به روش زیر محاسبه می‌شود:

$$20 = 5 + 3 \times 5 = \text{نمره واحد یادگیری}$$

ردیف	مرحله کار	حداقل نمره قبولی از ۳	نمره هنرجو
۱	برقراری ارتباط مؤثر با کودک	۲	۲
۲	توسعه مشارکت با کودک	۱	۳
۳	به کارگیری حقوق کودک در توسعه ارتباط و مشارکت با کودک	۲	۳
	شایستگی‌های غیرفنی، ایمنی، بهداشت، توجهات زیست‌محیطی و نگرش: شایستگی‌های غیرفنی: شرکت در اجتماعات و فعالیت‌ها ایمنی: رعایت استانداردهای ایمنی موجود در آیین‌نامه‌های مهدها بهداشت: رعایت موارد بهداشتی در انجام فعالیت‌ها توجهات زیست‌محیطی: رعایت بهداشت و سالم‌سازی محیط نگرش: مسئولیت‌پذیری	۲	۲
	میانگین نمرات		۳

نمونه ۲: نمرات وارد شده این واحد یادگیری برای یک هنرجو در جدول زیر آورده شده است. به دلیل آنکه نمرات کسب شده در مراحل ۳، کمتر از نمره حداقل قبولی مرحله است، در نتیجه نمره شایستگی ۱ است. نمره این واحد یادگیری با فرض اینکه نمره مستمر هنرجو ۳ (از ۵ نمره) باشد، به روش زیر محاسبه می شود:

$$۳ + ۱ \times ۵ = ۸$$

هنرجو در این واحد یادگیری شایستگی لازم را در مرحله ۳ کسب نکرده است و نمره قبولی (حداقل ۱۲) را به دست نیاورده است.

ردیف	مرحله کار	نمره قبولی حداقل از ۳	نمره هنرجو
۱	برقراری ارتباط مؤثر با کودک	۲	۲
۲	توسعه مشارکت با کودک	۱	۲
۳	به کارگیری حقوق کودک در توسعه ارتباط و مشارکت با کودک	۲	۱
	شایستگی های غیرفنی، ایمنی، بهداشت، توجهات زیست محیطی و نگرش: شایستگی های غیرفنی: شرکت در اجتماعات و فعالیت ها ایمنی: رعایت استانداردهای ایمنی موجود در آیین نامه های مهدها بهداشت: رعایت موارد بهداشتی در انجام فعالیت ها توجهات زیست محیطی: رعایت بهداشت و سالم سازی محیط نگرش: مسئولیت پذیری	۲	۲
	میانگین نمرات		۲

- ۱ قرآن کریم.
- ۲ اکرمی، سید کاظم، فرهنگ اسلامی، برنامه درسی و تفکر، تهران، انتشارات انجمن اولیا و مربیان، ۱۳۸۰.
- ۳ باتری، مایک، چالش‌های مدیریت آموزشی، ترجمه علی‌اکبر امین بیدختی، انتشارات دانشگاه سمنان.
- ۴ مجلسی، محمدباقر، بحار الانوار، ج ۱۰. تهران - انتشارات دارالکتب اسلامی، ۱۳۶۲.
- ۵ براون، جرج، تدریس خود، تمرین مهارت‌های تدریس در مقیاس‌های کوچک، ترجمه علی رئوف، سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی، تهران، انتشارات مدرسه، ۱۳۸۷.
- ۶ بهارستان، جلیل، برنامه کارورزی یا تدریس عملی در مرکز تربیت معلم، تهران، دفتر همکاری حوزه و دانشگاه، ۱۳۷۸.
- ۷ بهرنگی، محمدرضا، مدیریت آموزشی و آموزشگاهی، تهران، نشر تربیت، ۱۳۸۱.
- ۸ پارکر، فالت مری، مقدمات مدیریت آموزشی، ترجمه علی علاقه‌بند، تهران، نشر روان، ۱۳۸۹.
- ۹ پرداخت‌چی، محمدحسین، فصلنامه مدیریت در آموزش و پرورش، سال دوم، شماره ۲، تابستان ۱۳۷۲.
- ۱۰ جویس، بروس، ویل، مارشا و کالهن، امیلی، الگوهای تدریس، ترجمه محمدرضا بهرنگی، تهران، نشر کمال تربیت، ۱۳۹۴.
- ۱۱ رضایی موسی، مدارس پیشرو کارآمد، تهران، انتشارات انجمن اولیا و مربیان، ۱۳۹۵.
- ۱۲ رئوفی، محمدحسین، مدیریت رفتار کلاسی (مهارت‌های آموزشی و پرورشی)، انتشارات آستان قدس رضوی، ۱۳۸۰.
- ۱۳ سجادی، اسکندر، هدف از تدریس چیست، تبریز، دانشگاه تبریز، ۱۳۷۷.
- ۱۴ صادق، معصومه و همکاران، سند استاندارد ارزشیابی مربی کودک، تهران، سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی، دفتر برنامه‌ریزی و تألیف کتاب‌های درسی فنی و حرفه‌ای و کاردانش، ۱۳۹۳.
- ۱۵ صادق، معصومه و همکاران، سند راهنمای برنامه درسی درس پرورش مهارت‌های ارتباطی و مشارکتی کودک، تهران، سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی، دفتر برنامه‌ریزی و تألیف کتاب‌های درسی فنی و حرفه‌ای و کاردانش، ۱۳۹۴.
- ۱۶ صفوی‌زاده، نسرین، آقا حسینی، تقی، شیوه‌های مدیریت کلاس و مهارت‌های ارتباط با دانش‌آموز، قزوین، انتشارات حدیث امروز، ۱۳۸۶.

- ۱۷ فاضل، جواد، صحیفه سجادیه، دعای ۲۵، تهران، انتشارات امیرکبیر، چاپ ۱۷، ۱۳۷۳
- ۱۸ صفوی، امان الله، مدیریت کلاس، فصلنامه مدیریت در آموزش و پرورش، سال دوم شماره ۴، زمستان ۱۳۷۲.
- ۱۹ شیخ صدوق، عیون اخبارالرضا، ص ۱۶۳ تهران، انتشارات کتابفروشی اسلامیة، ۱۳۹۶
- ۲۱ کدیور، پروین، روان‌شناسی تربیتی، تهران، انتشارات نشر دانشگاهی، ۱۳۹۳.
- ۲۲ کریمیان، حسین و همکاران، راهبردهای تدریس و فنون معلمی، قم، قدس، ۱۳۸۵.
- ۲۳ کلهر، منوچهر، فرایند تدریس و یادگیری اثربخش، مرکز تربیت معلم شهید رجایی، قزوین، انتشارات حدیث امروز، ۱۳۸۶.
- ۲۴ گری فیث، دانیل، روابط انسانی در مدیریت آموزشی، ترجمه خداداد بخشی، تهران، نشر رویان، ۱۳۷۵.
- ۲۵ گیج، وال، ان. مبانی علمی هنر تدریس. ترجمه محمود مهر محمدی، تهران، انتشارات مدرسه، ۱۳۷۶.
- ۲۶ مجیب، فرشته و همکاران، فعالیت‌های آموزشی پیش‌دبستانی، تهران، شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران، ۱۳۹۵.
- ۲۷ محمدی ری شهری، محمد، میزان‌الحکمه، و شیخی، حمیدرضا، قم، انتشارات دارالحدیث، چ دوم ۱۳۷۹
- ۲۸ میرکمالی، سید محمد، روابط انسانی در آموزشگاه، تهران، نشر یسپرون، ۱۳۹۱.
- ۲۹ شهیدی، سیدجعفر، نهج‌البلاغه، تهران سازمان انتشارات و آموزش انقلاب اسلامی، ۱۳۶۸
- ۳۰ العاملی، الشیخ الحر، وسائل‌الشیعه، ج ۵، تحقیق و تصحیح الشیخ عبدالرحیم الربانی الشیرازی، انتشارات، چاپخانه اسلامی تهران ۱۳۷۶

